

Facultad de Fisioterapia

Presentación

Localización

Facultad de Fisioterapia de Pontevedra

Campus A Xunqueira s/n, 36005 Pontevedra

Teléfono: 986 80 17 50

Fax: 986 80 17 80

Correo: sdfisioterapia@uvigo.es

Equipo Directivo do Centro e dos Departamentos

Servicios e infraestructuras del Centro

(*)

Persoal de Administración e Servizos

P.A.S.	Posto	Teléfono	Correo
Clara Pérez Quiñones	Xefa de Negociado	986-801775	secfisisio@uvigo.es

M ^a Purificación Sánchez Arias	Secretaría de Decanato	986-801752	sdfisioterapia@uvigo.es
M ^a Begoña López Pérez	Asuntos Económicos	986-802025	repaecsf@uvigo.es
Estrella Durán Pérez	Auxiliar Técnico de Servicios Xerais	986-801750	confisio@uvigo.es
Francisco Javier Suárez Varela	Auxiliar Técnico de Servicios Xerais	986-801750	confisio@uvigo.es

 Instalación e Servizos do Centro

Normativa y Legislación

Calendario Académico

(*)

 Calendario académico

Horarios

(*)

 Horario 1° curso

 Horario 2° curso

 Horario 3° Curso

 Horario 4° curso

Calendario exámenes

Tribunales

(*)

 Tribunais 5^a, 6^a e 7ª Convocatoria e Fin de Carreira

Horario de tutorías

Grado en Fisioterapia

Asignaturas

Curso 1

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
P05G170V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
P05G170V01102	Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica	1c	6
P05G170V01103	Fisioloxía: Fisioloxía humana	1c	9
P05G170V01104	Fundamentos de fisioterapia	1c	6
P05G170V01201	Afeccións medicocirúrxicas	2c	9
P05G170V01202	Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia	2c	9
P05G170V01203	Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde	2c	6
P05G170V01204	Valoración en fisioterapia	2c	6

Curso 2

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
P05G170V01301	Afeccións cirúrxicas	1c	6
P05G170V01302	Afeccións médicas	1c	6
P05G170V01303	Cinesiterapia	1c	9
P05G170V01304	Fisioterapia xeral	1c	9
P05G170V01401	Electroterapia e ultrasonoterapia	2c	6
P05G170V01402	Fisioterapia manipulativa articular	2c	9
P05G170V01403	Radioloxía	2c	6
P05G170V01404	Saúde pública e fisioterapia comunitaria	2c	9

Curso 3

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
P05G170V01501	Fisioterapia neurolóxica e especial	1c	9
P05G170V01502	Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial	1c	9

Curso 4

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
P05G170V01701	Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde	1c	9
P05G170V01801	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	42
P05G170V01802	Estadías clínicas	An	12
P05G170V01803	Estadías clínicas	An	9
P05G170V01804	Estadías clínicas	An	21
P05G170V01805	Estadías clínicas	An	30
P05G170V01806	Estadías clínicas	An	33

Curso 3

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
--------	--------	--------------	------------

P05G170V01901	Fisioloxía do exercicio e do esforzo	1c	6
P05G170V01902	Fisioterapia ergonómica	1c	6
P05G170V01903	Fisioterapia na discapacidade e dependencia	1c	6
P05G170V01904	Inglés para ciencias da saúde	1c	6
P05G170V01905	Rehabilitación cardíaca	1c	6
P05G170V01906	Fisioterapia en especialidades clínicas I	2c	9
P05G170V01907	Fisioterapia en especialidades clínicas II	2c	9
P05G170V01908	Farmacoloxía	2c	6
P05G170V01909	Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia	2c	6
P05G170V01910	Fisioterapia en deporte e en actividade física	2c	6
P05G170V01911	Fisioterapia no linfedema	2c	6
P05G170V01912	Pilates aplicado en fisioterapia	2c	6

Curso 4

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
P05G170V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS**Anatomía humana: Anatomía humana**

Asignatura	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	P05G170V01101			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	FB	1	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional y ciencias de la salud			
Coordinador/a	Padín Iruegas, María Elena			
Profesorado	Diz Gómez, José Carlos Padín Iruegas, María Elena			
Correo-e	mepadin@uvigo.es			
Web				
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Conocer y comprender la morfología, la fisiología, la patología y la conducta de las personas, tanto sanas como enfermas, en el medio natural y social.
A4	Adquirir la experiencia clínica adecuada que proporcione habilidades intelectuales y destrezas técnicas y manuales; que facilite la incorporación de valores éticos y profesionales; y que desarrolle la capacidad de integración de los conocimientos adquiridos.
A17	Comprender la importancia de actualizar los conocimientos, habilidades, destrezas y actitudes que integran las competencias profesionales del fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de gestión clínica que incluyan el uso eficiente de los recursos sanitarios y desarrollar actividades de planificación, gestión y control en las unidades asistenciales donde se preste atención en fisioterapia y su relación con otros servicios sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo y claro, tanto de forma oral como escrita, con los usuarios del sistema sanitario así como con otros profesionales.
B1	Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma
B2	Capacidad de análisis y síntesis
B3	Capacidad de organización y planificación
B4	Capacidad de gestión de la información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisiones
B9	Compromiso ético
B11	Habilidades en las relaciones interpersonales
B12	Razonamiento crítico
B15	Aprendizaje autónomo
B16	Motivación por la calidad
B17	Adaptación a nuevas situaciones
B23	Trabajar con responsabilidad
B24	Mantener una actitud de aprendizaje y mejora
B30	Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaje	Competencias
1D Conocer y comprender la anatomía y fisiología humanas, destacando las relaciones dinámicas entre la estructura y la función, especialmente del aparato locomotor y los sistemas nervioso y cardio-respiratorio.	A1
3D Conocer y comprender los factores que influyen sobre el crecimiento y desarrollo humanos a lo largo de toda la vida.	A1
4D Conocimiento y comprensión de la estructura y función del cuerpo humano a nivel molecular, celular, de órganos y sistemas; de los mecanismos de regulación y control de las diferentes funciones.	A1
20D Adquisición de vocabulario en el campo de la Fisioterapia	A19
16P Afrontar el estrés, lo que supone tener capacidad para controlarse a sí mismo y controlar el entorno en situaciones de tensión.	A4
20P Habilidad para el manejo de instrumentos de laboratorio y de aparatos básicos para el estudio experimental.	A1

21P Interpretar los resultados de un experimento básico en ciencias biológicas y físicas.	A1
22P Habilidad para realizar disección básica.	A1
23P Capacidad para identificar los diferentes tejidos en una disección.	A1
1A Trabajar con responsabilidad.	A17 B23
2A Mantener una actitud de aprendizaje y mejora.	A17 B24
8A Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir.	A18 B30
1TI Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma.	B1
2TI Capacidad de análisis y síntesis.	B2
3TI Capacidad de organización y planificación.	B3
4TI Capacidad de gestión de la información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisiones.	B6
1TP Compromiso ético.	B9
3TP Habilidades en las relaciones interpersonales.	B11
4TP Razonamiento crítico.	B12
1TS Aprendizaje autónomo.	B15
2TS Motivación por la calidad.	B16
3TS Adaptación a nuevas situaciones.	B17

Contenidos

Tema	
Temario teórico	Generalidades: citología, histología y embriología humana. Aparato locomotor: cabeza, cuello y tronco, y extremidades. Corazón y grandes vasos. Aparato digestivo. Aparato respiratorio. Aparato génito-urinario. Estesiología. Sistema nervioso periférico craneal. Sistema nervioso de la vida autónoma. Sistema nervioso central.
Temario práctico	Prácticas de citología e histología. Prácticas de disección y estudio de los distintos tejidos. Identificación de estructuras en modelos anatómicos.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión magistral	43	67	110
Prácticas de laboratorio	27	53	80
Pruebas de tipo test	2	33	35

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodologías

	Descripción
Sesión magistral	El/la docente estructura y/o explica los contenidos de la materia. Para su estudio, el alumnado dispone de las presentaciones vistas en la clase en FAITIC y/o fotocopias.
Prácticas de laboratorio	Con estas clases se busca que sirvan al alumno para una mejor comprensión de los conocimientos teóricos.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Prácticas de laboratorio	Orientación al alumno sobre los contenidos de la práctica. Resolución de dudas.

Evaluación

	Descripción	Calificación
Pruebas de tipo test	Sesión magistral: los conocimientos teóricos adquiridos por el alumnado se evaluarán mediante un examen tipo test con 5 opciones por pregunta sin restar los fallos. Prácticas de laboratorio: los conocimientos serán evaluados de manera continua, en base a la participación, respuestas y conocimientos adquiridos.	100

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para superar el examen teórico se deberá obtener el 70% de las respuestas correctas.

La asistencia a las prácticas es obligatoria. Se permitirán 2 faltas de asistencia (por causa de fuerza mayor), que han de ser justificadas documentalmente.

Se mantendrán los mismos criterios en sucesivas convocatorias.

Fuentes de información

FAWCETT DW., "Tratado de Histología.", Intramericana McGraw Hill, 11ª ed., 1989.,

FERNER H. SRAUBESAN J, "Sobotta atlas de Anatomía Humana.", Ed. Médica Panamericana, 18ª ed., 1983. 3 tomos.,

LIPPERT H., "Anatomía. Texto y atlas.", 4ª ed. Marban SL. Madrid 1999.,

MOORE KL., "Anatomía con orientación Clínica.", Ed. Panamericana, 3ª ed., Madrid, 1993.,

NETTER FH., "Atlas de Anatomía Humana", Masson S.A, Barcelona, 1996.,

OLSON TR., "A.D.A.M. Atlas de Anatomía Humana.", Masson-Williams & Wilkins, Barcelona, 1997.,

WILLIAMS PL. WARWICK R., "Gray Anatomía.", Churchill Livingstone, Edimburgo, 1992. 2 tomos.,

---

Recomendaciones

Otros comentarios

Ninguno.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Bioquímica-física: Bioquímica y biofísica**

Asignatura	Bioquímica-física: Bioquímica y biofísica			
Código	P05G170V01102			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	FB	1	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional y ciencias de la salud			
Coordinador/a	Durán Barbosa, Rafael			
Profesorado	Durán Barbosa, Rafael Ferreira Faro, Lillian Rosana Librán Pérez, Marta			
Correo-e	rduran@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/neuroquimica			
Descripción general				

Competencias de titulación

Código				
A1	Conocer y comprender la morfología, la fisiología, la patología y la conducta de las personas, tanto sanas como enfermas, en el medio natural y social.			
A2	Conocer y comprender las ciencias, los modelos, las técnicas y los instrumentos sobre los que se fundamenta, articula y desarrolla la fisioterapia.			
A4	Adquirir la experiencia clínica adecuada que proporcione habilidades intelectuales y destrezas técnicas y manuales; que facilite la incorporación de valores éticos y profesionales; y que desarrolle la capacidad de integración de los conocimientos adquiridos.			
A15	Participar en la elaboración de protocolos asistenciales de fisioterapia basada en la evidencia científica.			
A17	Comprender la importancia de actualizar los conocimientos, habilidades, destrezas y actitudes que integran las competencias profesionales del fisioterapeuta.			
A18	Adquirir habilidades de gestión clínica que incluyan el uso eficiente de los recursos sanitarios y desarrollar actividades de planificación, gestión y control en las unidades asistenciales donde se preste atención en fisioterapia y su relación con otros servicios sanitarios.			
A19	Comunicarse de modo efectivo y claro, tanto de forma oral como escrita, con los usuarios del sistema sanitario así como con otros profesionales.			
B1	Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma			
B2	Capacidad de análisis y síntesis			
B3	Capacidad de organización y planificación			
B4	Capacidad de gestión de la información			
B5	Resolución de problemas			
B6	Toma de decisiones			
B7	Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio			
B9	Compromiso ético			
B10	Trabajo en equipo			
B11	Habilidades en las relaciones interpersonales			
B12	Razonamiento crítico			
B13	Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad			
B15	Aprendizaje autónomo			
B16	Motivación por la calidad			
B17	Adaptación a nuevas situaciones			
B18	Creatividad			
B19	Iniciativa y espíritu emprendedor			
B20	Liderazgo			
B23	Trabajar con responsabilidad			
B24	Mantener una actitud de aprendizaje y mejora			
B30	Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir			

Competencias de materia

Resultados de aprendizaje	Competencias
3D Conocer y comprender los factores que influyen sobre el crecimiento y desarrollo humanos a lo largo de toda la vida.	A1

4D Conocimiento y comprensión de la estructura y función del cuerpo humano a nivel molecular, celular, de órganos y sistemas; de los mecanismos de regulación y control de las diferentes funciones.	A1
5D Conocer y comprender el funcionamiento de los diferentes sistemas biofísicos y bioquímicos.	A1
6D Conocer y comprender los principios y teorías de la física, la biomecánica, la kinesiólogía y la ergonomía, aplicables a la Fisioterapia.	A2
7D Conocer y comprender las bases físicas de los distintos agentes físicos y sus aplicaciones en Fisioterapia.	A2
8D Conocer y comprender los principios y aplicaciones de los procedimientos de medida basados en la biomecánica y en la electrofisiología.	A2
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
12P Incorporar la investigación científica y la práctica basada en la evidencia como cultura profesional.	A4 A15
16P Afrontar el estrés, lo que supone tener capacidad para controlarse a sí mismo y controlar el entorno en situaciones de tensión.	A4
20P Habilidad para el manejo de instrumentos de laboratorio y de aparatos básicos para el estudio experimental.	A1
21P Interpretar los resultados de un experimento básico en ciencias biológicas y físicas.	A1
20D Adquisición de vocabulario en el campo de la Fisioterapia.	A19
12P Incorporar la investigación científica y la práctica basada en la evidencia como cultura profesional.	A4 A15
16P Afrontar el estrés, lo que supone tener capacidad para controlarse a sí mismo y controlar el entorno en situaciones de tensión.	A4
20P Habilidad para el manejo de instrumentos de laboratorio y de aparatos básicos para el estudio experimental.	A1
21P Interpretar los resultados de un experimento básico en ciencias biológicas y físicas.	A1
1A Trabajar con responsabilidad.	A17 B23
2A Mantener una actitud de aprendizaje y mejora.	A17 B24
8A Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir.	A18 B30
1TI Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma.	B1
2TI Capacidad de análisis y síntesis.	B2
3TI Capacidad de organización y planificación.	B3
4TI Capacidad de gestión de la información.	B4
(*)5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisiones.	B6
7TI Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio.	B7
(*)1TP Compromiso ético.	B9
2TP Trabajo en equipo.	B10
3TP Habilidades en las relaciones interpersonales.	B11
4TP Razonamiento crítico.	B12
5TP Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad.	B13
1TS Aprendizaje autónomo.	B15
2TS Motivación por la calidad.	B16
3TS Adaptación a nuevas situaciones.	B17
4TS Creatividad.	B18
5TS Iniciativa y espíritu emprendedor.	B19
6TS Liderazgo.	B20

Contenidos

Tema

Bioquímica: hidratos de carbono, lípidos, proteínas, ácidos nucleicos, enzimología, bioenergética, metabolismo intermediario, vías catabólicas y biosintéticas. Biofísica de membranas y de procesos de transporte, de potenciales, de la visión y la audición, del músculo, cardiovascular, de la respiración, de la homeostasia, de las radiaciones.

(*)Non se consideran subtemas

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Prácticas de laboratorio	8	17	25

Seminarios	1	24	25
Sesión magistral	39	60	99
Pruebas de tipo test	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodologías

	Descripción
Prácticas de laboratorio	Prácticas de laboratorio de Biofísica y de Bioquímica y prácticas de ordenador de simulación de procesos biofísicos.
Seminarios	Seminarios de trabajos por grupos relacionados con la materia.
Sesión magistral	Clases teóricas expositivas y participativas utilizando los medios audiovisuales disponibles.

Atención personalizada

Evaluación

	Descripción	Calificación
Prácticas de laboratorio		20
Seminarios		10
Pruebas de tipo test		70

Otros comentarios sobre la Evaluación

La realización de las prácticas es OBLIGATORIA para superar la materia.

La realización de los seminarios es OBLIGATORIA para superar la materia.

Las clases magistrales se evaluarán mediante una prueba tipo test con un valor del 70% de la calificación, las prácticas el 20% y los seminarios el 10%.

Para superar la materia el/la alumno/a debe alcanzar un mínimo de 3 sobre 7 en las pruebas tipo test

Cualquier otro criterio (p.e. asistencia a clase) se regirá por las normativas generales y específicas de la Universidade de Vigo y de la Facultad de Fisioterapia.

Fuentes de información

AURENGO, Biofísica, Mc Graw-Hill 3ª edición, 2008

DURÁN, J.E.R., Biofísica: fundamentos e aplicaçoes, Prentice Hall (Sao Paulo, Brasil), 2003

NELSON y COX., Principios de Bioquímica de Lehninger, Omega, 2001

LOZANO y col, Bioquímica y Biología Molecular en Ciencias de la Salud, Interamericana, 3ª edición, 2005

Recomendaciones

Otros comentarios

NO SE HACEN RECOMENDACIONES ESPECÍFICAS

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisiología: Fisiología humana**

Asignatura	Fisiología: Fisiología humana			
Código	P05G170V01103			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	FB	1	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional y ciencias de la salud			
Coordinador/a	Durán Barbosa, Rafael			
Profesorado	Durán Barbosa, Rafael Ferreira Faro, Lilian Rosana			
Correo-e	rduran@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/neuroquimica			
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Conocer y comprender la morfología, la fisiología, la patología y la conducta de las personas, tanto sanas como enfermas, en el medio natural y social.
A2	Conocer y comprender las ciencias, los modelos, las técnicas y los instrumentos sobre los que se fundamenta, articula y desarrolla la fisioterapia.
A4	Adquirir la experiencia clínica adecuada que proporcione habilidades intelectuales y destrezas técnicas y manuales; que facilite la incorporación de valores éticos y profesionales; y que desarrolle la capacidad de integración de los conocimientos adquiridos.
A15	Participar en la elaboración de protocolos asistenciales de fisioterapia basada en la evidencia científica.
A17	Comprender la importancia de actualizar los conocimientos, habilidades, destrezas y actitudes que integran las competencias profesionales del fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de gestión clínica que incluyan el uso eficiente de los recursos sanitarios y desarrollar actividades de planificación, gestión y control en las unidades asistenciales donde se preste atención en fisioterapia y su relación con otros servicios sanitarios.
B1	Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma
B2	Capacidad de análisis y síntesis
B3	Capacidad de organización y planificación
B4	Capacidad de gestión de la información
B5	Resolución de problemas
B7	Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio
B9	Compromiso ético
B10	Trabajo en equipo
B11	Habilidades en las relaciones interpersonales
B12	Razonamiento crítico
B13	Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad
B15	Aprendizaje autónomo
B16	Motivación por la calidad
B17	Adaptación a nuevas situaciones
B18	Creatividad
B19	Iniciativa y espíritu emprendedor
B20	Liderazgo
B23	Trabajar con responsabilidad
B24	Mantener una actitud de aprendizaje y mejora
B30	Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaje	Competencias
1D Conocer y comprender la Anatomía y Fisiología humanas, destacando las relaciones dinámicas entre la estructura y la función, especialmente del aparato locomotor y los sistemas nervioso y cardio-respiratorio.	
3D Conocer y comprender los factores que influyen sobre el crecimiento y desarrollo humanos a lo largo de toda la vida.	A1

4D Conocimiento y comprensión de la estructura y función del cuerpo humano a nivel molecular, celular, de órganos y sistemas; de los mecanismos de regulación y control de las diferentes funciones.	A1
8D Conocer y comprender los principios y aplicaciones de los procedimientos de medida basados en la biomecánica y en la electrofisiología.	A2
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
12P Incorporar la investigación científica y la práctica basada en la evidencia como cultura profesional.	A4
	A15
16P Afrontar el estrés, lo que supone tener capacidad para controlarse a sí mismo y controlar el entorno en situaciones de tensión.	A4
20P Habilidad para el manejo de instrumentos de laboratorio y de aparatos básicos para el estudio experimental.	A1
21P Interpretar los resultados de un experimento básico en ciencias biológicas y físicas.	A1
1A Trabajar con responsabilidad.	A17
	B23
2A Mantener una actitud de aprendizaje y mejora.	A17
	B24
8A Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir.	A18
	B30
1TI Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma.	B1
2TI Capacidad de análisis y síntesis.	B2
3TI Capacidad de organización y planificación.	B3
4TI Capacidad de gestión de la información.	B4
(*)5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisiones.	B5
7TI Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio.	B7
(*)1TP Compromiso ético.	B9
2TP Trabajo en equipo.	B10
3TP Habilidades en las relaciones interpersonales.	B11
4TP Razonamiento crítico.	B12
5TP Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad.	B13
1TS Aprendizaje autónomo.	B15
2TS Motivación por la calidad.	B16
3TS Adaptación a nuevas situaciones.	B17
4TS Creatividad.	B18
5TS Iniciativa y espíritu emprendedor.	B19
6TS Liderazgo.	B20

Contenidos

Tema

Fisiología del sistema nervioso.	NO SE CONSIDERAN SUBTEMAS
Fisiología del sistema endocrino.	
Fisiología del sistema cardiovascular.	
Fisiología del sistema respiratorio.	
Fisiología digestiva y renal.	

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Prácticas de laboratorio	15	35	50
Seminarios	1	22	23
Sesión magistral	61	90	151
Pruebas de tipo test	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodologías

	Descripción
Prácticas de laboratorio	Se realizarán prácticas de laboratorio de los sistemas cardiovascular y respiratorio, así como prácticas de simulación de ordenador de los sistemas nervioso, muscular y endocrino.
Seminarios	Se realizarán seminarios de trabajo por grupos relacionados con la materia.
Sesión magistral	Se impartirán clases teóricas participativas utilizando los medios audiovisuales disponibles.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Seminarios	Realización de seminarios tutelados.

Evaluación		
	Descripción	Calificación
	Prácticas de laboratorio	20
	Seminarios	10
	Pruebas de tipo test	70

Otros comentarios sobre la Evaluación

La realización de las prácticas es obligatoria para superar la materia.

La realización de los seminarios es obligatoria para superar la materia.

La evaluación de las clases magistrales será mediante una prueba tipo test con un valor del 70% de la calificación, las prácticas el 20% y los seminarios el 10%.

Para superar la materia debe alcanzarse un mínimo de 3 sobre 7 en la prueba tipo test.

Cualquier otro criterio (p.e. asistencia a clase) se regirá por las normativas generales y específicas de la Universidad de Vigo y de la Escuela Universitaria de Fisioterapia.

Fuentes de información

SILVERTHORN y col., Fisiología Humana. Un enfoque integrado, Editorial Médica Panamericana, 4ª edición, 2008

FOX, Fisiología Humana, McGraw-Hill, 10ª edición, 2008

DVORKIN-CARDINALE, BEST&TAYLOR, Bases fisiológicas de la práctica médica, Editorial Médica Panamericana, 13ª edición, 2008

FERNÁNDEZ, Manual de laboratorio de Fisiología, McGraw-Hill, 4ª edición, 2008

TRESGUERRES y col., Fisiología humana, Interamericana, 3ª edición, 2005

Recomendaciones

Otros comentarios

NO SE HACEN RECOMENDACIONES ESPECÍFICAS.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fundamentos de fisioterapia**

Asignatura	Fundamentos de fisioterapia			
Código	P05G170V01104			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS 6	Carácter OB	Curso 1	Cuatrimestre 1c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional y ciencias de la salud			
Coordinador/a	Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es			
Web				
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A2	Conocer y comprender las ciencias, los modelos, las técnicas y los instrumentos sobre los que se fundamenta, articula y desarrolla la fisioterapia.
A4	Adquirir la experiencia clínica adecuada que proporcione habilidades intelectuales y destrezas técnicas y manuales; que facilite la incorporación de valores éticos y profesionales; y que desarrolle la capacidad de integración de los conocimientos adquiridos.
A5	Valorar el estado funcional del paciente, considerando los aspectos físicos, psicológicos y sociales.
A6	Valoración diagnóstica de cuidados de fisioterapia según las normas y con los instrumentos de validación reconocidos internacionalmente.
A7	Diseñar el plan de intervención de fisioterapia atendiendo a criterios de adecuación, validez y eficiencia.
A9	Evaluar la evolución de los resultados obtenidos con el tratamiento en relación con los objetivos marcados.
A12	Intervenir en los ámbitos de promoción, prevención, protección y recuperación de la salud.
A13	Saber trabajar en equipos profesionales como unidad básica en la que se estructuran de forma uni o multidisciplinar e interdisciplinar los profesionales y demás personal de las organizaciones asistenciales.
A14	Incorporar los principios éticos y legales de la profesión a la práctica profesional así como integrar los aspectos sociales y comunitarios en la toma de decisiones.
A15	Participar en la elaboración de protocolos asistenciales de fisioterapia basada en la evidencia científica.
A17	Comprender la importancia de actualizar los conocimientos, habilidades, destrezas y actitudes que integran las competencias profesionales del fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de gestión clínica que incluyan el uso eficiente de los recursos sanitarios y desarrollar actividades de planificación, gestión y control en las unidades asistenciales donde se preste atención en fisioterapia y su relación con otros servicios sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo y claro, tanto de forma oral como escrita, con los usuarios del sistema sanitario así como con otros profesionales.
B1	Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma
B2	Capacidad de análisis y síntesis
B3	Capacidad de organización y planificación
B4	Capacidad de gestión de la información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisiones
B7	Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio
B9	Compromiso ético
B12	Razonamiento crítico
B13	Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad
B15	Aprendizaje autónomo
B16	Motivación por la calidad
B17	Adaptación a nuevas situaciones
B18	Creatividad
B19	Iniciativa y espíritu emprendedor
B20	Liderazgo
B24	Mantener una actitud de aprendizaje y mejora
B25	Manifestar respeto, valoración y sensibilidad ante el trabajo de los demás
B29	Ajustarse a los límites de su competencia profesional
B30	Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir

Competencias de materia	
Resultados de aprendizaje	Competencias
14D Conocer y comprender los conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico y pronóstico; las bases teóricas de las valoraciones, test y comprobaciones funcionales, la evaluación científica de su utilidad y efectividad, así como las etapas y recursos del proceso de intervención de Fisioterapia.	A6
17D Conocer y comprender las bases teóricas de la Fisioterapia como ciencia y profesión. Los modelos de actuación en Fisioterapia. El diagnóstico de Fisioterapia. Metodología de la investigación aplicada a la Fisioterapia.	A2
20D Adquisición de vocabulario propio en el campo de la Fisioterapia.	A19
(*)21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
22D Conocer y comprender las teorías que sustentan la capacidad de resolución de problemas y el razonamiento clínico.	A5 A6 A7 A9
23D Conocer y comprender los procesos de administración y gestión sanitaria, especialmente de los servicios de fisioterapia, en el contexto diverso y cambiante en el que ésta se desenvuelve.	A18
24D Conocer y comprender las implicaciones de las disposiciones organizativas y de los modelos trabajo.	A18
25D Conocer y comprender los criterios e indicadores que garanticen la calidad en la prestación del servicio de fisioterapia, mediante el uso de guías de buena práctica clínica y de estándares profesionales.	A15 A18
26D Conocer y comprender los conceptos fundamentales de la salud, los sistemas de salud y niveles asistenciales. La Fisioterapia en el proceso salud-enfermedad.	A12
1P Elaborar y cumplimentar de forma sistemática la Historia Clínica de Fisioterapia completa, donde se registre de forma adecuada y eficaz todos los pasos seguidos desde la recepción del paciente/usuario hasta el informe al alta de Fisioterapia.	A4 A6
11P Incorporar a la cultura profesional los principios éticos y legales de la profesión.	A4 A14
12P Incorporar la investigación científica y la práctica basada en la evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar los mecanismos de garantía de calidad en la práctica de la Fisioterapia, ajustándose a los criterios, indicadores y estándares de calidad reconocidos y validados para la buena práctica profesional.	A4 A15 A18
2A Mantener una actitud de aprendizaje y mejora.	A17 B24
3A Manifestar respeto, valoración y sensibilidad ante el trabajo de los demás.	A13 B25
7A Ajustarse a los límites de su competencia profesional.	A14 B29
8A Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir.	A18 B30
1TI Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma.	B1
2TI Capacidad de análisis y síntesis.	B2
3TI Capacidad de organización y planificación.	B3
4TI Capacidad de gestión de la información.	B4
(*)5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisiones.	B6
7TI Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio.	B7
(*)1TP Compromiso ético.	B9
2TP Trabajo en equipo.	B9
4TP Razonamiento crítico.	B12
5TP Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad.	B13
1TS Aprendizaje autónomo.	B15
2TS Motivación por la calidad.	B16
3TS Adaptación a nuevas situaciones.	B17
4TS Creatividad.	B18
5TS Iniciativa y espíritu emprendedor.	B19
6 TS Liderazgo.	B20

Contenidos

Tema	
Introducción	Definición de Fisioterapia Terminología sanitaria

Evolución y desarrollo histórico	Antecedentes históricos de la Fisioterapia: Mundo primitivo Mundo antiguo Edad media Renacimiento Siglos XVII y XVIII Siglos XIX e XX
Bases conceptuales. Marco teórico	La fisioterapia como ciencia y profesión La institucionalización de la fisioterapia en España. La figura del fisioterapeuta Las asociaciones y colegios profesionales La Fisioterapia en la Universidad
Métodos de intervención en fisioterapia	Etapas: valoración, análisis de datos, planteamiento de objetivos, plan terapéutico, evaluación. El registro en fisioterapia. Informes
Calidad en Fisioterapia	Concepto de calidad Dimensiones de la calidad
Modelos de investigación en Fisioterapia	Introducción y Métodos de investigación

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión magistral	40	71	111
Trabajos tutelados	1	30	31
Presentaciones/exposiciones	4	0	4
Actividades introductorias	2	0	2
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodologías

	Descripción
Sesión magistral	Las clases teóricas serán participativas y se utilizará la interrogación didáctica, debate, estudio de casos y estrategias de resolución de problemas.
Trabajos tutelados	El alumno realizará un trabajo relacionado con el temario de la materia. Este podrá ser individual o en grupo y debe ser pactado con el profesor.
Presentaciones/exposiciones	Exposición por parte del alumnado ante el docente y los estudiantes del trabajo tutelado.
Actividades introductorias	Actividades encaminadas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar la materia.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Sesión magistral	El alumno deberá darse de alta en la Plataforma Tema para el correcto seguimiento de la materia. TUTORÍAS: Además de las tutorías de grupo pequeño para el trabajo, se contemplan las tutorías de orientación y asesoramiento académico, profesional y personal. Éstas se llevarán a cabo en el horario y lugar indicados en el apartado de la guía correspondiente, 6 horas a la semana. También se pueden realizar por correo electrónico a la dirección del profesor indicando en Asunto: TUTORÍAS. ORGANIZACIÓN SOCIAL DEL TRABAJO: Para el desarrollo de la docencia se harán grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas y exposiciones de trabajos Pequeño grupo: elaboración de trabajos Individual: examen
Trabajos tutelados	El alumno deberá darse de alta en la Plataforma Tema para el correcto seguimiento de la materia. TUTORÍAS: Además de las tutorías de grupo pequeño para el trabajo, se contemplan las tutorías de orientación y asesoramiento académico, profesional y personal. Éstas se llevarán a cabo en el horario y lugar indicados en el apartado de la guía correspondiente, 6 horas a la semana. También se pueden realizar por correo electrónico a la dirección del profesor indicando en Asunto: TUTORÍAS ORGANIZACIÓN SOCIAL DEL TRABAJO: Para el desarrollo de la docencia se harán grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas y exposiciones de trabajos Pequeño grupo: elaboración de trabajos Individual: examen

Presentaciones/exposiciones El alumno deberá darse de alta en la Plataforma Tema para el correcto seguimiento de la materia. TUTORÍAS: Además de las tutorías de grupo pequeño para el trabajo, se contemplan las tutorías de orientación y asesoramiento académico, profesional y persoal. Éstas se llevarán a cabo en el horario y lugar indicados en el apartado de la guía correspondiente, 6 horas a la semana. También se pueden realizar por correo electrónico a la dirección del profesor indicando en Asunto: TUTORÍAS ORGANIZACIÓN SOCIAL DEL TRABAJO Para el desarrollo de la docencia se harán grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas y exposiciones de trabajos Pequeño grupo: elaboración de trabajos Individual: examen

Evaluación		
	Descripción	Calificación
Sesión magistral	Pruebas de respuesta larga, de desarrollo. Consta de 4 preguntas no pudiendo dejar ninguna sin respuesta efectiva.	80
Trabajos tutelados	Se valorará la participación en las tutorías del trabajo, el planteamiento y análisis realizado, así como su redacción y utilización de fuentes bibliográficas	15
Presentaciones/exposiciones	Se valorará la presentación del trabajo en medios audiovisuales, su exposición y defensa.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen en cualquiera de las dos convocatorias es obligatorio realizar, asistir a las tutorías, exponer y defender el trabajo en las fechas que se establezcan al principio de la docencia de la materia.

La/el alumna/o debe obtener como mínimo un 3,5 sobre 8 en el examen teórico para poder superar la materia.

Fuentes de información

Gallego T., Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia., 1ª Ed. Madrid: Editorial Medica Panamericana; 2007,
Borrel F., Manual de entrevista clínica, Barcelona: Editorial Doyma;1992,
Varela J, Galego J., Bases para la mejora continua de la calidad de los servicios de salud, Xunta de Galicia; 2000,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Afeccións medicocirúrxicas**

Asignatura	Afeccións medicocirúrxicas			
Código	P05G170V01201			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	FB	1	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es cmagdalena@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/mpsp			
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B9	Compromiso ético
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
16D Coñecer as teorías que sustentan a capacidade de resolución dos problemas de saúde e as bases do razoamento clínico.	A3
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
5P7 Establecer e aplicar o tratamento en grupos a usuarios con problemas similares.	A4 A8
5P9 Previr e evitar os riscos na aplicación do tratamento.	A4 A8
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
16P Afrontar o estrés , o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais. Axustarse ás limitacións da súa competencia profesional, no ámbito da atención ao enfermo. Utilizar aspectos básicos do método de investigación científica.	A13
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
1TP Compromiso ético.	B9
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17

Contidos

Tema	
Unidad I : A. Médicas	
Enfermidade e síndrome	Conceptos de enfermidade e de síndrome. Etioloxía xeral. Patóxeneses, fisiopatoloxía e anatomía patolóxica. Semioloxía. Propedéutica clínica. Análise de síntomas e signos.
Reumatoloxía e enfermidades sistémicas	A) Exploración e orientación diagnóstica do paciente con enfermidade reumática. Enfermidades difusas do tecido conectivo. Espondiloartropatías (espondilartrite). Artrose. Infección osteoarticular. Enfermidades hereditarias do tecido conectivo. Fibromialxia. Dor raquídea. Enfermidades óseas. B) Lupus eritematoso sistémico. Esclerodermia. Síndrome de Sjögren. Vasculite. Alteracións do metabolismo. Policondrite. Sarcoidose. Amiloidose.
Nefroloxía	Síndrome nefrótico. Insuficiencia renal aguda. Insuficiencia renal crónica. Nefropatías glomerulares. Enfermidades túbulo-intersticiais. Enfermidade vascular renal.
Enfermidades infecciosas	Infeccións bacterianas (por xermes GRAM positivos e negativos; por anaerobios; tuberculose e lepra). Infeccións causadas por hongos. Infeccións causadas por parásitos. Infeccións causadas por virus. Sepsis.
Hematoloxía	Enfermidades da serie vermella (anemias). Enfermidades do sistema leucocitario (leucemias, linfomas). Insuficiencias medulares. Enfermidades da hemostasia. Neoplasias.

Metabolismo	Alteracións do metabolismo dos aminoácidos. Alteracións do tecido adiposo. Alteracións do metabolismo das lipoproteínas. Alteracións do metabolismo dos hidratos de carbono. Diabete mellitus. Obesidade. Nutrición.
Endocrinoloxía	Enfermidades do hipotálamo e da hipófise. Enfermidades da glándula tiroide. Síndromes pluriganglionares de natureza autoinmunitaria.
Inmunoloxía	Infeccións e resposta inmunitaria. Inmunodeficiencias primarias e secundarias. Enfermidades por hipersensibilidade e inmuoalérxicas. Tolerancia e enfermidades autoinmunitarias.
Unidade II: A. Cirúrxicas	
INTRODUCCIÓN A LAS ENFERMEDADES QUIRÚRGICAS.	- Dolor en el aparato locomotor. - Inflamación. - Reacción general secundaria.
ENFERMEDADES QUIRÚRGICAS BÁSICAS.	- Heridas. Asepsia. - Síndrome de aplastamiento. - Quemaduras. - Infecciones quirúrgicas. - Cirugía oncológica. - Anestesia. - Métodos auxiliares diagnósticos
SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO.	- Secuelas. - Síndromes compresivos.
FISIOPATOLOGÍA MUSCULAR. HUESO.	- Tendones. - Fracturas. Complicaciones. - Infecciones óseas. - Enfermedades óseas.
ARTICULACIONES.	- Traumatismos. Luxaciones. Esguinces. - Infecciones articulares. - Cirugía.
AMPUTACIONES / REEMPLANTES / PRÓTESIS.	- Injertos. - Rehabilitación.
TRAUMATISMOS.	- Torácicos. - Abdominales. - Craneoencefálicos. - Politraumatismos.
ENFERMEDADES QUIRÚRGICAS TORÁCICAS.	- Cirugía cardíaca. - Cirugía torácica.
ENFERMEDADES QUIRÚRGICAS ABDOMINALES.	- Pared abdominal. - Digestivo. - Urología. - Ginecología y obstetricia.
ENFERMEDADES QUIRÚRGICAS VASCULARES.	- Arteriales. - Venosas. Trombosis.
ENFERMEDADES NEUROQUIRÚRGICAS Y ENDOCRINAS.	
SEMINARIOS PRÁCTICOS. A. MÉDICAS.	Práctica nº 1: Primeiros auxilios e soporte vital: reanimación cardiopulmonar (RCP) básica. Práctica nº 2: Primeiros auxilios e soporte vital: reanimación cardiopulmonar (RCP) avanzada.
SEMINARIOS PRÁCTICOS. A. CIRÚRXICAS	Práctica nº 1: INFLAMACIÓN Y DOLOR. Práctica nº 2: LESIONES NERVIOSAS Y MUSCULARES. Práctica nº 3: TRAUMATISMOS, FRACTURAS, PRÓTESIS.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	2	0	2
Seminarios	24	53	77
Sesión maxistral	52	92	144
Probas de tipo test	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

Descripción

Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan afondar ou complementar os contidos da materia.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia. 2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC. 3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.
Actividades introductorias	1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia. 2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC. 3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.
Seminarios	1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia. 2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC. 3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	Haberá un exame final, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta). Terá un valor do 90% da nota final en cada unidade.	90
Seminarios	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles. Terá un valor do 10% da nota final en cada unidade.	10

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a exame en calquera das dúas convocatorias, é obrigatorio asistir aos seminarios.

Esta materia consta de dúas unidades: Unidade I: Afeccións Médicas, e Unidade II: Afeccións Cirúrxicas. A avaliación farase de cada unidade por separado; sendo necesario, para aprobar a materia, asistir aos seminarios e superar as dúas Unidades. A nota final (global) será a media das dúas Unidades, se están aprobadas ou suspensas ambas. Se só se aproba unha Unidade, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), e a nota de maio será a da parte suspensa.

Bibliografía. Fontes de información

- Rozman C, Cardellach F, (eds)., Farreras & Rozman. Medicina Interna., 17ª Ed. Barcelona: Elsevier,, 2012.
- Kasper DL, Braunwald E, Fauci AS, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, (eds)., Harrison. Principios de Medicina Interna., 16ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2006.
- Goodman CC, Syndert TK., Patología Médica para fisioterapeutas., 3ª ed., 1ª reimp. Madrid: McGraw-Hill / Interamericana;, 2003.
- Laso FJ., Introducción a la medicina clínica: Fisiopatología y semiología., 2ª Ed. Barcelona: Elsevier-Masson;, 2010.

Blanco FJ, Carreira P, Martín E, Mulero J, Navarro F, Olivé A, Tornero J., Sociedad Española de Reumatología. Manual SER de las Enfermedades Reumáticas., 4ª ed. Madrid: Panamericana;, 2004.

Barberà JA, Peces-Barba G, Agustí AGN, Izquierdo JL, Monsó E, Montemayor T, et al., Normativa SEPAR. Guía clínica para el diagnóstico y tratamiento de la enfermedad pulmonar obstructiva crónica., Arch Bronconeumol. 2001; 37 (6): 297- 316. [Acceso 1 septiembre 2012]., Disponible en: <<http://www.archbronconeumol.org>

Mandell GL, Bennett JE, Dolin R., Mandell, Douglas and Bennett's. Principles and Practice of Infectious Diseases., 6ª ed. Philadelphia (USA): Elsevier;, 2005.

Feldman M, Friedman LS, Sleisenger MH., Sleisenger & Fordtran. Enfermedades gastrointestinales y hepáticas. Fisiopatología, diagnóstico y tratamiento., 7ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana;, 2004.

Victor M, Ropper AH, (eds)., Adams y Victor. Principios de Neurología., 2ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2002.

Brunicardi C, Andersen DK, Billiar TR, Dunn DL, Hunter JG, Pollock RE., Schwartz. Principios de cirugía., Madrid: McGraw-Hill / Interamericana;, 2006.

Delgado Martinez, A., Cirugía ortopédica y traumatología., Buenos Aires: Médica Panamericana;, 2009.

Hoppenfeld, S., Exploración física de la columna vertebral y extremidades., México: Manual Moderno;, 2000.

Sociedad Española de Cirugía Ortopédica y Traumatología (SECOT)., Manual de cirugía ortopédica y traumatología., 2 vols. Buenos Aires: Médica Panamericana;, 2010.

Recomendaciones

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisiología: Fisiología humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisiología: Movimiento funcional en fisioterapia**

Asignatura	Fisiología: Movimiento funcional en fisioterapia			
Código	P05G170V01202			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	FB	1	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional y ciencias de la salud			
Coordinador/a	Soto González, María Mercedes			
Profesorado	Gutiérrez Nieto, Manuel Soto González, María Mercedes			
Correo-e	m.soto@uvigo.es			
Web				
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Conocer y comprender la morfología, la fisiología, la patología y la conducta de las personas, tanto sanas como enfermas, en el medio natural y social.
A2	Conocer y comprender las ciencias, los modelos, las técnicas y los instrumentos sobre los que se fundamenta, articula y desarrolla la fisioterapia.
A4	Adquirir la experiencia clínica adecuada que proporcione habilidades intelectuales y destrezas técnicas y manuales; que facilite la incorporación de valores éticos y profesionales; y que desarrolle la capacidad de integración de los conocimientos adquiridos.
A5	Valorar el estado funcional del paciente, considerando los aspectos físicos, psicológicos y sociales.
A11	Proporcionar una atención de fisioterapia eficaz, otorgando una asistencia integral a los pacientes.
A12	Intervenir en los ámbitos de promoción, prevención, protección y recuperación de la salud.
A13	Saber trabajar en equipos profesionales como unidad básica en la que se estructuran de forma uni o multidisciplinar e interdisciplinar los profesionales y demás personal de las organizaciones asistenciales.
A15	Participar en la elaboración de protocolos asistenciales de fisioterapia basada en la evidencia científica.
A16	Llevar a cabo las intervenciones fisioterapéuticas basándose en la atención integral de la salud que supone la cooperación multiprofesional, la integración de los procesos y la continuidad asistencial.
A17	Comprender la importancia de actualizar los conocimientos, habilidades, destrezas y actitudes que integran las competencias profesionales del fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de gestión clínica que incluyan el uso eficiente de los recursos sanitarios y desarrollar actividades de planificación, gestión y control en las unidades asistenciales donde se preste atención en fisioterapia y su relación con otros servicios sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo y claro, tanto de forma oral como escrita, con los usuarios del sistema sanitario así como con otros profesionales.
B1	Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma
B2	Capacidad de análisis y síntesis
B3	Capacidad de organización y planificación
B4	Capacidad de gestión de la información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisiones
B7	Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio
B9	Compromiso ético
B10	Trabajo en equipo
B11	Habilidades en las relaciones interpersonales
B12	Razonamiento crítico
B13	Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad
B15	Aprendizaje autónomo
B16	Motivación por la calidad
B17	Adaptación a nuevas situaciones
B18	Creatividad
B19	Iniciativa y espíritu emprendedor
B20	Liderazgo
B23	Trabajar con responsabilidad

B24	Mantener una actitud de aprendizaje y mejora
B26	Colaborar y cooperar con otros profesionales
B30	Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaje	Competencias
3D Conocer y comprender los factores que influyen sobre el crecimiento y desarrollo humanos a lo largo de toda la vida.	A1
6D Conocer y comprender los principios y teorías de la física, la biomecánica, la cinesiología y la ergonomía, aplicables a la Fisioterapia.	A2
8D Conocer y comprender los principios y aplicaciones de los procedimientos de medida basados en la biomecánica.	A2
9D Conocer y comprender la aplicación de los principios ergonómicos y antropométricos.	A5
20D Adquisición de vocabulario propio en el campo de la Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
2P Valorar el estado funcional del paciente/usuario.	A4 A5
9P Intervenir en los ámbitos de promoción de la salud y prevención de la enfermedad.	A4 A11 A12 A16
12P Incorporar la investigación científica y la práctica basada en la evidencia como cultura profesional.	A4 A15
16P Afrontar el estrés, lo que supone tener capacidad para controlarse a sí mismo y controlar el entorno en situaciones de tensión.	A4
18P Motivar a otros. Lo que supone tener la capacidad de generar en los demás el deseo de participar activamente y con ilusión en cualquier proyecto o tarea.	A4 A13 A18
1A Trabajar con responsabilidad.	A17 B23
2A Mantener una actitud de aprendizaje y mejora.	A17 B24
3A Manifestar respeto, valoración y sensibilidad ante el trabajo de los demás.	A13 B26
8A Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir.	A18 B30
1TI Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma.	B1
2TI Capacidad de análisis y síntesis.	B2
3TI Capacidad de organización y planificación.	B3
4TI Capacidad de gestión de la información.	B4
(*)5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisiones.	B6
7TI Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio.	B7
(*)1TP Compromiso ético.	B9
2TP Trabajo en equipo.	B10
3TP Habilidades en las relaciones interpersonales.	B11
4TP Razonamiento crítico.	B12
5TP Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad.	B13
1TS Aprendizaje autónomo.	B15
2TS Motivación por la calidad.	B16
3TS Adaptación a nuevas situaciones.	B17
4TS Creatividad.	B18
5TS Iniciativa y espíritu emprendedor.	B19
6TS Liderazgo.	B20

Contenidos

Tema

CONTENIDO TEÓRICO

- 1.-Bases elementales de biomecánica.
- 2 Movimiento. Fuerzas palancas y poleas. Elasticidad y viscoelasticidad.
- 3 Propiedades mecánicas del hueso y de la contracción muscular. Mecánica articular.

4 Análisis segmentario de los movimientos del cuerpo humano: El raque en su conjunto. Postura y posición.

5 Análisis segmentario de los movimientos de la cintura pélvica.

6 Análisis segmentario de los movimientos del raque lumbar.

7.-Análisis segmentario de los movimientos del raque torácico. Mecánica respiratoria.

8.-Análisis segmentario de los movimientos del raque cervical.

9.-Análisis segmentario de los movimientos del cinto escapular. Miembro superior.

10.-Análisis segmentario de los movimientos del miembro inferior.

11.-La marcha humana.

PRÁCTICO:

Realización del trabajo.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión magistral	58	103	161
Presentaciones/exposiciones	4	14.5	18.5
Trabajos tutelados	1.5	40	41.5
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodologías

	Descripción
Actividades introductorias	Actividades encaminadas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar la materia.
Sesión magistral	Las clases teóricas serán participativas y se utilizará la interrogación didáctica, debate, estudio de casos y estrategias de resolución de problemas. El alumno tendrá a su disposición en la Plataforma Tema los apuntes elaborados por el profesor que le servirán de guía.
Presentaciones/exposiciones	Exposición con medios audiovisuales por parte del alumno ante el docente y los estudiantes del trabajo tutelado.
Trabajos tutelados	Los alumnos deberán elaborar un trabajo donde se hará un análisis biomecánico básico del cuerpo humano sobre una filmación en vídeo que deben realizar los propios alumnos. Cada grupo de acuerdo con el profesor hará el trabajo con una orientación específica sobre dicho tema y se utilizará la plataforma Tema.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Sesión magistral	El alumno deberá darse de alta en la Plataforma Tema para el correcto seguimiento de la materia. TUTORÍAS: Además de las tutorías de grupo pequeño, se contemplan las tutorías de orientación y asesoramiento académico, profesional y personal. Éstas se llevarán a cabo en el horario y lugar indicados en el apartado de la guía correspondiente, 6 horas a la semana. También se pueden realizar por correo electrónico a la dirección del profesor indicando en Asunto: TUTORÍAS mgnieto@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DEL TRABAJO Para el desarrollo de la docencia se harán grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas y exposiciones de trabajos Pequeño grupo: elaboración de trabajos Individual: examen
Trabajos tutelados	El alumno deberá darse de alta en la Plataforma Tema para el correcto seguimiento de la materia. TUTORÍAS: Además de las tutorías de grupo pequeño, se contemplan las tutorías de orientación y asesoramiento académico, profesional y personal. Éstas se llevarán a cabo en el horario y lugar indicados en el apartado de la guía correspondiente, 6 horas a la semana. También se pueden realizar por correo electrónico a la dirección del profesor indicando en Asunto: TUTORÍAS mgnieto@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DEL TRABAJO Para el desarrollo de la docencia se harán grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas y exposiciones de trabajos Pequeño grupo: elaboración de trabajos Individual: examen

Presentaciones/exposiciones El alumno deberá darse de alta en la Plataforma Tema para el correcto seguimiento de la materia. TUTORÍAS: Además de las tutorías de grupo pequeño, se contemplan las tutorías de orientación y asesoramiento académico, profesional y personal. Éstas se llevarán a cabo en el horario y lugar indicados en el apartado de la guía correspondiente, 6 horas a la semana. También se pueden realizar por correo electrónico a la dirección del profesor indicando en Asunto: TUTORÍAS mgnieto@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DEL TRABAJO Para el desarrollo de la docencia se harán grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas y exposiciones de trabajos Pequeño grupo: elaboración de trabajos Individual: examen

Evaluación		
	Descripción	Calificación
Sesión magistral	Examen teórico: Pruebas de respuesta larga, de desarrollo. Consta de 4 preguntas y no se puede dejar ninguna sin contestación efectiva.	80
Trabajos tutelados	Trabajos y proyectos: La realización y exposición y defensa del trabajo es obligatoria para superar la materia. Se valorará la participación en las tutorías del trabajo, el planteamiento y análisis realizados, así como su redacción y la utilización de fuentes bibliográficas.	15
Presentaciones/exposiciones	Se valorará la presentación del trabajo en medios audiovisuales, así como su exposición y defensa.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen en cualquiera de las dos convocatorias es obligatorio realizar, asistir a las tutorías, exponer y defender el trabajo en las fechas que se establezcan al principio de la docencia de la materia. La/el alumna/o debe obtener como mínimo un 3,5 sobre 8 en el examen teórico para poder superar la materia.

Fuentes de información

Calais Germain B., Anatomía para el movimiento. Tomo 1 y 2, Barcelona: Ed. Los libro de la liebre de marzo; 1999,
 Calderón Montero FJ., Fisiología Humana Aplicación a la actividad física, Madrid: Medica Panamericana; 2012,
 Dufour M, Pillu M., Biomecánica funcional, Elsevier Masson; 2006,
 Fucci S., Biomecánica del aparato locomotor aplicada al acondicionamiento muscular, 4ª ed. Elsevier, 2003,
 Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 1, 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2006,
 Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 2, 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2010,
 Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 3, 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2007,
 Llanos, L F., Introducción a la biomecánica del aparato locomotor., Madrid: Universidad Complutense; 1998,
 Miralles Marrero R, Miralles-Rull I, Puig Cunilera M., Biomecánica clínica de los tejidos y las articulaciones del aparato locomotor, 2ª ed Barcelona: Masson;2005,
 Miralles Marrero R, Miralles-Rull I., Biomecánica clínica de las patologías del aparato locomotor., Barcelona: Elsevier Masson; 2007,
 Trew M, Everett T, Fundamentos del movimiento humano., 5ª ed. Madrid: Elsevier Masson; 2006,
 Viladot A, Lecciones básicas de biomecánica del aparato locomotor, Barcelona: Ed. Springer; 2001,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicología: Aplicaciones en ciencias de la salud**

Asignatura	Psicología: Aplicaciones en ciencias de la salud			
Código	P05G170V01203			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	FB	1	2c
Lengua Impartición	Gallego			
Departamento	Análisis e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Vázquez Figueiredo, María José			
Profesorado	Fariña Rivera, Francisca Pérez Fabello, María José Vázquez Figueiredo, María José			
Correo-e	figueiredo@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/francisca/			
Descripción general	Esta materia ha de mostrar, de forma muy general, qué es la Psicología, y qué le puede aportar la Psicología al fisioterapeuta, prestando especial atención a los procesos psicológicos básicos y sociales.			

Competencias de titulación

Código	
A4	Adquirir la experiencia clínica adecuada que proporcione habilidades intelectuales y destrezas técnicas y manuales; que facilite la incorporación de valores éticos y profesionales; y que desarrolle la capacidad de integración de los conocimientos adquiridos.
A5	Valorar el estado funcional del paciente, considerando los aspectos físicos, psicológicos y sociales.
A13	Saber trabajar en equipos profesionales como unidad básica en la que se estructuran de forma uni o multidisciplinar e interdisciplinar los profesionales y demás personal de las organizaciones asistenciales.
A15	Participar en la elaboración de protocolos asistenciales de fisioterapia basada en la evidencia científica.
A16	Llevar a cabo las intervenciones fisioterapéuticas basándose en la atención integral de la salud que supone la cooperación multiprofesional, la integración de los procesos y la continuidad asistencial.
A17	Comprender la importancia de actualizar los conocimientos, habilidades, destrezas y actitudes que integran las competencias profesionales del fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de gestión clínica que incluyan el uso eficiente de los recursos sanitarios y desarrollar actividades de planificación, gestión y control en las unidades asistenciales donde se preste atención en fisioterapia y su relación con otros servicios sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo y claro, tanto de forma oral como escrita, con los usuarios del sistema sanitario así como con otros profesionales.
B1	Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma
B2	Capacidad de análisis y síntesis
B3	Capacidad de organización y planificación
B4	Capacidad de gestión de la información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisiones
B7	Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio
B9	Compromiso ético
B10	Trabajo en equipo
B11	Habilidades en las relaciones interpersonales
B12	Razonamiento crítico
B13	Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad
B15	Aprendizaje autónomo
B16	Motivación por la calidad
B17	Adaptación a nuevas situaciones
B18	Creatividad
B19	Iniciativa y espíritu emprendedor
B20	Liderazgo
B23	Trabajar con responsabilidad
B24	Mantener una actitud de aprendizaje y mejora
B25	Manifestar respeto, valoración y sensibilidad ante el trabajo de los demás
B30	Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaje	Competencias
10D Conocer y comprender los factores psicológicos y sociales que influyen en el estado de salud/enfermedad del individuo, familia y comunidad.	A5
11D Conocer y comprender las teorías de la comunicación y de las habilidades interpersonales.	A19
12D Conocer y comprender las teorías del aprendizaje a aplicar en la educación para la salud y en su propio proceso de aprendizaje a lo largo de toda la vida.	A17
13D Conocer y comprender los factores que intervienen en el trabajo en equipo y en situaciones de liderazgo.	A13 A18 A19
20D Adquisición de vocabulario propio en el campo de la Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
32D Conocer e identificar los problemas psicológicos y físicos derivados de la violencia de género para capacitar a los estudiantes en la prevención, la detección precoz, la asistencia y la rehabilitación de las víctimas de esta forma de violencia.	A16
12P Incorporar la investigación científica y la práctica basada en la evidencia como cultura profesional.	A4 A15
16P Afrontar el estrés, lo que supone tener capacidad para controlarse a sí mismo y controlar el entorno en situaciones de tensión.	A4
18P Motivar a otros. Lo que supone tener la capacidad de generar en los demás el deseo de participar activamente y con ilusión en cualquier proyecto o tarea.	A4 A13 A18
1A Trabajar con responsabilidad.	A17 B23
2A Mantener una actitud de aprendizaje y mejora.	A17 B24
3A Manifestar respeto, valoración y sensibilidad ante el trabajo de los demás.	A13 B25
8A Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir.	A18 B30
1TI Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma.	B1
2TI Capacidad de análisis y síntesis.	B2
3TI Capacidad de organización y planificación.	B3
4TI Capacidad de gestión de la información.	B4
(*)5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisiones.	B6
7TI Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio.	B7
(*)1TP Compromiso ético.	B9
2TP Trabajo en equipo.	B10
3TP Habilidades en las relaciones interpersonales.	B11
4TP Razonamiento crítico.	B12
5TP Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad.	B13
1TS Aprendizaje autónomo.	B15
2TS Motivación por la calidad.	B16
3TS Adaptación a nuevas situaciones.	B17
4TS Creatividad.	B18
5TS Iniciativa y espíritu emprendedor.	B19
6TS Liderazgo.	B20

Contenidos

Tema	
¿Qué estudia la Psicología?	Introducción. Principales paradigmas.
Procesos psicológicos básicos	Sensación-Percepción. Atención. Memoria.
Aprendizaje	Condicionamiento clásico. Condicionamiento instrumental. Aprendizaje cognitivo.
Motivación-emoción, ansiedad y estrés	Motivación. Emoción. Inteligencia emocional. Ansiedad. Estrés-Burnout en profesionales de Ciencias de la salud.

Trastornos de conducta	Trastorno de ansiedad. Trastornos somatoformes. Trastornos del estado de ánimo. La esquizofrenia y el trastorno delirante. Trastorno de personalidad.
Violencia familiar y violencia de género, afectación en la salud	Tipos de violencia. Violencia familiar y violencia de género. Consecuencias de la violencia. Actuaciones ante la violencia.
Determinantes psicosociales en el comportamiento salud/enfermedad	Determinantes psicológicos. Determinantes sociales (Familiares, económicos y Culturales). Percepción del dolor. Adherencia al tratamiento. Bienestar psicológico-físico.
Relación entre el profesional de la salud y el paciente.	Tipos de control en la relación profesional y paciente. La influencia social en la relación profesional. Comunicación entre el profesional de la salud y el paciente. Estilos de comportamiento del profesional de la salud.
La fisioterapia como intervención multidisciplinar	Proceso psicosocial. Contenido técnico. Condiciones que la hacen factible.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Tutoría en grupo	1	0	1
Trabajos de aula	18	0	18
Sesión magistral	20	52	72
Presentaciones/exposiciones	6	0	6
Actividades introductorias	1.5	0	1.5
Pruebas de tipo test	1	0	1
Portafolio/dossier	0	24	24
Trabajos y proyectos	0.5	26	26.5

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodologías

	Descripción
Tutoría en grupo	La hora de tutoría se emplea para hacer el seguimiento de los trabajos.
Trabajos de aula	Cada tema va acompañado con material audiovisual y una ficha que el grupo debe completar.
Sesión magistral	Cada tema es explicado por el profesor.
Presentaciones/exposiciones	Los alumnos tienen que realizar en grupo dos trabajos sobre algún punto de la materia. Los trabajos se tendrán que exponer.
Actividades introductorias	Exposición sobre el desarrollo de la materia a lo largo del cuatrimestre, así como los contenidos de esta.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Tutoría en grupo	Tanto en los seminarios, como en la tutoría grupal y los trabajos tutelados, el alumno recibirá una atención personalizada, centrada en solucionar todas las dudas que pueda tener. Además, se emplea para llevar los registros correspondientes a cada alumno sobre el esfuerzo realizado y el conocimiento adquirido.
Pruebas	Descripción
Trabajos y proyectos	Tanto en los seminarios, como en la tutoría grupal y los trabajos tutelados, el alumno recibirá una atención personalizada, centrada en solucionar todas las dudas que pueda tener. Además, se emplea para llevar los registros correspondientes a cada alumno sobre el esfuerzo realizado y el conocimiento adquirido.

Evaluación

	Descripción	Calificación
Trabajos de aula	El alumnado analizará diferentes materiales (artículos, capítulos de libro, material audiovisual, entre otros) relacionados con las temáticas de la materia.	20
Pruebas de tipo test	Se llevará a cabo una prueba tipo test para evaluar los contenidos teóricos.	80

Otros comentarios sobre la Evaluación

En la convocatoria de julio, el alumnado solo se tendrá que examinar de los contenidos y destrezas que no llegó a superar en la convocatoria de junio, al conservarse la calificación de las competencias adquiridas. La calificación final será resultado del nivel de competencia alcanzado, con relación a los objetivos de la materia, en la convocatoria de junio y julio.

Fuentes de información

- Larsen, R., Psicología de la Personalidad, McGraw Hill, 2005
- Puente, A., Cognición y aprendizaje. Fundamentos psicológicos, Pirámide, 2003
- Gerrig, R. y Zimbardo, P., Psicología y Vida., Prentice Hall, 2005
- Sánchez Vidal, A, Psicología Social Aplicada, Prentice-Hall, 2002
- Morris, Ch., y Maisto, A., Psicología, Prentice-Hall, 2010 (13ª ed.)
- Fariña, F., Arce, R. y Buela-Casal, G., Violencia de Género. Tratado Psicológico y legal, Biblioteca Nueva, 2009
- Fariña, F. y Tortosa, F., Introducción a la Psicología, Promolibro, 2008
- Cabanach, R.G., Valle, A., Fariña, F., y Arce, R. (Eds), Calidad de vida, bienestar y salud, Psicoeduca, 2010
- Amigo, I., Fernández, C., y Pérez, M., Manual de Psicología de la Salud, Pirámide, 2003(2ª ed.)
- Nigel Holt; Andy Bremner; Ed Sutherland; Michael Vliek; Michael Passer; Ronald Smith, Psychology. The Science Of Mind And Behaviour., México: MCGRAW HILL, 2012
- Vicente E. Caballo Manrique, V., Manual para el tratamiento cognitivo-conductual de los trastornos psicológicos, Madrid: Siglo XXI., 2012
- García-Caro, Mª, P., Cruz-Quintana, F., Schmidt Río-Valle, J., Muñoz-Vinueva, A., Montoya-Juarez, R., Influencia de las emociones en el juicio clínico de los profesionales de la salud a propósito del diagnóstico de enfermedad terminal, *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 10(1), 57-73., 2012
- Bakker, A.B. y Rodríguez-Muñoz A, Introducción a la psicología de la salud ocupacional positiva, *Psicothema*, 24(1), 62-65, 2012

Bibliografía complementaria.

Violencia de género.

Miracco, M., Rutzstein, G., Lanzillotti, A., Kasangian, L., y Keegan, E. (2012). Actitudes y creencias de los profesionales de la salud frente a la violencia de género. *Acta Psiquiátrica y Psicológica De América Latina*, 58(1), 29-33. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1282238829?accountid=17261>

Adherencia al tratamiento

Ortiz Viveros, G. R., y Herrera, É. O. (2011). Capacidad predictiva de la adherencia al tratamiento en los modelos sociocognitivos de creencias en salud. *Psicología y Salud*, 21(1), 79-90. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1122593995?accountid=17261>

Urrutia, S., Azpillaga, I., de Cos, G. L., & Muñoz, D. (2010). Relación entre la percepción de estado de salud con la práctica físicodeportiva y la imagen corporal en adolescentes. *Cuadernos De Psicología Del Deporte*, 10, 51-56. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/837459848?accountid=17261>

Bienestar psicológico

Rivas, C., Romero, A., Pérez-Llantada, M., del Carmen, de, I. L., Pourtau, M., Molina, I., . . . Garcia-Mas, A. (2012). Bienestar psicológico, salud general, autonomía percibida y lesiones en futbolistas. *Revista De Psicología Del Deporte*, 21(2), 365-371. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1348794076?accountid=17261>

Esnaola, I., Infante, G., Rodríguez, A., y Goñi, E. (2011). Relación entre variables psicosociales y la salud percibida. *Revista De Psicología Del Deporte*, 20(2), 413-427. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1039033589?accountid=17261>

Recomendaciones

Otros comentarios

Recomendase:

1.-Leer, con anterioridad la explicación del docente, el material del tema que se va a tratar en la sesión magistral; de ser el caso se han de anotar las dudas para resolverlas en la sesión magistral.

2.-Participar activamente en las clases magistrales, planteando cuestiones sobre los temas tratados.

3.-Plantearle al profesor todas las preguntas/consultas que considere necesarias para comprender los contenidos explicados en las sesiones magistrales, así como los procedimientos implicados en el desarrollo de los trabajos asignados por el docente.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Valoración en fisioterapia**

Asignatura	Valoración en fisioterapia			
Código	P05G170V01204			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	1	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	González Norés, José Carlos González Represas, Alicia Justo Cousiño, Lorenzo Antonio			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A11	Proporcionarlle unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado

B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
9D Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos en Fisioterapia.	A5
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
2P2 Aplicar os procedementos axeitados de valoración en Fisioterapia, o que inclúe executar as probas eléctricas e manuais destinadas a determinar o grao de afectación da inervación e da forza muscular, as probas para determinar as capacidades funcionais, a amplitude do movemento articular e as medidas da capacidade vital.	A4 A5
2P4 Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta na historia clínica de Fisioterapia.	A4 A5
8P Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz.	A4 A11 A16
9P Intervenir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9

2TP Tráballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
TEMARIO TEÓRICO	SUBTEMAS
I. Procedementos xerais de valoración en Fisioterapia	I.1. Introducción. I.2. Condicións xerais na exploración. I.3. Tipos de valoración. I.4. Métodos de valoración.
Procedementos de valoración en Fisioterapia	II.1. A avaliación en Fisioterapia. Diagnóstico. Prognóstico. II.2. O proceso de avaliación II.3. Valoración da capacidade funcional. II.3.1. Consideracións xerais da valoración da capacidade funcional. II.3.2. Instrumentos da valoración da capacidade funcional II.4. Instrumentos multidimensionais da valoración funcional.
III. Método de rexistro.	III.1. Historia de Fisioterapia III.2. Estrutura dun informe de Fisioterapia.
IV. Entrevista clínica. Estratexias prácticas	IV.1. Calidade da atención ao paciente. IV.2. Iniciar unha relación terapéutica. Habilidades básicas na primeira entrevista cun paciente. IV.3. Técnicas básicas para descubrir e completar datos para o diagnóstico. IV.4. Informar e motivar ao paciente.
V. Valoración dos síntomas	V.1. Valoración da dor na anamnese. V.2. Comportamento dos síntomas. V.3. Cuestións especiais.
VI. Valoración de tecidos brandos. Tecido cutáneo e subcutáneo.	VI.1. Condicións xerais de observación e palpación da pel VI.2. Valoración da pel. Inspección. Palpación. Mobilización tisular. VI.3. Medicións instrumentais da pel VI.4. Valoración da sensibilidade. VI.5. Exploración da sensibilidade VI.5.2. Sensibilidade superficial. VI.5.3. Sensibilidade profunda.
VII. Valoración Articular	VII.1. Introducción. Movementos articulares. VII. Valoración articular. VII.1. Observación da articulación. VII.2. Palpación. VII.3. Valoración analítica ósea. VII.4. Mobilidade articular pasiva e activa. VII.4.1. Factores xerais a considerar na valoración da mobilidade articular VII.4.2. Rango de movemento VII.4.3. Calidade do movemento. Tope final de movemento. Tipos de limitacións da mobilidade articular. Hipomobilidade. Hiperactividade VII.4.4. Factores que inflúen na amplitude de movemento. VII.5. Medicións instrumentais VII.5.1. Goniometría VII.5.1.a. Goniómetro universal VII.5.1.b. Goniómetros dependentes da gravidade (inclinómetros) VII.5.1.c. Goniómetros dependentes da desviación magnética VII.5.1.d. Electrogoniómetros VII.5.2. Procedemento de información ao paciente VII.5.3. Procedementos para a realización dunha goniometría VII.5.3.a. Posición do paciente VII.5.3.b. Estabilización VII.5.3.c. Aliñación VII.5.3.d. Recollida de datos. VII.5.4. Medicións centimétricas.

VIII. Valoración muscular	<p>VIII.1. Valoración pasiva.</p> <p>VIII.1.1. Exame visual</p> <p>VIII.1.2. Palpación e mobilización muscular. VIII.1.3. Valoración da lonxitude muscular VIII.1.3. A. Procedemento valoración lonxitude muscular VIII.2. Valoración activa</p> <p>VIII.2.1. Valoración da forza muscular. Pautas para a Valoración muscular.</p> <p>VIII.2.2. Graos musculares</p> <p>VIII.2.3. Probas de forza muscular. VIII.2.3.a. Probas de forza muscular manual. VIII.2.3.b. Probas de forza muscular máxima VIII.2.3.c. Probas de resistencia muscular. VIII.2.3.d. Probas de potencia muscular.</p>
IX. Valoración antropométrica	<p>IX.1. Introducción. Criterios e condicións xerais da exploración.</p> <p>IX.2. Instrumentos de medición</p> <p>IX.3. Índice de masa corporal</p> <p>IX.4. Lonxitudes.</p> <p>IX.4.1. Envergadura.</p> <p>IX.4.2. Distancias proxectadas.</p> <p>IX.5. Perímetros IX.6. Diámetros</p> <p>IX.7. Composición corporal.</p>
TEMARIO PRÁCTICO	PRÁCTICAS
I. Exploración topográfica manual	<p>I.1. Exploración topográfica manual de membro superior. Estruturas óseas e tecidos brandos. I.2. Exploración topográfica manual de columna e rexión torácica. Estruturas óseas e tecidos brandos.</p> <p>I.3. Exploración topográfica manual de membro inferior. Estruturas óseas e tecidos brandos.</p>
II. Valoración da pel	<p>II.1. Observación, palpación e mobilización da pel en diferentes rexións anatómicas.</p> <p>II.2. Medicións instrumentais.</p>
III. Valoración sensibilidade	<p>II. 2. Sensibilidade superficial exteroceptiva.</p> <p>II. 2. Sensibilidade profunda interoceptiva.</p>
IV. Valoración articular	<p>IV.1. Observación da articulación.</p> <p>IV.2. Palpación.</p> <p>IV.3. Valoración analítica ósea.</p> <p>IV.4. Valoración da calidade do movemento.</p> <p>IV.5. Medicións instrumentais. Goniometría.</p> <p>IV.6. Medicións instrumentais. Medicións centimétricas.</p> <p>IV.7. Rexistro e interpretación de datos.</p>
V. Valoración muscular	<p>V.1. Valoración muscular pasiva. Exploración do ton muscular e valoración da lonxitude muscular V.2. Valoración muscular activa. Probas de forza muscular. Técnica xeral. Valoración analítica de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Músculos da cintura escapular e membro superior. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión. - Músculos do membro inferior. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión. - Músculos do madeiro. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión. - Músculos do colo. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión. - Músculos da cara. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Proba de valoración. - Músculos respiratorios. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.
VI. Valoración postural	<p>VI.1. Valoración postural estática.</p> <p>VI.2. Valoración postural dinámica.</p>

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	20	34	54
Prácticas de laboratorio	24	30	54
Traballos tutelados	1	28	29
Presentacións/exposicións	1	0	1
Actividades introductorias	1	0	1

Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	4	5
Traballos e proxectos	0	4	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia. Empregaranse novas tecnoloxías da información e da comunicación para o desenvolvemento das clases que serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate e estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado. Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, execución dun procedemento de valoración e interpretación e defensa deste.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Prácticas de laboratorio	O exame práctico constará de 6 preguntas sobre procedementos de valoración agrupadas en tres bloques, 2 preguntas por bloque, no que o alumno deberá realizar correctamente polo menos un procedemento de valoración por bloque. En cada pregunta avaliarase se o alumno é capaz de executar, rexistrar e interpretar as probas que, elixidas ao azar, correspóndalle realizar.	40
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5
Sesión maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas longas de desenvolvemento.	50
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Bibliografía. Fontes de información

Norkin, White, Goniometría, Evaluación de la Movilidad Articular, Marban,

Génot C, Neiger H, Leroy A, Pierron G, Dufour M, Péninou G., Kinesiterapia, Médica Panamericana,

Kendall, Florence Peterson, "Músculos pruebas, funciones y dolor postural", Marban,

Hoppenfeld Stanley, Exploración física de la columna vertebral y las extremidades, Manual Moderno,

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Afeccións cirúrxicas**

Asignatura	Afeccións cirúrxicas			
Código	P05G170V01301			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	FB	2	1c
Lengua				
Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Profesorado	Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	cmagdalena@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B9	Compromiso ético
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3

2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
5P9 Previr e evitar os riscos na aplicación do tratamento.	A4 A8
16P Afrontar o estres, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
1TP Compromiso ético.	B9
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17

Contidos

Tema

- 1.- Principios xerais da exploración dun paciente cun problema ortopédico.
- 2.- Exploración dos nervios segmentarios e periféricos do membro superior.
- 3.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da columna cervical.
- 4.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do ombro.
- 5.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do cóbado.
- 6.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da boneca.
- 7.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da man.
- 8.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico d patoloxía ortopédica da columna cervical e da columna torácica.
- 9.- Exploración dos nervios segmentarios e periféricos do membro inferior.
- 10.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico de la patoloxía ortopédica da cadeira.
- 11.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do xeonllo.
- 12.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da tibia.
- 13.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do nocello.
- 14.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do pé.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	38	82	120
Seminarios	8	18	26
Probos de tipo test	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan afondar ou complementar os contidos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición de dúbidas por parte do alumno na elaboración do traballo e seminarios e a súa resolución por parte do profesor.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral-	O exame teórico terá un valor do 90% Constará de 50 preguntas con 4 respostas Só será válida unha contestación As preguntas mal contestadas restarán puntuación (1/4 do acerto)	90
Seminarios	Valorarase a asistencia e participación nos seminarios. Sendo a asistencia obrigatoria.	10

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para aprobar a materia é necesario asistir aos seminarios. Dentro do mesmo ano académico gardaranse as partes superadas.

Bibliografía. Fontes de información

McRae, Ronald, Exploración clínica ortopédica, 2005,
SECOT, Manual SECOT de cirugía ortopédica y traumatología. Vol.1 y vol.2, 2010,
Delgado Martinez, Cirugía ortopédica y traumatología, 2009,
Hoppenfeld, Exploración física de la columna vertebral y extremidades, 2000,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Afeccións médicas/P05G170V01302

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Afeccións médicas**

Asignatura	Afeccións médicas			
Código	P05G170V01302			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	FB	2	1c
Lengua				
Impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/mpsp			
Descrición general				

Competencias de titulación

Código				
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.			
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.			
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.			
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.			
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.			
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.			
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.			
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.			
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.			
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.			
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			
B2	Capacidade de análise e síntese.			
B3	Capacidade de organización e planificación.			
B4	Capacidade de xestión da información			
B5	Resolución de problemas			
B6	Toma de decisións			
B9	Compromiso ético			
B11	Habilidades nas relacións interpersoais			
B12	Razoamento crítico			
B15	Aprendizaxe autónoma			
B16	Motivación por a calidade.			
B17	Adaptación a novas situacións			

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico, as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de Fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena, relacionados coa fisioterapia, de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5

5P7 Establecer e aplicar o tratamento en grupos a usuarios con problemas similares.	A8
5P9 Previr e evitar os riscos na aplicación do tratamento.	A4
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4
	A11
	A16
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4
	A15
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A3
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
1TP Compromiso ético.	B9
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17

Contidos

Tema

Enfermidades do Aparello dixestivo. Cardiloxía e Anxioloxía. Neumoloxía. Neuroloxía. Dermatoloxía.	<p>Enfermidades do Aparello dixestivo: Enfermidades da boca, esófago, estómago e duodeno, intestino delgado, colon, recto e ano. Trastornos da motilidade. Malabsorción intestinal. Enfermidade inflamatoria do intestino. Enfermidades do peritoneo, mesenterio e eipilon. Enfermidades do páncreas. Enfermidades do fígado e vías biliares. Infeccións. Tumores.</p> <p>Cardioloxía e Anxioloxía: Insuficiencia cardíaca. Arritmias cardíacas. Enfermidades coronarias. Valvulopatías. Miocardiopatías. Hipertensión arterial. Enfermidades do pericardio. Endocardite infecciosa. Tumores cardíacos. Enfermidades arteriais. Enfermidades venosas e linfáticas. Malformacións vasculares e tumores.</p> <p>Neumoloxía: Enfermidades das vías aéreas. Malformacións broncopulmonares. Enfermidades difusas do pulmón. Infeccións do aparello respiratorio. Enfermidades vasculares do pulmón. Tumores broncopulmonares. Trastornos ventilatorios. Enfermidades da pleura. Enfermidades do mediastino.</p> <p>Neuroloxía: Enfermidades infecciosas do SNC. Tumores cerebrais. Enfermidades das motoneuronas superior e inferior. Enfermidades desmielinizantes (SNC e SNP). Demencias. Trastornos do movemento. Enfermidades do SNP. Enfermidades da unión neuromuscular e os músculos.</p> <p>Dermatoloxía: Procesos dermatolóxicos frecuentes. Enfermidades ampollares autoinmunes. Manifestacións dermatolóxicas das enfermidades sistémicas. Síndromes paraneoplásicos de expresión cutánea.</p>
Seminarios:	<p>Principais motivos de consulta en neuroloxía. Exploración física neurolóxica: Práctica 1: exploración dos pares craniais, Práctica 2. exploración dos reflexos.</p>

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
--	----------------	----------------------	---------------

Actividades introductorias	2	0	2
Seminarios	8	18	26
Sesión maxistral	38	82	120
Probas de tipo test	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan afondar ou complementar os contidos da materia.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia. 2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC. 3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.
Actividades introductorias	1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia. 2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC. 3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.
Seminarios	1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia. 2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC. 3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	Haberá un exame final, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: certos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta). Terá un valor do 90% da nota final.	90
Seminarios	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles. Terá un valor do 10% da nota final.	10

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse o exame teórico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio asistir aos seminarios.

Dentro do mesmo curso académico, gardaranse as partes superadas.

Bibliografía. Fuentes de información

Rozman C, Cardellach F, (eds)., Farreras & Rozman. Medicina Interna., 17ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2012.

Kasper DL, Braunwald E, Fauci AS, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, (eds)., Harrison. Principios de Medicina Interna., 16ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2006.

Goodman CC, Snyder TK., Patología médica para fisioterapeutas., 3ª ed., 1ª reimp. Madrid: McGraw-Hill / Interamericana;, 2003.

Laso FJ., Introducción a la Medicina Clínica. Fisiopatología y semiología., 2ª ed. Barcelona: Elsevier / Masson;, 2010.

Blanco FJ, Carreira P, Martín E, Mulero J, Navarro F, Olivé A, Tornero J., Sociedad Española de Reumatología. Manual SER de las Enfermedades Reumáticas., 4ª ed. Madrid: Panamericana;, 2004.

Barberà JA, Peces-Barba G, Agustí AGN, Izquierdo JL, Monsó E, Montemayor T, Viejo JL, Grupo de traba, Normativa SEPAR. Guía clínica para el diagnóstico y tratamiento de la enfermedad pulmonar obstructiva crónica., Arch Bronconeumol. 2001; 37 (6): 297- 316. [Acceso 1 septiembre 2012]., Disponible en: <<http://www.archbronconeumol.org>

Mandell GL, Bennett JE, Dolin R., Mandell, Douglas and Bennett's. Principles and Practice of Infectious Diseases., 6ª ed. Philadelphia (USA): Elsevier;, 2005.

Feldman M, Friedman LS, Sleisenger MH., Sleisenger & Fordtran. Enfermedades gastrointestinales y hepáticas. Fisiopatología, diagnóstico y tratamiento., 7ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana;, 2004.

Recomendacións**Asignaturas que continúan el temario**

Farmacología/P05G170V01908

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisiología: Fisiología humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Cinesiterapia**

Asignatura	Cinesiterapia			
Código	P05G170V01303			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	2	1c
Lengua				
Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	Fajardo Blanco, Daniel González Norés, José Carlos González Represas, Alicia Justo Cousiño, Lorenzo Antonio			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.

B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións.	A2
9D Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos en Fisioterapia.	A5
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D1 Coñecer e comprender os procedementos de Cinesiterapia e Ergoterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario.	A4 A5
5P3 Diseñar e aplicar os procedementos de Cinesiterapia.	A4 A8
6P Avaliar a evolución dos resultados obtidos.	A4 A9
8P Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz.	A4 A11 A16
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante el traballo de los demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse a los límites de su competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3

4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
PROGRAMA TEÓRICO	
I. CINESITERAPIA.	I.1. Concepto de cinesiterapia. Concepto de repouso e relaxación I.2. Recordo histórico da cinesiterapia. I.3. Axentes cinéticos. Bases físicas do movemento. I.4. Principios xerais de aplicación da cinesiterapia. I.5. Posicións fundamentais, derivadas e anexas. I.6. Clasificación de cinesiterapia: Pasiva e Activa. Hidrocinesiterapia. I.7. Equipos isocinéticos. Introducción.
II. CINESITERAPIA PASIVA	II.1. Concepto. Principios xerais de aplicación de Cinesiterapia pasiva. II.2. Integración de clasificacións da Cinesiterapia pasiva: Clasificación clásica. Clasificación segundo a escola francesa. II.3. Cinesiterapia pasiva: relaxada e forzada. II.3.1. Cinesiterapia pasiva relaxada: analítica simple e funcional ou global II.3.2. Cinesiterapia pasiva forzada: mantida e momentánea. II.3.2.1 Cinesiterapia pasiva forzada mantida: cinesiterapia analítica específica. Traccións articulares. Posturas osteoarticulares. Estiramientos musculares. II.3.2.2. cinesiterapia pasiva forzada momentánea: manipulacións. II.4. Modalidades de aplicación da Cinesiterapia pasiva: manual, instrumental e autopasiva. II.6. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións xerais da Cinesiterapia pasiva. Contraindicacións xerais da Cinesiterapia pasiva.
III. CINESITERAPIA ACTIVA	III.1. Concepto. Tipos de motilidade: reflexa, automática e voluntaria. III.2. Elaboración do movemento voluntario. Diferentes tipos de contracción muscular. III.3. Principios xerais da cinesiterapia activa III.4. Clasificación da Cinesiterapia activa: - Cinesiterapia activa asistida. - Cinesiterapia activa resistida. - Cinesiterapia activa libre. III.5. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións e contraindicacións.
IV. CINESITERAPIA ACTIVA ASISTIDA	IV.1. Concepto. Principios xerais. IV.2. Clasificación: Cinesiterapia Activa asistida manual. Cinesiterapia activa asistida instrumental. IV.3. Técnicas específicas: IV.3.1. Suspensionterapia: concepto. Tipos de suspensión. IV.3.2. Poleoterapia asistida: principios xerais de aplicación. IV.3.3. Combinación de suspensión e poleoterapia.
V. CINESITERAPIA ACTIVA RESISTIDA	1. Concepto. Factores condicionantes do desenvolvemento muscular. V.2. Clasificación: Cinesiterapia activa resistida manual. Cinesiterapia activa resistida instrumental. V.3. Métodos dinámicos de cargas crecentes directas: método de Delorme e método Dotte. V.4. Método dinámico de cargas crecentes indirectas: método Rocher. V.5. Métodos dinámicos de cargas decrecentes directas: método de Mac Govern e Luscombe e método de Zinovieff. V.6. Métodos estáticos: método de Hettinger e Muller. V.7. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións e contraindicacións.
VI. CINESITERAPIA ACTIVA LIBRE.	VI.1. Conceptualización do exercicio terapéutico. Principios xerais. VI.2. Efectos fisiolóxicos e terapéuticos. VI.3. Indicacións e contraindicacións VI.1. Pautas para a realización de exercicio terapéutico VI.2. Introducción a métodos específicos: estiramientos miotendinosos. Propiocepción.
VII. HIDROCINESITERAPIA. XENERALIDADES	VII.1. Introducción. Concepto e recordo histórico. VII.2. Clasificación da hidrocinesiterapia. VII.3. Implicacións hidrodinámicas en hidrocinesiterapia. VII.3.1. Factores inherentes ao medio acuático. VII.3.2. Factores inherentes ao corpo en movemento. VII.4. Movemento na auga. VII.5. Principios xerais en hidrocinesiterapia. VII.6. Equipo accesorio. VII.7. Progresión do exercicio na auga.

VIII. MÉTODOS DE TRABAJO EN HIDROCINESITERAPIA

VIII.1. Métodos de trabajo en hidrocinesiterapia. VIII.1.1. Hidrocinesiterapia pasiva. VIII.1.2. Hidrocinesiterapia activa. VIII.2. Desenvolvemento de circuitos dentro da auga. VIII.3. Efectos fisiolóxicos e terapéuticos da hidrocinesiterapia. Indicacións e contraindicacións.

IX. MECANOTERAPIA

IX.1. Concepto e indicacións. IX.2. Equipos especiais: aparatos de tracción, bicicleta cinética, roda de ombro, mesa de man, espaleiras, bancos de cinesiterapia activa-resistida, paralelas, escaleiras, rampla, escaleiras de dedos, táboa e prato de Boheler, táboa balancín de Dotte e gaiola de Rocher.

PROGRAMA PRÁCTICO:
I. CINESITERAPIA PASIVA

Cinesiterapia pasiva manual I.1. Técnica xeral. Altura da padiola. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Colocación da toma e contratoma. I.2. Cinesiterapia pasiva funcional aplicada manualmente a: I.2.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. I.2.2. Membro superior. I.2.3. Cintura pelviana. I.2.4. Membro inferior. I.2.5. Columna vertebral. I.3. Cinesiterapia pasiva analítica simple e Cinesiterapia pasiva analítica específica aplicada manualmente a: I.3.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. I.3.2. Membro superior. I.3.3. Cintura pelviana. I.3.4. Membro inferior. I.3.5. Columna vertebral. I.4. Técnicas específicas de cinesiterapia pasiva manual. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas de: I.4.1. Traccións articulares manuais. I.4.2. Posturas osteoarticulares. I.4.3. Estiramientos musculares. I.5. Cinesiterapia autopasiva. Aplicación por zonas topográficas. Cinesiterapia pasiva instrumental. I.6. Cinesiterapia pasiva relaxada instrumental: descrición dos equipos, manexo dos mesmos e coidados dos equipos. I.7. Cinesiterapia pasiva forzada. I.7.1. Tracción articular instrumental: descrición dos equipos, manexo dos mesmos e coidados dos equipos. I.7.2. Tracción articular instrumental aplicada a: I.7.2.1. Columna cervical. I.7.2.2. Columna dorsal. I.7.2.3. Columna lumbar. I.7.3. Posturas osteoarticulares.

II. CINESITERAPIA ACTIVA

Cinesiterapia activa asistida e activa resistida manual. II.1. Técnica xeral. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Colocación da toma e contratoma. II.2. Cinesiterapia activa-asistida e Cinesiterapia activa-resistida aplicada manualmente a: II.2.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. II.2.2. Membro superior. II.2.3. Cintura pelviana. II.2.4. Membro inferior. II.2.5. Columna vertebral. Cinesiterapia activa asistida e activa resistida instrumental. II.3. Suspensionterapia: técnica xeral. Instrumentación necesaria para a súa aplicación. II.4. Suspensionterapia pendular, axial concéntrica e axial excéntrica aplicada a: II.4.1. Complexo articular do ombro e membro superior. II.4.2. Membro inferior. II.4.3. Columna vertebral. II.5. Poleoterapia. Técnica xeral. Instrumentación necesaria para a súa aplicación. Montaxe dun circuito de poleas. Colocación da primeira polea. Colocación da segunda polea. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6. Métodos de fortalecemento. Técnica xeral. Cálculo da resistencia máxima (RM) e a 10^a RM. II.6.1. Aplicación do método de Delorme. Método de Dotte. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6.2. Método de Mac Govern e Luscombe. Método Zinovieff. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6.3. Método de Hettinguer e Muller. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. Cinesiterapia activa libre. II.7. Cinesiterapia activa libre aplicada a: II.7.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. II.7.2. Membro superior. II.7.3. Cintura pelviana. II.7.4. Membro inferior. II.7.5. Columna vertebral.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	30	66	96
Traballos tutelados	1	21	22
Prácticas de laboratorio	41	56	97
Presentacións/exposicións	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	0	4	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia. Empregaranse novas tecnoloxías da información e da comunicación para o desenvolvemento das clases que serán participativas e se utilizará a consulta didáctica, debate e estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, exposición e defensa do traballo elaborado sobre unha modalidade de Cinesiterapia que deberán demostrar na práctica.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado. Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en Asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame.
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en Asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame.
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en Asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame.

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas longas de desenvolvemento, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	50
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	5
Prácticas de laboratorio	O exame práctico constará de 2 preguntas de cinesiterapia por rexión anatómica nas que será requisito indispensable para aprobar o exame executar correctamente polo menos unha por rexión anatómica.	40
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación, exposición e a defensa do traballo tutelado.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Bibliografía. Fontes de información

Génot C, Neiger H, Leroy A, Pierron G, Dufour M, Péninou G, Kinesiterapia., Médica Panamericana,

Neiger, Henri, Estiramientos analíticos manuales. Técnicas pasivas, Panamericana,

Lapierre A, La reeducación física. Tomo I,II,III, 6ª ed. Madrid: CIE. Dossat,

Kaltenborn FM., Fisioterapia manual, Madrid: McGraw-Hill Interamericana,

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia xeral**

Asignatura	Fisioterapia xeral			
Código	P05G170V01304			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	2	1c
Lengua	Castelán			
Impartición	Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	González Dopazo, Lois Iglesias Santos, Rosa Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/gfuentes/			
Descrición general	<p>Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 1º cuatrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico da masoterapia, da termoterapia, da hidroterapia, da magnetoterapia e da fototerapia, e as súas modalidades.</p> <p>Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudos como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que impliquen a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...</p>			

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético

B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D2 Coñecer e comprender os procedementos de masaxe, Masoterapia.	A3
18D4 Coñecer e comprender os procedementos de Magnetoterapia.	A3
18D5 Coñecer e comprender os procedementos de Hidroterapia, Balneoterapia, Climatoterapia e Talasoterapia.	A3
18D6 Coñecer e comprender os procedementos de Termoterapia e Crioterapia.	A3
18D8 Coñecer e comprender os procedementos de Fototerapia.	A3
18D9 Coñecer e comprender os procedementos de Presoterapia.	A3
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario.	A4 A5
5P3 Deseñar e aplicar os procedementos Masoterapia.	A4 A8
5P4 Deseñar e aplicar as distintas modalidades de Termoterapia e Crioterapia, Fototerapia, Magnetoterapia e Presoterapia.	A4 A8
6P Avaliar a evolución dos resultados obtidos.	A4 A9
8P Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz.	A4 A11 A16
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28

7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TIToma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TSCreatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
☐ Masoterapia clásica.	Principios xerais da aplicación da masaxe clásica.
☐ Fototerapia:	Radiación infravermella.
	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia
☐ Magnetoterapia.	Magnetoterapia
☐ Termoterapia	Termoterapia
	Crioterapia.
☐ Hidroterapia.	Principios da Hidroterapia.
	Modalidades de aplicación da Hidroterapia.
TEMARIO PRÁCTICO	
☐ Masoterapia clásica.	Manobras de masaxe clásica.
☐ Fototerapia:	Radiación infravermella.
	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia.
☐ Magnetoterapia.	Magnetoterapia
☐ Termoterapia.	Termoterapia
	Crioterapia.
☐ Hidroterapia	Aplicación das técnicas hidroterápicas.
	Aplicación das técnicas hidrocínéticas.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	29	58	87
Prácticas de laboratorio	42	70	112
Traballos tutelados	1	19	20
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	3	0	3

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

Descripción
Actividades introductorias
Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Sesión maxistral	Clases teórico-participativas onde se fomente a participación activa do alumnado, utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente ordenador persoal e proxector de vídeo. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@.
Prácticas de laboratorio	Nas clases prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor mostrará os diferentes métodos e técnicas de Fisioterapia, así como as súas aplicacións. A continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta, por unha parte, a posición do usuario/paciente, así como a execución da manobra e, por outra parte, a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. As prácticas de laboratorio faranse por grupo no laboratorio de Fisioterapia indicado polo profesor.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elaborará un documento sobre unha temática da materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción,... Utilizarase a plataforma Tem@.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana, no caso do coordinador da materia, en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -; para o resto do profesorado, consultar a Guía da Titulación), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor indicando en Asunto [TITORÍAS] (enderezo-e do coordinador: gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbidas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.
Prácticas de laboratorio	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana, no caso do coordinador da materia, en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -; para o resto do profesorado, consultar a Guía da Titulación), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor indicando en Asunto [TITORÍAS] (enderezo-e do coordinador: gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbidas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.
Traballos tutelados	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana, no caso do coordinador da materia, en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -; para o resto do profesorado, consultar a Guía da Titulación), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor indicando en Asunto [TITORÍAS] (enderezo-e do coordinador: gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbidas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.

Avaliación

Descrición	Calificación
------------	--------------

<p>Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.</p>	<p>Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 5 supostos (cincuenta minutos de duración, máis outros cincuenta como paciente para o compañeiro; deses cincuenta minutos, unha das preguntas de masaxe consistirá en aplicar unha masaxe sobre unha zona corporal durante 20 minutos). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso.</p> <p>Todas as preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos, pero cun peso diferente dentro do exame práctico. Así, a pregunta longa de masaxe suporá o 40% da cualificación final no exame práctico, o 20% a pregunta de hidroterapia, o 10% a de magnetoterapia e as outras dúas o 15%.</p> <p>En cada pregunta, cada erro (na posición do fisioterapeuta, na colocación do paciente, no tempo de aplicación, na dose,...) descontaralle ao alumno 1 punto nunha escala de 0 a 10. Tamén descontará 1 punto nunha escala de 0 a 10 cada franxa de 5 minutos que se exceda do tempo de exame. Por outra parte, descontará 3,5 puntos cometer un erro grave (fallos no ritmo ou na secuencia de manobras na masaxe; mala adecuación entre intensidade e manobra empregada;...) e 7 puntos se se fai unha aplicación sen ter en conta unha contraindicación. Finalmente, deixar un dos supostos sen contestar descontará os 10 puntos de dita pregunta.</p> <p>Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos.</p> <p>Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico. Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, en ningunha das partes do exame práctico (a correspondente a cada docente) poderase acadar menos dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto das partes.</p>	<p>50</p>
<p>Traballos e proxectos</p>	<p>Á hora de avaliar o traballo tutelado, esta valoración incluírá a valoración do propio traballo entregado polo alumnado, como a súa exposición e defensa. Así, o traballo entregado terá a metade do valor deste apartado da avaliación da materia (valorarase mediante rúbrica cos seguintes apartados: 5% o esquema do traballo; 60% os contidos teóricos; 5% as conclusións sinaladas; 5% a bibliografía; 5% o seguimento das normas de estilo; 15% imaxes empregadas; e 5% a entrega en prazo), mentres que a exposición e defensa do mesmo, valerá 0,4 puntos (tamén será avaliada mediante rúbrica cos seguintes apartados: 15% polo tempo de exposición; 5% polo esquema das diapositivas; 15% polo texto das diapositivas; 20% polo estilo das diapositivas; 10% polas imaxes empregadas; 10% polos vídeos empregados; e 25% pola claridade na exposición) e a avaliación feita polo resto dos compañeiros desa presentación 0,1 punto.</p> <p>A realización, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Ao mesmo tempo, para a superación do traballo, será imprescindible asistir ás titorías, así como presentar e defender o traballo nas datas establecidas ao inicio do cuadrimestre.</p> <p>O traballo terá que ser entregado en soporte informático ao profesor. Tamén pode empregarse a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo que o grupo terá na mesma dentro da materia. Para a súa valoración, seguirase unha rúbrica (véxase en faiTIC).</p> <p>Tamén se empregará unha rúbrica para avaliar a exposición e defensa por parte do alumno do traballo realizado (véxase en faiTIC).</p> <p>O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 0,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>	<p>10</p>
<p>Probas de resposta curta</p>	<p>Exame teórico de 15 preguntas cortas (duración máxima de 1 hora e media). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,6 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de catro bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo de un 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto dos bloques.</p>	<p>40</p>

Otros comentarios sobre la Evaluación

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Lembrar que para superar a materia, hai que asistir ás titorías e presentar e defender o traballo dentro das datas establecidas na programación da materia.

Bibliografía. Fontes de información

BÁSICA:

* Albornoz Cabello M, Meroño Gallut J. Procedimientos generales de Fisioterapia. Práctica basada en la evidencia. Barcelona: Elsevier España; 2012

- * Cameron MH. Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica. 3ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2009.
- * Plaja Masip, J. Analgesia por medios físicos. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana, 2002.
- * Prentice WE. Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva. 4ª ed. Badalona: Paidotribo; 2009.
- * Torres M, Salvat I. Guía de masoterapia para fisioterapeutas. Madrid: Medica Panamericana; 2006.

COMPLEMENTARIAS:

*Agne JE. Electrotermofototerapia. Santa María, RS: O Autor; 2013

Madrid* Becker BE, Cole AJ. Comprehensive aquatic therapy. 2nd ed. * Braun MB, Simonson SJ. Introduction to massage therapy. * Cassar MP. Manual de masaje terapéutico: una guía completa dirigida al estudiante y al fisioterapeuta profesional* Chaitow L, Fritz S. Guía de masaje para terapeutas manuales: cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales. Barcelona: Elsevier; 2008.

* Clay JH, Pounds DM. Masoterapia clínica básica. * Clay JH, Pounds DM. Masaje terapéutico básico: integración de anatomía y tratamiento* Córdova Martínez A, Garcés EG, Seco Calvo J. Masaje deportivo. Madrid: Síntesis; 2012.

3ª ed. Paris: Frison-Roche; 2002.

* Davies B, Harrison R. Hydrotherapy in Practice. Edinburgh: Churchill-Livingstone; 1988.

* Domenico G, Wood EC. Masaje. Técnica de Beard. 4ªed. Madrid: Harcourt Brace de España; 1998.

* Duffield MH. Barcelona: Jims; 1984.

* Esnault M. Rééducation dans l'eau. Étirements et renforcement musculaire du tronc et des membres. Encycl Med-Chir 2010;26-570-G-10.

* Ferrandez J-C, Theys S, Bouchet J-Y. Rehabilitación de los trastornos circulatorios de retorno. * Ferrer Anglada . Masaje avanzado: valoración y abordaje de las disfunciones del tejido blando. A Guide to Safe Application. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2007.

* Fritz S. Fundamentos del masaje terapéutico. 3ªed. * Gourlaquen C, Roulex JL. Aquagym: la gimnasia en el agua. Madrid: Tutor; 1994.

* Hérisson Ch, Simon L. Hydrothérapie et kinébalnéothérapie. Técnica del masaje. Barcelona: Jims; 1985.

* Kitchen Eletroterapia. * Koury JM. Programa de fisioterapia acuática: um guia para a reabilitação ortopédica. São Paulo: Manole; 2000.

* Hüter-Becker A, Schewe H, Heipertz W. Terapia física: termoterapia, mecanoterapia, electroterapia, ultrasonidos, fototerapia e inhalación. Barcelona: Paidotribo; 2005.

Encycl Med-Chir. 2009;26-120-A-10.

Stamford, Connecticut: Appleton & Lange; 1999.

* Lloret Riera M, Conde Bonachera C, Fagoagaa Mata J, León León C, Tricas Moro C. Natación terapéutica. 2ª ed. Barcelona: Paidotribo; 1995.

* Martín Cordero JE. Agentes físicos terapéuticos. La Habana: ECIMED; 2008

*

* Pilat A. Terapias miofasciales: inducción miofascial. Madrid: McGraw-Hill - Interamericana de España; 2003.

* Prentice WE. Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva. 4ª ed. Badalona: Paidotribo; 2009.

* Rei* Richter P, Hegben E. Puntos gatillo y cadenas musculares funcionales en osteopatía y terapia manual. Badalona: Paidotribo; 2010.

* Robertson V, Principles and practice. 4ª ed. London: Butterworth Heinemann Elsevier; 2006.

* Rodríguez Martín JMª. Electroterapia en fisioterapia. 2ªed. Madrid: Médica Panamericana, 2004.

* Sinclair M. Pediatric massage therapy. 2nd ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005.

*Wardavoir H. Terapias manuales reflejas. Encycl Med-Chir. 2011;26-130-A-10.

* Wessinghage T. Aquafit: un entrenamiento global de fuerza, resistencia, coordinación y movilidad. Badalona: Paidotribo; 2008.

* Zaragoza JR, Rodrigo P. Electroestática y fisioestética. Barcelona: Nueva Estética; 1995.

<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de [enlaces] ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401

Radioloxía/P05G170V01403

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Otros comentarios

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado)

DATOS IDENTIFICATIVOS**Electroterapia e ultrasonoterapia**

Asignatura	Electroterapia e ultrasonoterapia			
Código	P05G170V01401			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	2	2c
Lengua	Castelán			
Impartición	Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/gfuentes/			
Descrición general	<p>Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 2º cuatrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico das correntes eléctricas e dos ultrasóns e as súas modalidades.</p> <p>Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudos como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que impliquen a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...</p>			

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico

B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
8D Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na electrofisioloxía.	A2
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D3 Coñecer e comprender os procedementos de Electroterapia e Ultrasonoterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario.	A4 A5
2P2 Aplicar os procedementos axeitados de valoración en Fisioterapia, o que inclúe executar as probas eléctricas e manuais destinadas a determinar o grao de afectación da enervación e da forza muscular, as probas para determinar as capacidades funcionais, a amplitude do movemento articular e as medidas da capacidade vital.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación.	A4 A6
5P4 Diseñar e aplicar as distintas modalidades de electroterapia ultrasonoterapia.	A4 A8
5P9 Previr e evitar os riscos na aplicación do tratamento.	A4 A8
5P10 Establecer o plan de pautas a seguir durante o tratamento.	A4 A8
11P Incorporar na cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros, o que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25

5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos al ámbito de estudio.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
Tema 1. Electroterapia: xeneralidades.	Introdución. Definición. Bases físicas e fundamentos. Clasificación da electroterapia. O equipo de correntes. O paciente.
Tema 2. Corrente galvánica.	Introdución. Efectos polares. Efectos interpolares. Indicacións. Protocolo de aplicación. Precaucións e contraindicacións. Baño galvánico. Iontoforese.
Tema 3. Correntes de baixa frecuencia.	Introdución. Efecto excitomotor. Corrente de Träbert ou Ultra-Reiz. Correntes diadinámicas ou de Bernard. TENS. Microcorrentes. Correntes de alto voltaxe. Electrovaloración neuromuscular. Electroestimulación neuromuscular. Contraindicacións xerais. Outras modalidades de correntes de baixa frecuencia.
Tema 4. Correntes de media frecuencia.	Introdución. Correntes interferenciais ou de Nemec. AMF. Consideracións na aplicación de interferenciais, efectos fisiolóxicos, indicacións e contraindicacións. Correntes rusas ou de Kots. Outras correntes de media frecuencia.
Tema 5. Correntes de alta frecuencia.	Onda Corta: bases físicas, métodos de tratamento, efectos fisiolóxicos, consideracións na súa aplicación, indicacións, perigos e contraindicacións. Onda Corta Pulsada. Microondas: bases físicas, consideracións na súa aplicación, indicacións e contraindicacións. Outras modalidades de correntes de alta frecuencia.
Tema 6. Ultrasonoterapia.	Introdución, bases físicas, efectos fisiolóxicos, indicacións, consideracións xerais na súa aplicación e contraindicacións. Ultrasonoforese. Terapia combinada.
Tema 7. Ondas de choque.	Introdución, bases físicas, efectos fisiolóxicos, indicacións, consideracións na súa aplicación e contraindicacións.
TEMARIO PRÁCTICO	
Bases no uso dos equipos de electroterapia.	
Exemplos prácticos no uso de corrente galvánica continua.	
Exemplos prácticos no uso de corrente de Träbert.	
Exemplos prácticos no uso de correntes diadinámicas.	
Exemplos prácticos no uso de corrente tipo TENS.	
Exemplos prácticos no uso de microcorrentes	
Exemplos prácticos no uso de correntes de alto voltaxe	

Busca de puntos motores.

Realización de curvas I/t, A/t.

Exemplos prácticos no uso de corrente de electroestimulación neuromuscular.

Exemplos prácticos no uso de correntes interferenciais.

Exemplos prácticos no uso de correntes de Kots.

Exemplos prácticos no uso de ondas curtas.

Exemplos prácticos no uso de microondas.

Exemplos prácticos no uso de ultrasóns.

Exemplos prácticos no uso de ultrasóns combinados con corrente eléctrica.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	16	50	66
Prácticas de laboratorio	28	38	66
Traballos tutelados	1	11	12
Probas de resposta curta	1.5	0	1.5
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1.5	0	1.5
Traballos e proxectos	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	A primeira hora do curso académico nesta materia dedicarase a transmitir os obxectivos na mesma, detallar os contidos sobre os que se traballarán e cómo se fará, e aclarar os criterios de avaliación a seguir.
Sesión maxistral	Nas clases teóricas combinarase a lección maxistral con clases teórico-participativas onde se fomente e se motive a participación activa do alumnado, xunto co estudio de casos (con documentación escrita e/ou audiovisual que o alumnado deberá ler previamente). Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente computador persoal e proxector de vídeo, así como doutros medios materiais dispoñibles habitualmente para desenvolver a materia nas aulas, como o encerado e as xices. Entregaránselle ao alumnado, a través da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/) ou da páxina web do profesor (http://webs.uvigo.es/gfuentes), as presentacións en powerpoint que se empregarán nas clases, así coma outro tipo de documentación, ben de cara a preparar as clases, ben para ampliar información mediante, por exemplo, exames previos, modelos de protocolos ou traballos de anos anteriores, apuntamentos do profesor,... A teoría impartirase na aula correspondente ao 2º curso da Facultade de Fisioterapia de Pontevedra.
Prácticas de laboratorio	Nas prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor propondrá casos clínicos específicos para situar as aplicacións, empregando as distintas correntes que se vaian vendo na teoría ou os ultrasóns terapéuticos e seguindo un protocolo de aplicación específico. Serán, polo tanto, prácticas guiadas e buscarase a integración dos coñecementos teóricos na práctica mediante o uso de casos clínicos. Tódolos casos presentaranse de xeito que se poidan cubrir unhas fichas de prácticas. O modelo para estas fichas poderanse atopar na plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/) ou na páxina web do profesor (http://webs.uvigo.es/gfuentes). Estas recollerán esquematicamente os seguintes apartados: patoloxía; tipo de corrente ou ultrasón empregada; obxectivos do tratamento; colocación do paciente; localización e fixación dos electrodos ou lugar de aplicación do cabezal do ultrasón; dose; tempo de tratamento; consideracións e contraindicacións máis relevantes no caso. As fichas iranse cubrindo con cada práctica de forma voluntaria por parte dos alumnos. O conxunto de ditas fichas de prácticas pódelle axudar ao alumno a superar a parte práctica da materia, pois conformarán os casos que comporarán o exame práctico. As prácticas de laboratorio faranse por grupo no laboratorio pertinente da Facultade de Fisioterapia de Pontevedra.

Traballos tutelados	<p>O traballo a elaborar polo alumnado da materia será un protocolo de aplicación dos ultrasóns ou das distintas correntes vistas na materia en determinados casos clínicos e a proposta do profesor. Este traballo terá as seguintes condicións:</p> <p>Elaboración de xeito individual. Varias persoas traballarán sobre o mesmo caso clínico dun xeito individual. Cada alumno elaborará o protocolo de aplicación dun xeito esquemático, máximo de 2 caras de folio (condicións de presentación do texto escrito: letra Arial, tamaño 10, interliñado a 1,5). Dito esquema terá que conter, polo menos, os seguintes apartados: patoloxía a tratar (ou caso clínico); modalidade terapéutica ca que se trate dita patoloxía (corrente ou ultrasón elixida polo alumno); obxectivos do tratamento; colocación do paciente; localización e fixación dos electrodos, no caso de corrente, ou área de aplicación do cabezal do ultrasón; dose; tempo de tratamento; outros métodos de tratamento que se poderían empregar no citado caso e o porqué (dentro dos vistos nas outras materias do área de Fisioterapia pertencentes aos dous primeiros cursos do grao); e outras consideracións ao caso.</p> <p>Por outra parte, implicará unha defensa en pequeno grupo, conformado por todos aqueles que traballaron sobre o mesmo caso clínico. Uns días antes desa defensa en grupo, cada alumno deberá entregar o seu protocolo ao profesor responsable do grupo para que poida ser subido á plataforma de teledocencia e poder ser analizado polos demais compoñentes do grupo, ademais do profesor responsable. Cada un entregará un comentario sobre a análise feita de cada uno dos traballos ao profesor o día da defensa en grupo.</p> <p>Esta defensa en grupo constará de dúas partes. A primeira delas adicarase a analizar por parellas os protocolos do resto dos compañeiros, anotando os puntos febles a destacar nos traballos. Ningunha parella valorará os seus traballos. O resto do tempo do seminario empregarase para sintetizar entre todos, alumnos e profesor, os puntos fortes dos protocolos, así como os febles e/ou erros vistos na análise por parellas, e onde cada quen poderá dar as explicacións oportunas sobre as súas seleccións ao desenvolver o protocolo presentado. Para rematar, cada un sinalará os tres protocolos que lle pareceron os máis axeitados.</p> <p>Ademais, aqueles alumnos que queiran, e a elaborar en pequeno grupo, de 2 ou 5 persoas, poderán facer un traballo de ampliación sobre unha das modalidades de correntes ou ultrasóns que compoñen o temario da materia, así como a realización dun vídeo didáctico que demostre a aplicación desa modalidade terapéutica nun suposto clínico, a elaboración de 10 preguntas tipo test de resposta única e unha procura bibliográfica sobre o tema escollido e en referencia aos últimos oito anos. Neste caso, non haberá que facer unha presentación pública do traballo.</p> <p>Na primeira quincena do mes de marzo estableceranse os prazos de entrega e exposición do traballo. Ademais, a partir desta data ninguén máis poderá anotarse á realización do traballo de ampliación.</p>
---------------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>
Traballos tutelados	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>

Prácticas de laboratorio	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faiTIC.uvigo.es/ -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbdas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faiTIC.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbdas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.
Actividades introductorias	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faiTIC.uvigo.es/ -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbdas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faiTIC.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbdas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Probas de resposta curta	Exame teórico de 15 preguntas cortas (duración máxima de 1 hora e media). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,25 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,8 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo de un 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co outro bloque. Ao inicio do semestre, notificarase o día en que se seleccione a modalidade de exame teórico, data na que o conxunto do alumnado presente da materia seleccionará o tipo de proba teórica que prefere, ben de resposta curta, ben de tipo test. Será elixida como modalidade de avaliación da parte teórica a opción que maiores apoios acade. No caso de optar por esta forma de exame da parte teórica da materia, non se fará a opción de proba tipo test.	45
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 4 supostos (corenta minutos de duración, máis outros corenta como paciente para o compañeiro). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso. Todas as preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos e despois farase unha media para achar a cualificación do exame práctico. En cada pregunta, cada erro (na dose, tempo de tratamento, colocación do paciente,...) descontaralle ao alumno 1 punto nunha escala de 0 a 10. Tamén descontará 1 punto nunha escala de 0 a 10 cada franxa de 5 minutos que se exceda do tempo de exame. Por outra parte, descontará 3,5 puntos cometer un erro grave (acender ou apagar o equipo de baixa ou media frecuencia co paciente conectado; colocar electrodos sen medios de contacto;...) e 7 puntos se se fai unha aplicación sen ter en conta unha contraindicación. Finalmente, deixar un dos supostos sen contestar descontará os 10 puntos de dita pregunta. Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos. Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno dará comezo o exame práctico. Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,25 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 1,8 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, en ningunha das partes do exame práctico (a correspondente a cada docente) poderase acadar menos dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto das partes.	45

Traballos e proxectos	<p>A realización, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Ao mesmo tempo, para a superación do traballo, será imprescindible asistir ás titorías, así como presentar e defender o traballo nas datas establecidas ao inicio do cuadrimestre.</p> <p>No prazo que se indique ao inicio do curso, o alumnado terá que facerlle chegar ao profesor da materia a súa vontade de facer o traballo de ampliación optativo.</p> <p>En canto ao seminario no que se faga o estudo de casos (protocolo de aplicación, o punto que se pode acadar distribuirase do seguinte xeito: 0,25 puntos dependerá da valoración feita polos propios compañeiros que participan no seminario, 0,25 puntos polo traballo desenvolvido ao longo das dúas horas que conforman a parte presencial do seminario e 0,5 puntos estará en función da valoración que faga o profesor do protocolo presentado.</p> <p>En canto á modalidade de traballo optativo, o traballo de ampliación, este terá que ser entregado en soporte informático ou subido ao apartado que ten como alumno da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faiTIC.uvigo.es/). Quen opte por facer este traballo, este terá un valor do 10% da nota final, detraéndose un 5% do valor dos exames teórico e práctico.</p> <p>Este punto distribuirase do seguinte xeito: 0,40 puntos dependerá da adecuada ampliación feita sobre o tema escollido (valorarase mediante rúbrica cos seguintes apartados: 5% o esquema do traballo; 60% os contidos teóricos; 5% as conclusións sinaladas; 5% a bibliografía; 5% o seguimento das normas de estilo; 15% imaxes; e 5% a entrega en prazo); 0,25 puntos á pertinencia das achegas bibliográficas e á boa referencia feita das mesmas seguindo a normativa de Vancouver (valorarase mediante rúbrica cos seguintes apartados: 25% o tipo de artigos aportados; 20% a cantidade de artigos presentados; 50% a extracción feita das ideas fundamentais de ditos artigos; e 5% a referencia bibliográfica dos mesmos); e 0,35 puntos pola claridade didáctica do vídeo presentado (valorarase mediante rúbrica cos seguintes apartados: 45% a claridade do vídeo; 45% a corrección da aplicación feita; e 10% a duración do vídeo).</p>	10
-----------------------	---	----

Otros comentarios sobre la Evaluación

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Lembrar que para superar a materia, hai que asistir ás titorías, presentar e defender o traballo dentro das datas establecidas na programación da materia.

O alumno poderá elixir entre dous tipos de probas para os contidos teóricos: exame de resposta curta ou exame tipo test.

Ao inicio do semestre, notificarase o día en que se seleccione a modalidade de exame teórico, data na que o conxunto do alumnado presente da materia seleccionará o tipo de proba que prefire, ben de resposta curta, ben de tipo test. Será elixida como modalidade de avaliación da parte teórica a opción que maiores apoios acade.

O exame tipo test constará dun máximo de Cualificación = $[\text{acertos} - (\text{erros}/n^{\circ} \text{opcións}-1) / n^{\circ} \text{preguntas}] \cdot 10$

No caso de optar por esta forma de exame da parte teórica da materia, non se fará a opción de proba de resposta curta.

Bibliografía. Fontes de información

BASICA:

- * 3. Medicina del deporte. Madrid: Paraninfo; 2002.
  - * Bélanger AY. Evidence-Based Guide to Therapeutic Physical Agents. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2002.
  - * Belloch V, Caballé C, Zaragoza JR. Manual de terapéutica física y Radiología. 3ª ed. Valencia: Saber; 1972.
  - * Bisschop G et Dumoulin J. Neurostimulation électrique transcutanée antalgique et excito-motrice. Paris: Masson; 1991.
  - * Bisschop G, Dumolin J, Aaron Cl. Électrothérapie appliquée en kinésithérapie et rééducation, en rhumatologie et médecine du sport. 3ª ed. Paris: Masson; 1994.
  - * Bjordal JM, Johnson MI, Couppè C. Clinical Electrotherapy. Your Guide fo Optimal Treatment. Kristiansand: HoyxkoleForlaget; 2001.
- Encycl Med-Chir. 2010; E-26-008-A-02.
- * Buceta J, Koroutcheva E, Pastor JM. Temas de Biofísica. Madrid: UNED; 2006.
  - * Crépon F. Électrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle. 3ª ed. Paris: Frison-Roche; 2002.
  - * Cromer AH. Física para las ciencias de la vida. 2ª ed. Barcelona: Reverté; 1985.

- * Fodor L, Ullmann Y, Elman M. Aplicaciones estéticas de la luz pulsada intensa. Caracas: AMOLCA; 2012.
- * Fox J, Kitchen Sh. Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2007.
- * Gutiérrez-Rivas E, Jimenez Hernández MD, Pardo Fernández J, Romero Acebal M. Manual de electromiografía básica para neurólogos. Madrid: Ergon; 2012.
- * Hernando Grande A, Úbeda Maeso A. Radiofrecuencias y salud. Madrid: CSIC; 2010.
- * Khan J. Principios y práctica de electroterapia. Barcelona: Jims; 1991.
- * Kitchen Sh (coordinadora). Electrotherapy: evidence-based practice. 12ª ed. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2008.
- * Kitchen Sh. Eletroterapia. Prática baseada em evidências. 2ª ed. Barueri, SP: Manole; 2003.
- * Krussen FH, Kotthe FJ, Lehmann JF. Medicina física y rehabilitación. 4ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 1997.
- * López Miedes JL. Electroestética aplicada a estética integral. Madrid: Videocinco; 2005.
- * Martín Cordero JE. Agentes Físicos terapéuticos. La Habana: ECIMED; 2008
Madrid: Harcourt Brace de España; 1998.
- * Nalty T. Electrotherapy clinical procedures manual. New York: McGraw-Hill; 2001.
- * Nanda BK. Electrotherapy Simplified. New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers; 2008
- * Nelson RM, Currier DP. Clinical electrotherapy. 2ª de. Connecticut: Appleton & Lange; 1991.
- * Nelson RM, Hayes KW, Currier DP (coordinadores). Clinical electrotherapy. 3ª ed. Connecticut: Appleton & Lange; 1999.
- * Nicolau MC, Burcet J, Rial RV. Manual de técnicas en electrofisiología clínica. Palma: Universitat de les Illes Balears; 1995.
- * Pombo Fernández M, Rodríguez Barnada J, Brunet Pàmies X, Requena Sánchez B. Electroestimulación: entrenamiento y periodización. Aplicación práctica al fútbol y 45 deportes. Barcelona: Paidotribo; 2004.
- * Plaja J. Manual de ultrasonoterapia. Barcelona: Masson; 1988.
- * Prentice WE. Técnicas terapéuticas: medicina deportiva. Madrid: Mosby-Year Book; 1993.
- * Prentice WE. Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva. 4ª ed. Badalona: Paidotribo; 2009.
- * Robinson AJ, Snyder-Mackler L. Clinical electrophysiology: electrotherapy and electrophysiologic testing. 3rd ed. Philadelphia: Wolters Kluwer Health-Lippincott Williams & Wilkins; 2008.
- * Robertson V, Ward A, Low J, Reed A. Electrotherapy explained. Principles and practice. 4ª ed. London: Butterworth Heinemann Elsevier; 2006.
- * Rodríguez Martín, JMª. Electroterapia de baja y media frecuencia. Madrid: Mandala; 1994.
- * Schmid F. Aplicación de corrientes estimulantes. Barcelona: Jims; 1987.
- * * Watson T. Electroterapia. En: Porter S, coordinador. Tidy Fisioterapia. 14ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2009. p. 451-84.
- * Yamaguchi Ch. Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica * Zaragoza JR. Física e instrumentación médicas. 2ª de. Barcelona: Masson-Salvat Medicina; 1992.
- * Zaragoza JR, Rodrigo P. Electroestética y fisioestética. Barcelona: Nueva Estética; 1995.
- * Zauner A. Fisioterapia actual. Barcelona: Jims; 1980.
- * Zauner A. Recientes avances en Fisioterapia. Barcelona: Jims; 1993.

<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de [enlaces] ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Fisioterapia xeral/P05G170V01304
Radioloxía/P05G170V01403

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Otros comentarios

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
  - Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
  - Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado).
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia manipulativa articular**

Asignatura	Fisioterapia manipulativa articular			
Código	P05G170V01402			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	2	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Gutiérrez Nieto, Manuel			
Profesorado	Fajardo Blanco, Daniel Gutiérrez Nieto, Manuel Justo Cousiño, Lorenzo Antonio			
Correo-e	mgneto@uvigo.es			
Web				
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor

B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario.	A4 A5
2P2 Aplicar os procedementos axeitados de valoración en Fisioterapia.	A4 A5
2P3 Identificar os datos e describir as alteracións, limitacións funcionais e minusvalías encontradas, reais e potenciais.	A4 A5
5P3 Diseñar e aplicar os procedementos de cinesiterapia, mobilización, manipulación, masoterapia, terapia manual, osteopatía, quiropraxe e demais técnicas manuais.	A4 A8
6P Avaliar a evolución dos resultados.	A4 A9
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites de su competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12

5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
TEMA 1: TERAPIA MANUAL	1.1.Terapia manual. Concepto. 1.2.Principios biomecánicos, leis de Freette, eixos teóricos da pelve.
TEMA 2: DISFUNCIÓN SOMÁTICA	2.1. Disfunción somática. Concepto. 2.1.2. Receptores sensitivos capsuloligamentosos. 2.1.3. Inervación da cápsula articular. 2.1.4. Interacción central dos mecanorreceptores e os impulsos nociceptivos. 2.1.5. Facilitación medular. 2.2. Teoría do mecanismo lesional. 2.2.1. Mecanismo dos receptores capsuloligamentosos. 2.2.2. Mecanismo dos fusos neuromusculares. 2.3. Tipos de disfuncións, características. 2.3.1. Disfunción primaria e disfunción secundaria. 2.4. Repercusións das disfuncións somáticas. 2.5. Acción das manipulacións. Acción mecánica e acción reflexa.
TEMA 3: CLASIFICACIÓN E DESCRIPCIÓN DAS TÉCNICAS. INDICACIÓN S.	3.1. Clasificación e descrición das técnicas de terapia manual. 3.1.2. Técnicas estruturais. 3.1.3. Técnicas funcionais. 3.2 Indicacións e contraindicacións.
TEMA 4: AVALIACIÓN DO PACIENTE	4.1. Anamnese. Valoración estática. Palpación. Valoración dinámica. Exame neurolóxico.
TEMA 5: TERAPIA MANUAL EN PELVE.	5.1. Exploración. Test para descartar patoloxías. 5.1.1. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado. Lesións de pube, valoración e tratamento. 5.1.2. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral.
TEMA 6: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA LUMBAR.	6.1. Introducción. 6.1.1. Fixacións articulares e hipermovilidade do raque lumbar. 6.1.2. Lesións discais. 6.2.Exploración da columna lumbar. Probas específicas. 6.3. Protocolo de manipulación lumbar. 6.3.1 Lumbar roll. 6.3.2. Técnica semidirecta en sedestación. 6.3.3. Técnica en decúbito supino para zona dorso lumbar.
TEMA 7: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA DORSAL.	7.1. Introducción. 7.2. Exploración da columna dorsal. Probas específicas. 7.3. Protocolo de tratamento. 7.3.1. Dog- tecnic. 7.3.2. Técnica Lift. 7.3.3. Técnica para números altas. Decúbito prono e sedestación. 7.4. Lesións costais. Valoración e tratamento.
TEMA 8: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA CERVICAL	8.1. Introducción. 8.2. Exploración. Probas específicas. 8.2.1. Valoración da vertixe. 8.2.2. Insuficiencia vertebrobasilar. 8.2.3. Valoración pares craniais. 8.3. Protocolo de tratamento. 8.3.1. Técnica en decúbito supino. 8.3.2. Técnica en sedestación.
TEMA 9: TERAPIA MANUAL NA SINDROME RADICULAR E PSEUDORADICULAR	(*)(*)
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 1	Localizar en sedestación EIPS. Localizar en decúbito prono EIPS e ALL.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 2	Localizar en decúbito prono suco sacro, lig. Iliolumbares, cóccix, lig. Sacrocóccixeos e tuberosidade isquiática. Decúbito supino: EIAS e tubérculos púbicos.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 3	Localizar en sedestación: EIPS, en bipedestación: EIPS, en decúbito supino: EIAS e tubérculos púbicos, en decúbito prono: EIPS, ALL, suco e sacro.

PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 4	Localizar apófise en columna. Repaso de localizacións en pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 5	Valoración e tratamento de piramidal e psoas. Realizar os test de: compresión de ás ilíacas. Rotes Querolle, Gaenslen, Patrick. Test de flexión en bipedestación e en sedestación. Test de cadeira de Gillet.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 6	Test de flexión en bipedestación. Test de flexión en sedestación. Localizar lesións en pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 7	Realizar protocolo de tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado, pube superior, pube inferior.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 8	Realizar protocolo de tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral. Técnica do fusilado.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 9	Localizar lesións na pelve e tratar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 10	Repaso de todos os protocolos de valoración e tratamento de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 11	Columna lumbar: protocolos de valoración e tratamento (lumbar roll). Repaso: protocolos de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 12	Columna lumbar: Protocolos de valoración e tratamento (Lumbar roll). Repaso: Protocolos de Pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 13	Columna dorsal media-baixa: protocolos de valoración e tratamento. (Dog Technique). Repaso: protocolos de C. Lumbar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 14	Repaso protocolos de pelve, C. Lumbar e C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 15	Columna dorsal alta: protocio de valoración e tratamento en decúbito prono. Repaso: protocolos de C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 17	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. protocolo de tratamento en decúbito supino. Repaso protocolos anteriores.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 16	Columna dorsal alta: protocolo de valoración e tratamento en sedestación. Repaso de protocolo de C. Número alta en decúbito prono.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 18	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. Protocolo de tratamento en decúbito supino (Técnica de Ashmore) Repaso protocolos anteriores.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 19	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 20	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 21	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 22	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
(*)(*)	(*)(*)

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Prácticas de laboratorio	42	56	98
Traballos tutelados	1	23	24
Sesión maxistral	30	68	98
Actividades introductorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Cada grupo de acordo co profesor fará o traballo cunha orientación específica. Utilizarase a plataforma Tema.

Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma Tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS mgnieto@uvigo.es Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS mgnieto@uvigo.es Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Actividades introductorias	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS mgnieto@uvigo.es Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS mgnieto@uvigo.es Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a exposición e defensa, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	10
Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	45
Prácticas de laboratorio	Exame práctico: Realizar o protocolo de valoración de pelve e o seu tratamento. O protocolo de valoración e tratamento en columna.	45

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Aos alumnos que non superen a materia gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

Hoppenfeld S., Exploración física de la columna vertebral y extremidades, México: El Manual Moderno;1997,
Parsons J, Marcer N., Osteopatía. Modelos de diagnóstico, tratamiento y práctica, Madrid: Elsevier; 2007,
Ricard F, Salle J., Tratado de osteopatía., 3ª ed. Madrid: Panamericana; 2003,
Dvorak J, Dvorak V., Medicina manual. Diagnostico, Barcelona: Scriba S.A; 1993,
Gibbons P, Tehan P., Manipulación de la columna, el torax y la pelvis, Madrid: Mc Graw-Hill Interamericana; 2002,
Le Corre F, Raegot E., Manipulaciones vertebrales., 2ª ed. Barcelona: Masson; 1995,
ChaitowL, Fritz S., Cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales., Barcelona: Elsevier; 2008,
Petty N, Moore G., Exploración y evaluación neuromusculoesquelética., 2ªed. Madrid: McGraw-Hill Interamericana; 2003,
Meadows J.T., Diagnóstico diferencial en Fisioterapia., Madrid: Interamericana Mc Graw-Hill; 2000,

---

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Radioloxía**

Asignatura	Radioloxía			
Código	P05G170V01403			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	2	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	García Pomar, Dionisio			
Profesorado	García Pomar, Dionisio			
Correo-e	radioloxia@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia	
Resultados de aprendizaje	Competencias
2D Coñecer a estrutura do corpo humano dende o punto de vista dos medios de diagnóstico por imaxe.	A1
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio do campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan o proceso de recuperación.	A4 A6
6P Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; redeseñar os obxectivos segundo a valoración, se é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, se é o caso.	A4 A9
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
17P Asumir riscos e vivir en ámbitos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer o 100% o resultado final.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
24P Capacidade de identificar elementos estruturais e alteracións da normalidade nos diferentes métodos de análise e diagnóstico a través da imaxe.	A1 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas co - oficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20
Contidos	
Tema	

Contido Teórico I:

Tema 1.- Introducción á Radioloxía

Tema 2.- O diagnóstico. Ámbito clínico dun servizo de diagnóstico pola imaxe.

Tema 3.- A radiación electromagnética.

Conceptos básicos.

Tema 4.- Interacción da radiación co organismo humano.

Tema 5.- Detección e medida da radiación.

Radioprotección. Xustificación dunha exploración.

Tema 6.- A imaxe radiolóxica. Medios de contraste. Técnicas radiolóxicas.

Tema 7.- Interpretación radiolóxica. Semioloxía básica.

Tema 8.- Ecografía. Xeneralidades.

Instrumentación. Modalidades.

Tema 9.- Ultrasonografía Döpler: tipos.

Semioloxía e indicacións.

Tema 10.- Tomografía Axial Computerizada.

Bases do TAC. Tipos.

Tema 11.- Tomografía Axial Computerizada.

Semioloxía básica e indicacións.

Tema 12.- Resonancia Magnética (RM):

Xeneralidades.

Tema 13.- Resonancia Magnética. Semioloxía básica e indicacións.

Tema 14.- Medicina Nuclear. Radiotrazadores e radiofármacos.

Tema 15.- Medicina Nuclear. Estudos morfolóxicos e funcionais con isótopos dos principais órganos e aparatos.

Tema 16.- Medicina Nuclear. Estudos isotópicos. SPECT, PET e outras técnicas. Indicacións e semioloxía básica.

Tema 17.- Densitometría ósea.

Tema 18.- Radioloxía intervencionista.

Contido Teórico II:

Tema 19.- Estudos de imaxe no tórax: técnicas, indicacións, semioloxía básica

Tema 20.- Estudos de imaxe no abdome e aparato dixestivo: técnicas, indicacións, semioloxía básica

Tema 21.- Estudos de imaxe no aparato locomotor: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 22.- Estudos de imaxe no aparato locomotor: semioloxía básica.

Tema 23.- Estudos de imaxe no ril e vías urinarias: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 24.- Estudos de imaxe no sistema nervioso: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 25.- Estudos de imaxe no sistema circulatorio: Técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Contido Práctico:

Práctica 1.- Xeneralidades. A imaxe como portadora de información.

Práctica 2.- A radiación ionizante. Uso de equipos para a detección e medida da radiación.

Práctica 3.- Radioloxía simple. Formatos de radiografías.

Práctica 4.- Radiografía dixital.

Práctica 5.- Análise e identificación de imaxes ecográficas.

Práctica 6.- Análise e identificación de imaxes de TAC

Práctica 7.- Análise e identificación de imaxes de RM

Práctica 8.- Análise e identificación de imaxes de Medicina nuclear

Práctica 9.- Análise e identificación de imaxe en tórax e abdome.

Práctica 10.- Análise e identificación de imaxe en aparato locomotor, sistema nervioso e circulatorio

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	28	45	73
Prácticas de laboratorio	16	40	56
Presentacións/exposicións	2	10	12
Prácticas autónomas a través de TIC	0	5	5
Actividades introductorias	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O profesor explica os fundamentos teóricos. O alumno toma notas, formula dúbidas e cuestións complementarias.
Prácticas de laboratorio	O profesor presenta as imaxes, guía na observación, apoia co ámbito clínico, axuda na valoración. O alumno observa, valora, participa, asimila e elabora un catálogo de casos estudados.
Presentacións/exposicións	O profesor proporciona instrucións, asesora na elección dun tema, facilita bibliografía, realiza un seguimento individualizado, aclara dúbidas, valora resultados. O alumno afonda nun tema, realiza revisión bibliográfica en publicacións clínicas, prepara un resumo e expoñe en PWP.
Prácticas autónomas a través de TIC	O profesor proporciona tres programas de bancos de imaxes radiolóxicas normais que permiten ao alumno interaccionar coa orientación espacial e as referencias de radioanatomía. Explica o seu funcionamento. O alumno usa os programas no seu ordenador persoal.
Actividades introductorias	Expóñense os contidos da materia distribuídos en seis bloques: -Introdución xeral. -Bases da Radioloxía. -Diagnóstico por imaxe segundo os diversos procedementos radiolóxicos. -Radioloxía aplicada a Fisioterapia. -Radiobioloxía e Protección radiolóxica. -Radioterapia. Os obxectivos establecidos. Os créditos asignados e a súa distribución. A bibliografía dispoñible. A forma de avaliación final e a súa ponderación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Prácticas de laboratorio	O profesor resolve dúbidas a tempo real durante as clases maxistras así como durante as prácticas. As titorías son individualizadas para aclarar tamén dúbidas dos alumnos pero a atención personalizada está orientada fundamentalmente a asesorar no traballo individual do alumno do que se realiza un seguimento individualizado.
Presentacións/exposicións	O profesor resolve dúbidas a tempo real durante as clases maxistras así como durante as prácticas. As titorías son individualizadas para aclarar tamén dúbidas dos alumnos pero a atención personalizada está orientada fundamentalmente a asesorar no traballo individual do alumno do que se realiza un seguimento individualizado.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	Un exame escrito de desenvolvemento de 6-10 preguntas do temario.	60
	Un exame tipo «test» con 30-40 preguntas de catro opcións das cales só unha é válida. As respostas erróneas restan 1/3.	
Prácticas de laboratorio	Control de asistencia. Prácticas autónomas a través de TIC Control seguimento de casos. Exame: descrición de 6 imaxes de diversas técnicas radiolóxicas sen patoloxía, que se explicaron en prácticas e nos programas de TIC.	30
Presentacións/exposicións	Valoración do traballo do alumno realizado sobre a revisión dun tema, a súa revisión bibliográfica, a calidade das imaxes, a súa descrición, a discusión sobre os resultados, a calidade da súa exposición en PWP.	10%

Otros comentarios sobre la Evaluación

Bibliografía. Fontes de información

- José Luis del Cura, Radiología Esencial, Editorial Panamericana,, 2010
- Adam Greenspan, Radiología de huesos y articulaciones, MARBAN Libros S.L., 4ª edición, 2006
- Nigel Raby, Laurance Berman, Gerald de Lacey, Radiología de Urgencias y Emergencias, Manual de supervivencia, Elsevier, Madrid, 2ª edición, 2006
- Fleckenstein P., Tranum-Jensen J., Bases anatómicas del diagnóstico por imagen, Harcourt, ELSEVIER Madrid España, 2006
- González J., Delabat R.G., Tecnología radiológica, Paraninfo, Madrid, 1996
- Monnier J.P., Manual de Radiodiagnóstico, Masson, S.A. Barcelona 3ª edición, 1994

A maior parte dos libros recomendados encóntranse a disposición do alumno para a súa consulta na biblioteca da Facultade de Fisioterapia.

Establecéronse unhas preferencias en canto á consulta para facilitar a posible adquisición, por parte do alumno, dalgún dos libros incluídos como bibliografía básica. O resto dos libros inclúense como bibliografía ampliada., aínda que moitos tamén puidesen considerarse básicos. A este fin consideráronse como factores de prioridade:

- Textos de carácter xeral que desenvolven dunha forma clara e concisa en algúns dos diferentes puntos das leccións do programa.
- Contidos clásicos e simples. Extensión.
- Esquemas, imaxes e táboas.
- Idioma castelán. Prezo.

Nalguns dos temas escritos facilítanse direccións de internet para que o alumno se familiarice coa consulta por este medio. Os alumnos poden consultar na plataforma FAITIC os traballos doutros alumnos realizados en anos anteriores. Nos devanditos traballos hai referencias bibliográficas e enlaces ás fontes con moitas direccións de internet nas que obtiveron información.

Recomendacións

Otros comentarios

É fundamental un coñecemento da estrutura e función do corpo humano como punto de partida para poder valorar a información estrutural e funcional das imaxes radiolóxicas normais. É necesario un coñecemento de patoloxía xeral en fisioterapia para guiar a identificación polo alumno das alteracións estruturais e funcionais que se reflicten nas imaxes

radiolóxicas. É desexable que o alumno estea introducido na sistemática da historia clínica e no ámbito da incerteza previa ao diagnóstico e a sobrevida no seguimento para que poida valorar o impacto dos resultados das técnicas radiolóxicas no plan de intervención sobre o paciente.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Saúde pública e fisioterapia comunitaria**

Asignatura	Saúde pública e fisioterapia comunitaria			
Código	P05G170V01404			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	2	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/mpsp			
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B21	Coñecemento doutras culturas e costumes
B22	Sensibilidade cara a temas ambientais
B23	Traballar con responsabilidade

B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
23D Coñecer e comprender os procesos de administración e xestión sanitaria, especialmente dos servizos de fisioterapia, no contexto diverso e cambiante no que esta se desenvolve.	A18
24D Coñecer e comprender as implicacións das disposicións organizativas e dos modelos de traballo.	A18
25D Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais.	A18
26D Coñecer e comprender os conceptos fundamentais da saúde, os sistemas de saúde e niveis asistenciais. A Fisioterapia no proceso saúde-enfermidade.	A12
27D Coñecer e comprender o impacto das políticas socio sanitarias na práctica profesional.	A14
28D Coñecer e comprender os factores que interveñen nos problemas de desigualdade social e nas necesidades de saúde dos diferentes grupos sociais.	A12 A14
29D Coñecer e comprender as condicións éticas, legais e profesionais que conforman a práctica da Fisioterapia.	A14
30D Coñecer e comprender os códigos deontolóxicos da profesión.	A14
31D Coñecer e comprender as normas legais de ámbito profesional.	A14
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20
7TS Coñecemento doutras culturas e costumes.	B21
8TS Sensibilidade cara temas ambientais.	B22

Contidos

Tema	
Unidade I:	Saúde pública
Saude pública	Concepto e evolución histórica.
Concepto de saúde	Determinantes da saúde
Sistema sanitario español	Evolución do sistema sanitario. Planificación e xestión sanitaria.
Educación para a saúde	Importancia da educación para a promoción da saúde.
Dereitos fundamentais e de igualdade de oportunidades	Dereitos entre homes e mulleres e en persoas con minusvalía. Valores propios dunha cultura de paz e valores democráticos.
Unidade II	Fisioterapia comunitaria
A Fisioterapia no sistema sanitario español	A fisioterapia no ámbito da atención primaria, hospitalaria e saúde laboral. Programas de saúde.
Bases éticas e xurídicas da profesión	Os principios da bioética. Marco legislativo en España.
Xestión dun servizo de Fisioterapia	Organización e xestión.
Criterios de calidade	Calidade asistencial.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Seminarios	8	20	28
Traballos tutelados	1	23	24
Presentacións/exposicións	4	0	4
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	62	104	166
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Traballos tutelados	O alumno realizará un traballo en grupo sobre algún dos contidos da materia de acordo co profesor.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: seminarios. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Seminarios	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: seminarios. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: seminarios. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Presentacións/exposicións	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: seminarios. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Actividades introdutorias	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: seminarios. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	<p>Unidade de Saúde Pública: Haberá un exame final da materia, con preguntas de tipo test e 5 opcións de respostas, das que só unha será válida; cada pregunta ben respondida contará un punto, e cada cinco preguntas mal respondidas restarán un punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación. Nesta proba incluíranse preguntas referentes aos seminarios (tendo un valor do 10% da nota final).</p> <p>Unidade de Fisioterapia Comunitaria: Probas de resposta longa, de desenvolvemento. Consta de 8 preguntas e non se pode deixar ningunha sen contestación efectiva.</p>	80
Seminarios	Realízase unha observación sistemática do alumno para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo con medios audiovisuais, a súa exposición e defensa.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio asistir aos seminarios e realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia. O alumno debe obter como mínimo un 3,5 sobre 8 no exame teórico para poder superar a materia.

Se un alumno non supera toda a materia gardaráselle a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

- Martín Zurro A, Cano Pérez JF., Atención Primaria. Conceptos, Organización y Práctica Clínica., 6ª ed. Madrid: Elsevier, 2008.
- Louro González A, Serrano Peña J, González Guitián C., Guías para la consulta de atención primaria: gestión de la información y el conocimiento en el punto de atención., 3ªed. A Coruña Casitérides, 2008.
- Sierra A, Sáenz MC, Fernández-Crehuet J, Salleras LI, Cueto A, Gestal JJ, Domínguez V, et al., Piédrola Gil. Medicina preventiva y salud pública., 11ª ed. Barcelona Masson, 2008.
- Martínez Navarro F, Antó JM, Castellanos PL, Gili M, Marset P, Navarro V., Salud Pública., Madrid: MacGraw Hill interamericana, 1998.
- Pineault R, Daveluy C., La planificación sanitaria: conceptos, métodos y estrategias., 2ª ed. 3ª reimpresión Barcelona: SG/Masson, 1994.

Salleras Sanmartí L., Educación Sanitaria. Principios, métodos y aplicaciones., 1ª ed.; 2ª reimp. Madrid. Díaz de Santos;, 1990.

Varela J, Galego J., Bases para la mejora continua de la calidad de los servicios de salud., Santiago de Compostela. Xunta de Galicia;, 2000.

Medina F., Bases para la incorporación de fisioterapia en los equipos de atención primaria., Fisioterapia; 14:125 - 153, 1992.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia neurolóxica e especial**

Asignatura	Fisioterapia neurolóxica e especial			
Código	P05G170V01501			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	3	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Norés, José Carlos			
Profesorado	González Norés, José Carlos			
Correo-e	nores@uvigo.es			
Web	http://nores@uvigo.es			
Descrición general	Sería aconsellable que o alumno tivese coñecementos de Fisioloxía humana e Anatomía humana.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado

B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións na Fisioterapia.	A2
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario.	A4 A5
2P3 Identificar os datos e describir as alteracións, limitacións funcionais e minusvalías encontradas reais e potenciais.	A4 A5
2P2 Aplicar os procedementos axeitados de valoración en Fisioterapia.	A4 A5
2P4 Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta na historia clínica da Fisioterapia.	A4 A7
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia.	A4 A7
5P1 Establecer e aplicar os medios físicos terapéuticos nos tratamentos que se presten aos usuarios de todas as especialidades de medicina e cirurxía onde sexa necesaria a aplicación dos mencionados medios.	A4 A8
5P2 Diseñar e aplicar exercicios terapéuticos, con métodos especiais, para as enfermidades e lesións neurolóxicas, ortopédicas, para as alteracións do raque.	A4 A8
5P7 Establecer e aplicar o tratamento en grupos a usuarios con problemas similares.	A4 A8
6P Avaliar a evolución dos resultados.	A4 A9
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1T1 Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1

2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e da multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
1.- FACILITACIÓN NEUROMUSCULAR PROPIOCEPTIVA	<p>1A- Concepto de patrón neuromuscular. Aferencias utilizadas. Principios de realización. Técnicas específicas.</p> <p>1B- Patróns de facilitación de membro superior. Diagonais e quebrados.</p> <p>1C.- Patróns de facilitación de membro inferior. Diagonais e quebrados.</p>
2.- MÉTODOS DE FISIOTERAPIA NA ESCOLIOSE	<p>2A- Actitude escoliótica.</p> <p>2B- Introducción á patoloxía e signos clínicos dende o punto de vista do fisioterapeuta: Alteracións óseas, musculares, signos externos, etc. Métodos de medición. Avaliación da progresión da curva escoliotica. Realización da historia de fisioterapia. Valoración de Fisioterapia</p> <p>2C- Introducción ao método de Schroth.</p> <p>2D- Introducción ao método Niderhooffer.</p> <p>2E-- Introducción ao método F.E.D.</p> <p>2F- Introducción ao método de Klapp (prácticas de laboratorio).</p>
3.- MÉTODOS DE FISIOTERAPIA NO TRATAMENTO DA HEMIPLEXÍA	<p>3A.- Movemento normal. Requisitos básicos.</p> <p>3B.- Introducción á hemiplexía: signos clínicos máis importantes dende o punto de vista do fisioterapeuta.</p> <p>3C.- Valoración de fisioterapia dun paciente hemipléxico.</p> <p>3D- Introducción aos principios do método de Bobath.</p> <p>3E- Introducción ao método Perfetti.</p> <p>3F- Introducción ao método Brummstrong. Prácticas de laboratorio: tratamento postural e transferencias tratamento xeral do paciente hemipléxico en cada fase da súa evolución.</p>
4.-A PROPIOCEPCIÓN	<p>4A- Principios básicos de propiocepción.</p> <p>4B- A reeducación propiocéptica na escordadura de nocello.</p>
5.- TÉCNICAS DE RELAXACIÓN	<p>5a- Introducción ás distintas técnicas de relaxación. Prácticas de laboratorio: exercicio guiado dunha técnica de relaxación.</p>

6.- INTRODUCCIÓN A PARÁLISE CEREBRAL INFANTIL

6A- Ontoxénese humana.

6B- Reflexos neonatais.

6C- Parálise cerebral infantil. Recordo introdutorio. Evolución funcional de cada tipo de P.C.I.

6E- Introducción ao método de Bobath.

6F- Introducción ao método Vojta.

6G- Introducción ao método Le Metayer.

Planificación docente			
	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	28	38	66
Traballos tutelados	3	6	9
Prácticas de laboratorio	42	65	107
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	40	41

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Clases teóricas por parte do profesor.
Traballos tutelados	Distintos traballos en relación coa materia.
Prácticas de laboratorio	O profesor realiza a práctica e o alumno repíteo baixo a supervisión do profesor.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula no horario correspondente para estes traballos
Sesión maxistral	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula no horario correspondente para estes traballos
Prácticas de laboratorio	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula no horario correspondente para estes traballos
Pruebas	Descrición
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula no horario correspondente para estes traballos
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula no horario correspondente para estes traballos

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Traballos tutelados	Distintos traballos a realizar polo alumno en grupo.	10
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación da practica: en grupos de 2 alumnos, o profesor pregunta supostos aprendidos en clase. Serán tres bloques separados, o alumno deberá aprobar cada un deles para aprobar a materia.	50
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Preguntas de de resposta longa entre 8 e 10 sobre o temario exposto na sesión maxistral e nos traballos entregados polos alumnos.	40

Otros comentarios sobre la Evaluación

Valoración do traballo da aula: 10%

Valoración do exame teórico: 50%: consta de 8 preguntas de resposta longa. o alumno debe demostrar un coñecemento global do temario, non cuantificándose por número de preguntas respondidas, senón por concepción xeral de todas as respostas dadas. é imprescindible aprobar o exame teórico para aprobar o práctico.

Valoración do exame práctico: 40%: o alumno deberá aprobar cada un dos tres bloques separados nos que se divide o exame: neuroloxía, columna e f.n.p. é imprescindible aprobar os tres bloques por separado.

Valoración trabajo de aula: 10%. É obrigatorio presentar os traballos de aula solicitados.

Bibliografía. Fontes de información

Voss D, Facilitacion Neuromuscular Propioceptiva, PANAMERICANA BUENOS AIRES 3ª edicion,
JAMES,J, Escoliosis, JIMS Barcelona,
bobath, B, desarrollo infantil en distintos tipos de p.c.i., panamericana Buenos Aires,
le metayer, M, reeducacion cerebro motriz del niño, masson, Barcelona,
vojta, V, el principio vojta, springer-velag iberica barcelona,
perfetti, C, el ejercicio terapeutico cognoscitivo, edika med. barcelona,
Downie, P., Neurologia Para Fisioterapeutas, Panamericana. Buenos Aires.,
Rainaut,J., Les Escolioses., Ellipses. Paris,
Viel,E, El Metodo Kabat., Masson. Barcelona,
Callet,R, Escoliosis, Ed: El Manual Moderno. Mexico,
Klapp,B, Le Méthode Quadrupédique., 3ª Ed. Maloine. Bruselas,
Martinez Ruiz, F, Biomecanica De La Columna Vertebral Y Sus Implantes, Nueva Imprenta S.A. Madrid,
Bobath, B, Hemiplegia Del Adulto, Panamericana. Buenos Aires,
Brunnstrom, S, Reeducacion Motora En La Hemiplegia, Jims. Barcelona.,
Plas, F. Viel,E, La Marcha Humana, Masson. Barcelona,
Instituto Biomecanico De Valencia, Bbiomecanica De La Marcha Humana Normal Y Patologica, Ed: I.B.M. Valencia.,
Bobath,B, Actividad Postural Refleja Anormal Causada Por Lesiones Cerebrales, Panamericana. Buenos Aires.,
Zemach-Bersin,D, Ejercicios De Relajacion, Paidos. Buenos Aires.,
Paeth, Bettina, Experiencias en el concepto Bobath, panamericana Madrid,
Davies, Patricia M., Pasos a seguir: tratamiento integrado en pacientes con hemiplegia, panamericana Madrid,
Macias Merlo, L, Fisioterapia en pediatria, Mac graw-hill-interamericana Madrid,
Levitt, Sophie, Tratamiento de la parálisis cerebral y del retraso motor, panamericana,

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial**

Asignatura	Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial			
Código	P05G170V01502			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	3	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María Soto González, María Mercedes			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade

B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario.	A4 A5
2P2 Aplicar os procedementos adecuados de valoración en Fisioterapia.	A4 A5
2P3 Identificar os datos e describir as alteracións, limitacións funcionais e minusvalías encontradas, reais e potenciais.	A4 A5
2P4 Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta na historia clínica de Fisioterapia.	A4 A5
4P Diseñar el Plan de intervención de Fisioterapia.	A4 A7
5P1 Establecer e aplicar os medios físicos terapéuticos nos tratamentos que se presten aos usuarios de todas as especialidades de medicina e cirurxía onde sexa necesaria a aplicación dos mencionados medios.	A4 A8
5P2 Diseñar e aplicar exercicios terapéuticos, con métodos especiais, para as enfermidades e lesións cardiorrespiratorias, neumolóxicas.	A4 A8
5P6 Diseñar e aplicar as distintas modalidades dos métodos e técnicas terapéuticas reflexas así como doutras terapias manuais específicas.	A4 A8
6P Avaliar a evolución dos resultados.	A4 A9
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o cal supón ter capacidade para que controlarse a si mesmo e controlar o ámbito enA4 situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter una actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29

8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

UNIDADE I: FISIOTERAPIA RESPIRATORIA	☐ Introducción á Fisioterapia respiratoria. ☐ Valoración do paciente respiratorio. ☐ Métodos de fisioterapia respiratoria: <ul style="list-style-type: none"> - Técnicas de permeabilización da vía aérea. - Reeducación do patrón ventilatorio. - Técnicas de reacondicionamento muscular.
UNIDADE II: MASOTERAPIA ESPECIAL	☐ Métodos especiais de Masoterapia: <ul style="list-style-type: none"> - Masaxe transversa profunda. - Drenaxe linfática manual. - Masaxe de tecido conxuntivo.

TEMARIO PRÁCTICO

UNIDADE I: FISIOTERAPIA RESPIRATORIA	Práctica 1. Exploración e valoración en Fisioterapia respiratoria. Probas funcionais. Práctica 2. Aplicación da técnica de percusión e vibración. Utilización do flutter e rc.cornet. Práctica 3. Variacións do fluxo respiratorio. A.r.f.e., a.l.f.e. Práctica 4. Técnicas de respiración forzada (tef) e drenaxe autóxena. Práctica 5. Aplicación das técnicas de reeducación costal. Práctica 6. Aerosolterapia. Práctica 7. Aplicación da ventilación dirixida. Práctica 8. Protocolo de adestramento da forza. P-flex con manómetro.
UNIDAD II: MASOTERAPIA ESPECIAL	Práctica 9. Masaxe transversa profunda. Práctica 10. Execución das manobras de masaxe linfática. Práctica 11. Vendaxe multicapa. Práctica 12. Masaxe de tecido conxuntivo.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	28	55	83
Prácticas de laboratorio	42	56	98
Traballos tutelados	1	16	17
Presentacións/exposicións	3	0	3

Actividades introductorias	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	4	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	8	10

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases teórico-participativas, onde se fomente a participación activa do alumnado. Utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente ordenador persoal e proxector de vídeo. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor, que lle servirán de guía, a través da plataforma Tem@.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte, a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor, que lle servirán de guía, a través da plataforma Tem@.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre unha temática da materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... Utilizarase a plataforma tem@.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Titorías de grupo pequeno: fanse dun máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 30 minutos. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en Asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Prácticas de laboratorio	Titorías de grupo pequeno: fanse dun máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 30 minutos. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en Asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Traballos tutelados	Titorías de grupo pequeno: fanse dun máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 30 minutos. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en Asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	1. Exame teórico. Ao lado das preguntas indicase o valor destas. Non se poderá deixar ningunha sen contestación efectiva.	40
Prácticas de laboratorio	2. Un exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 2- 3 supostos. Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de métodos de valoración e técnicas de tratamento que se fixeron ao longo do curso. Sacarase un listado no seu momento co horario de exame de cada alumno matriculado na materia. Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno ten que presentarse primeiro ao exame teórico.	50

Traballos tutelados	3. A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Ao alumno que aprobe algunha das partes da avaliación, manteráselle a cualificación obtida nas seguintes convocatorias do mesmo ano académico sempre que a nota do exame non superado sexa maior de 3 puntos sobre 10.

O sistema de cualificacións exprésase mediante cualificación numérica de acordo co establecido no art.5 do Real Decreto 1125/2003 do 5 de setembro (BOE 18 de setembro).

Bibliografía. Fontes de información

* Giménez, M., Servera, E., Vergara, P., Prevención y Rehabilitación en Patología Respiratoria Crónica. Fisioterapia, entrenamiento y cuidados respiratorios., Médica Panamericana. 2ª Edic.,

* Postiaux, G., Fisioterapia respiratoria en el niño., McGraw-Hill/Interamericana de España.,

* Leduc, A. Leduc, O., Drenaje Linfático Teoría y Práctica., Masson .,

www.separ.es,

Fisioterapia. Monográfico 2 Masaje., 1.999. Volumen 21.,

* Ferrandez Jean-Claude., El Sistema linfático., Panamericana.,

* Antonello M, Delplanque D., Fisioterapia respiratoria: del diagnóstico al proyecto terapéutico., Masson. Barcelona. 2002,

* Calderon, F.J., Fisiología Humana. Aplicación a la actividad física, Madrid: Médica Panamericana, 2012,

Millán Casas, Laura, Linfedema : estudio y tratamiento, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde**

Asignatura	Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde			
Código	P05G170V01701			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	4	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde Estatística e investigación operativa			
Coordinador/a	Novegil Souto, José Vicente González Represas, Alicia			
Profesorado	González Represas, Alicia Novegil Souto, José Vicente			
Correo-e	alicia@uvigo.es vnovegil@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición general	A materia ten un marcado carácter instrumental estando moi ligada ao proxecto fin de grao. A súa situación no plano de estudos favorece este obxectivo. Os Métodos de Investigación en Fisioterapia son unha materia básica para o exercicio profesional no que respecta á análise cuantitativa e cualitativa da información. Así mesmo como ferramenta para comprender aspectos de investigación en Fisioterapia.			

Competencias de titulación

Código	
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais

Competencias de materia	
Resultados de aprendizaje	Competencias
Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
Analizar criticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecúen á evolución do saber científico.	A4 A15
Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
Traballar con responsabilidade	A17 B23
Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	A17 B24
Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
Capacidade de análise e síntese.	B2
Capacidade de organización e planificación.	B3
Capacidade de xestión da información.	B4
Resolución de problemas.	B5
Toma de decisións.	B6
Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
Compromiso ético.	B9
Traballo en equipo.	B10
Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
Razoamento crítico.	B12
Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
Aprendizaxe autónoma.	B15
Motivación por a calidade.	B16
Adaptación a novas situacións.	B17
Creatividade.	B18
Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
Liderado.	B20

Contidos

Tema	
Tema 1: Método de investigación científica en Ciencias da saúde.	Principios xerais dunha investigación Deseños de investigación. Clasificación dos tipos de estudo: Estudos experimentais Estudos de cohortes Estudos de casos e controis Estudos descritivos Elaboración de cuestionarios
Tema 2: Elaboración do marco de investigación	O marco teórico As fontes de documentación Búsquedas e recuperación de información científica Revisión bibliográfica: revisión sistemática e metaanálises.
Tema 3: Definición e alcance da investigación	Formulación de hipótesis Fases do deseño
Tema 4: Tratamento de datos	Técnicas exploratorias e descritivas
Tema 5: Técnicas inferenciais	Potencia de un estudo. Sesgos. Inferencia causal Contrastes de hipótesis Modelos experimentais
Tema 6: Elaboración do informe de investigación. O informe de investigación científica	

Planificación docente

Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
----------------	----------------------	---------------

Actividades introductorias	2	0	2
Prácticas autónomas a través de TIC	30	67	97
Traballos tutelados	1	24	25
Sesión maxistral	40	52	92
Probas de tipo test	1	4	5
Traballos e proxectos	1	0	1
Cartafol/dossier	3	0	3

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Prácticas autónomas a través de TIC	O profesor dirixe, orienta e resolve dúbidas. O alumno resolve exercicios prácticos. Aprendizaxe baseada en proxectos.
Traballos tutelados	O profesor titora, orienta, resolve dúbidas e valora. O alumno elabora un traballo en grupos pequenos. Aprendizaxe baseada en proxectos.
Sesión maxistral	O profesor explica os fundamentos teóricos. Resolve dúbidas. Avalía. O alumno toma notas, formula dúbidas e cuestións complementarias. Examínase. Aprendizaxe baseada en proxectos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	A atención pode ser individual ou en grupos reducidos e ten lugar normalmente no gabinete do/a docente e mediante as TIC (Rede Social e Materia Virtual). Nestas actividades o/a docente ten como función orientar e guiar o proceso de aprendizaxe do alumnado. A atención da sesión maxistral realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal. A atención das prácticas a través das TIC realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal. A atención dos traballos tutelados en pequenos grupos farase de forma grupal na aula, nos períodos asignados. Proporcionarase a retroalimentación necesaria para a elaboración do traballo en pequeno grupo. A atención do caderno/informe ten por obxectivo titorar a elaboración do caderno de prácticas que servirá de avaliación para as prácticas a través das TIC.
Sesión maxistral	A atención pode ser individual ou en grupos reducidos e ten lugar normalmente no gabinete do/a docente e mediante as TIC (Rede Social e Materia Virtual). Nestas actividades o/a docente ten como función orientar e guiar o proceso de aprendizaxe do alumnado. A atención da sesión maxistral realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal. A atención das prácticas a través das TIC realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal. A atención dos traballos tutelados en pequenos grupos farase de forma grupal na aula, nos períodos asignados. Proporcionarase a retroalimentación necesaria para a elaboración do traballo en pequeno grupo. A atención do caderno/informe ten por obxectivo titorar a elaboración do caderno de prácticas que servirá de avaliación para as prácticas a través das TIC.
Traballos tutelados	A atención pode ser individual ou en grupos reducidos e ten lugar normalmente no gabinete do/a docente e mediante as TIC (Rede Social e Materia Virtual). Nestas actividades o/a docente ten como función orientar e guiar o proceso de aprendizaxe do alumnado. A atención da sesión maxistral realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal. A atención das prácticas a través das TIC realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal. A atención dos traballos tutelados en pequenos grupos farase de forma grupal na aula, nos períodos asignados. Proporcionarase a retroalimentación necesaria para a elaboración do traballo en pequeno grupo. A atención do caderno/informe ten por obxectivo titorar a elaboración do caderno de prácticas que servirá de avaliación para as prácticas a través das TIC.
Pruebas	Descrición
Cartafol/dossier	A atención pode ser individual ou en grupos reducidos e ten lugar normalmente no gabinete do/a docente e mediante as TIC (Rede Social e Materia Virtual). Nestas actividades o/a docente ten como función orientar e guiar o proceso de aprendizaxe do alumnado. A atención da sesión maxistral realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal. A atención das prácticas a través das TIC realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal. A atención dos traballos tutelados en pequenos grupos farase de forma grupal na aula, nos períodos asignados. Proporcionarase a retroalimentación necesaria para a elaboración do traballo en pequeno grupo. A atención do caderno/informe ten por obxectivo titorar a elaboración do caderno de prácticas que servirá de avaliación para as prácticas a través das TIC.

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Prácticas autónomas a través de TIC	O alumno fará unha demostración práctica de estratexia de busca en diferentes bases de datos sobre un tema de ciencias da saúde asignado aleatoriamente.	15
Probas de tipo test	Exame final: Probas tipo test correspondentes aos contidos teóricos traballados na sesión maxistral.	45
Traballos e proxectos	Defensa do traballo de aplicación práctica sobre Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde aplicado a un caso concreto de revisión bibliográfica. Utilizarase un sistema de rúbricas para a avaliación por pares do traballo realizado en grupo.	10%
Cartafol/dossier	Elaboración dun caderno/informe das prácticas realizadas a través das TIC. Utilizarase un sistema de rúbricas para a súa avaliación continuada por pares unha vez finalizada cada práctica.	30

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para superar a materia deberá ser superada cada parte de forma independente. A nota final, unha vez superada cada parte con un mínimo de 5 sobre 10, será un promedio ponderado segundo as percentaxes indicadas

Avaliación Continuada. Optativamente ao exame final (probas tipo test) o alumno terá a opción de ser avaliado mediante o seu traballo continuado dos contidos teóricos. E requisito que teña realizadas e superadas todas as actividades propostas nos diferentes temas nos prazos indicados para cada actividade. Estas actividades se avaliarán mediante cartafol

Bibliografía. Fontes de información

Argimón Pallás, J.M. y Jiménez Villa, J. (1993), Métodos de Investigación, Ed. Dogma,
 Dawson-Sauders, B. y Trapp, R.G. (1993), Bíoestadística Médica, Ed. Manual Moderno,
 Castro Rey, H. (2010)., Recursos de Información para Fisioterapeutas, <http://www.netvibes.com/referenciapo#Principal>
 Hulley, S.B. y Cummings, S.R. (1993), de la Investigación Clínica, Ed. Dogma,
 Novegil Souto, J. V. (2009), Metodología de la Investigación, <http://sites.google.com/site/researchmethodsfsiot>
 Novegil Souto, J.V. (2009), Metodoloxía da Investigación en Ciencias da Saúde, <http://faitic.uvigo.es/>
 Novegil Souto, J.V. (2010)., Metodoloxía da Investigación en Ciencias da Saúde, ;
<http://redesocial.uvigo.es/pg/groups/8717/metodo>
 William, J.V (2005), Statistics in Kinesiology, Ed. Human Kinetics,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Traballo de Fin de Grao/P05G170V01991

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas externas: Estadías clínicas**

Asignatura	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01801			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	42	OB	4	An
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Gutiérrez Nieto, Manuel			
Profesorado	Aboal Quintás, Sebastián Jesús Alonso Gómez, Abel Álvarez Groba, María del Rocío Aroco Zaballos, María del Pilar Bernárdez Pérez, Antonia María Bilbao Ogando, Guillermo Bouzas López, María Esther Caamaño del Castillo, Óscar Díaz Fraga, Cristina Fátima Ferreiro Rodríguez, Susana Fortes Alvarez, Carmen Frieiro Novoa, Alfonso González Dopazo, Lois Gutiérrez Nieto, Manuel Lantarón Caeiro, Eva María Lorenzo Salgado, Amalia Moleiro Rodríguez, Flora Pazos Rosales, José Manuel Pereira Rodríguez, María Trinidad Rey Veiga, Sara Rocha Acuña, David Rovira García, Ana Souto Fernández, María Esperanza Suárez Vicente, María del Pilar			
Correo-e	mgnieto@uvigo.es			
Web				
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A10	Elaborar o informe de alta dos coidados de Fisioterapia unha vez cubertos os obxectivos propostos.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.

A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B8	Comunicación a persoal cualificado como a non cualificado
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B14	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Coñecemento doutras culturas e costumes
B22	Sensibilidade cara a temas ambientais
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B26	Colaborar e cooperar con outros profesionais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
13D Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado.	A13 A18 A19
18D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as especialidades de medicina e cirurxía, así como na promoción e conservación da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, osteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
23D Coñecer e comprender os procesos de administración e xestión sanitaria, especialmente dos servizos de Fisioterapia, no contexto diverso e cambiante no que esta se desenvolve.	A18
24D Coñecer e comprender as implicacións das disposicións organizativas e dos modelos traballo.	A18
25D Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de Fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais.	A15 A18

1P Elaborar e cumprir de forma sistemática a historia clínica de Fisioterapia completa, onde se rexisten de forma axeitada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe de alta de Fisioterapia.	A4 A6
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan o proceso de recuperación.	A4 A6
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles, formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención, seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7
5P Executar, dirixir e coordinar, o Plan de intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais e minusvalías; prevenen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde.	A4 A8
6P Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados, realizar a valoración da evolución do paciente/usuario, rediseñar os obxectivos segundo a valoración, se é preciso e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos.	A4 A9
7P Elaborar o informe á alta de Fisioterapia. Cando considere que se cubriron os obxectivos propostos, ben por curación do proceso ou ben porque se esgotasen as posibilidades de recuperación coas medidas terapéuticas ao alcance, propoñer a alta de Fisioterapia e elaborar o informe pertinente.	A4 A10
8P Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o cal será necesario: Interpretar as prescricións facultativas, preparar o ámbito en que se levará a termo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable, manter informado o paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortalo a que colabore en todo momento, rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes desta, identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia, controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario, orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios.	A4 A11 A16
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
10P Relacionarse de forma efectiva con todo o equipo pluridisciplinar. Iso inclúe: establecer os obxectivos de Fisioterapia no seo do equipo, recoller, escoitar e valorar as reflexións do resto do equipo pluridisciplinar cara ás súas actuacións, aceptar e respectar a diversidade de criterios do resto dos membros do equipo, recoñecer as competencias, habilidades e coñecementos do resto dos profesionais sanitarios, participar e integrarse nos traballos do equipo nas súas vertentes científicas e profesionais, así como de relación cos familiares, grupos de interese e institucións, facer da comunicación e o respecto aos profesionais as ferramentas de superación dos conflitos interprofesionais e de competencias.	A4 A13
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
13P Manter actualizados os fundamentos dos coñecementos, habilidades e actitudes das competencias profesionais, mediante un proceso de formación permanente (ao longo de toda a vida).	A4 A15
14P Desenvolver actividades de planificación xestión e control dos servizos de Fisioterapia.	A4 A18
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
17P Asumir riscos e vivir en ámbitos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4

24P Capacidade de identificar elementos estruturais e alteracións da normalidade nos diferentes métodos de análise e diagnóstico a través da imaxe.	A1 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
4A Colaborar e cooperar con outros profesionais.	A13 B26
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
8TI Comunicación con persoal cualificado como non cualificado.	B8
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersonais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
6TP Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar.	B14
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
7TS Coñecemento doutras culturas e costumes.	B21
8TS Sensibilidade cara temas ambientais.	B22

Contidos

Tema

Fisioterapia neurolóxica adultos

Fisioterapia osteoarticular

Fisioterapia neurolóxica infantil

Fisioterapia noutras especialidades

Fisioterapia no exercicio libre

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Seminarios	24	51	75
Estudo de casos/análises de situacións	48	102	150
Prácticas clínicas	596	190	786
Cartafol/dossier	24	15	39
Probos prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	3	3	6

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.

Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun caso clínico, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e marcar obxectivos e o plan de tratamento.
Prácticas clínicas	O estudante desenvolve actividades nun contexto clínico relacionado co exercicio profesional do fisioterapeuta.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS As titorías levaranse a cabo no lugar de traballo do profesor. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección de cada profesor indicando en asunto: TITORÍAS ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Mediano grupo: seminarios e sesións clínicas. Pequeno grupo: prácticas línicas. Individual: exame.
Seminarios	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS As titorías levaranse a cabo no lugar de traballo do profesor. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección de cada profesor indicando en asunto: TITORÍAS ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Mediano grupo: seminarios e sesións clínicas. Pequeno grupo: prácticas línicas. Individual: exame.
Estudo de casos/análises de situacións	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS As titorías levaranse a cabo no lugar de traballo do profesor. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección de cada profesor indicando en asunto: TITORÍAS ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Mediano grupo: seminarios e sesións clínicas. Pequeno grupo: prácticas línicas. Individual: exame.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Prácticas clínicas	Realizarase unha observación sistemática do alumno para recoller datos sobre a participación deste, baseándose en condutas e en criterios operativos.	40
Seminarios	Realizarase unha observación sistemática do alumno para recoller datos sobre a participación deste.	10
Estudo de casos/análises de situacións	Valorarase a análise realizada sobre a base do diagnóstico, obxectivos e o plan de tratamento, así como a exposición e defensa do mesmo.	10
Cartafol/dossier	O estudante recolle información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación das estanzas clínicas.	10
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	O alumno realizará a valoración, sobre a base desta marcará os obxectivos, o plan de tratamento, e executará o tratamento.	30

Otros comentarios sobre la Evaluación

CRITERIOS PARA SUPERAR A MATERIA: Para superar a materia o alumno debe realizar as prácticas clínicas, seminarios, sesións clínicas e o caderno.

Realizarase control de asistencia mediante firma nas prácticas clínicas.

Nos seminarios e sesións clínicas pasarase lista.

O alumno que suspenda dúas ou máis probas prácticas terá opción de recuperalas na segunda convocatoria do mesmo ano académico conservando as notas das outras partes da materia.

DEBERÁ CURSAR DE NOVO A MATERIA:

- Se ten máis dun 15% de faltas nos rotatorios debidamente xustificadas.
- Se ten 3 faltas nos rotatorios sen xustificar.
- Se ten máis dun 15% de faltas nos seminarios e sesións clínicas.
- Se ten dúas ou máis observacións sistemáticas non superadas.
- Se ten o caderno de dous ou máis rotatorios sen entregar.

Bibliografía. Fontes de información

Meadows, J.T., Diagnostico diferencial en Fisioterapia, Madrid: Interamericana. Mc Graw-Hill; 2000,
Porter S., Tidy. Fisioterapia., 14 Ed. Barcelona: Elsevier;2009,

---

Recomendacións

Asignaturas que se recomenda haber cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde/P05G170V01203
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301
Cinesiterapia/P05G170V01303
Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401
Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402
Saúde pública e fisioterapia comunitaria/P05G170V01404
Fisioterapia neurolóxica e especial/P05G170V01501
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

Otros comentarios

Para poder matricularse de Estanzas clínicas, o alumno ten que ter cursado previamente as materias de Fisioterapia en especialidades clínicas I e Fisioterapia en especialidades clínicas II.
Entendese por cursar a materia ter consumida unha convocatoria

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estancias clínicas**

Asignatura	Estancias clínicas			
Código	P05G170V01802			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	12	OB	4	An
Lengua				
Impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				

----- GUÍA DOCENTE NO PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estancias clínicas**

Asignatura	Estancias clínicas			
Código	P05G170V01803			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	4	An
Lengua				
Impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				

----- GUÍA DOCENTE NO PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estancias clínicas**

Asignatura	Estancias clínicas			
Código	P05G170V01804			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	21	OB	4	An
Lengua				
Impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				

----- GUÍA DOCENTE NO PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estancias clínicas**

Asignatura	Estancias clínicas			
Código	P05G170V01805			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	30	OB	4	An
Lengua				
Impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				

----- GUÍA DOCENTE NO PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estancias clínicas**

Asignatura	Estancias clínicas			
Código	P05G170V01806			
Titulación	Grado en Fisioterapia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	33	OB	4	An
Lengua				
Impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				

----- GUÍA DOCENTE NO PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioloxía do exercicio e do esforzo**

Asignatura	Fisioloxía do exercicio e do esforzo			
Código	P05G170V01901			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	García Soidan, José Luís			
Profesorado	García Soidan, José Luís			
Correo-e	jlsoidan@uvigo.es			
Web	http://www.webs.uvigo.es/jlsoidan			
Descrición general	Fisioloxía adaptada á actividade física e ao deporte. A alimentación do deportista. Deseño de probas de esforzo. Aprendizaxe das medidas urxentes de primeiros auxilios, RCP e Heimlich, aplicables ao deporte.			

Competencias de titulación

Código				
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.			
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.			
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.			
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.			
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.			
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.			
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			
B2	Capacidade de análise e síntese.			
B3	Capacidade de organización e planificación.			
B4	Capacidade de xestión da información			
B5	Resolución de problemas			
B6	Toma de decisións			
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo			
B9	Compromiso ético			
B10	Traballo en equipo			
B11	Habilidades nas relacións interpersoais			
B12	Razoamento crítico			
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.			
B15	Aprendizaxe autónoma			
B16	Motivación por a calidade.			
B17	Adaptación a novas situacións			
B18	Creatividade			
B19	Iniciativa e espírito emprendedor			
B20	Liderado			
B23	Traballar con responsabilidade			
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora			
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir			

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1D Coñecer e comprender a anatomía e fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardiorrespiratorio.	A1

3D Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida.	A1
4D Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas, dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións.	A1
8D Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía.	A2
20D Adquisición de vocabulario no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
20P Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparatos básicos para o estudo experimental.	A1
21P Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas.	A1
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
Tema 1. Introducción á fisioloxía do exercicio e do esforzo.	Conceptos clave da fisioloxía do exercicio. Sistemas enerxéticos, umbrais aeróbico e anaeróbico.
Tema 2. A nutrición deportiva.	Nutrientes enerxéticos. Outros nutrientes. Hidratación Dietas.
Tema 3. Adaptacións orgánicas fisiolóxicas ao esforzo físico.	Respostas dos distintos órganos e sistemas o exercicio.
Tema 4. Probas de esforzo.	Adaptación do organismo a esforzos crecentes. Distintos tipos de probas de esforzos, para cada deporte.
Tema 5. Medidas de intervención urxente anteaccidentes realizando probas de esforzo. Primeiros auxilios.	Primeiros auxilios inmediatos. Soporte Vital Básico. Cadea de Supervivencia.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Traballos tutelados	1	1	2
Sesión maxistral	20	56	76
Prácticas de laboratorio	12	14	26
Probas de tipo test	2	40	42
Informes/memorias de prácticas	2	2	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios, aulas informáticas etc).

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Actividade académica desenvolta polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Traballos tutelados	Selección e desenvolvemento en grupos de 4 alumnos, dun tema asignado polo profesor a cada grupo de alumnos.	10%
Probas de tipo test	Exame tipo test de 40 preguntas.	50%
Informes/memorias de prácticas	Recollida diaria individualizada e grupal dos datos obtidos no laboratorio, en cada práctica realizada no laboratorio.	40%

Otros comentarios sobre la Evaluación

Bibliografía. Fontes de información

López Chicharro J., FISIOLoxÍA DEL ENTRENAMIENTO AERÓBICO, 2013,
 Calderón Montero F., Fisioloxía Humana aplicada a la actividad física., 2012,
 Powers S., Exercise Physiology: Theory and Application to Fitness and Performance., 2012,
 Kraemer W., Exercise Physiology, 2011,
 Vivian H. Heyward, EVALUACIÓN DE LA APTITUD FÍSICA Y PRESCRIPCIÓN DEL EJERCICIO, 2008,
 Mora Rodríguez Ricardo, Fisioloxía del deporte y el ejercicio : prácticas de campo y laboratorio ., 2010,
 D. Bernadot, Nutrición deportiva avanzada., 1ª. 2007,
 N. Clark, La guía de nutrición deportiva., 1ª. 2006.,
 J. Wilmore y D. Costill, Fisioloxía del esfuerzo y del deporte., 5ª. 2004.,
 Mac. Ardle y F. Katz, Fundamentos de Fisioloxía del ejercicio., 2ª. 2004.,
 Guillén del Castillo, M. y Linares Girela D, Bases biolóxicas y fisiolóxicas del movimiento., 1ª. 2002.,
 R. Barbany, Fisioloxía del ejercicio físico y del entrenamiento., 1ª. 2002.,

BIBLIOGRAFIA BASICA:

- 1.-López Chicharro J. Fisioloxía del Entrenamiento Aeróbico Ed. Médica Paramericana, Madrid, 2013.
2. - Calderon Montero M. Fisioloxía Humana aplicada a la actividad física. Ed. Médica Paramericana, Madrid, 2012.
- 3.- Lopez Chicharro J, Hernández Vaquero M. Fisioloxía del Ejercicio. Ed. Panamericana, 3ª edición, Madrid 2006.
- 4.- Wilmore JH, Costill DL. Fisioloxía del Esfuerzo y del Deporte. Ed. Paidotribo, 5ª Edición, Barcelona, 2004.
- 5.- Astrand PO, Rodahl K. Fisioloxía del trabajo físico. Ed. Panamericana, 3ª Edición. Buenos Aires, 1992.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA:

- 1.- Mora Rodríguez, Ricardo. Fisioloxía del deporte y el ejercicio: prácticas de campo y laboratorio. Ed. Médica

Panamericana, Madrid, 2009.

2.-Villa JG., Córdova A., González J. Nutrición del Deportista. Ed. Gymnos. Madrid, 2000.

3.-Legido Arce JC., Segovía Martínez JC., L-Silvarrey Varela FJ. Manual de Valoración Funcional. Ediciones Eurobook, Madrid, 1996.

4.-George JD., Garth Fisher A., Vehrs PR. Test y Pruebas Físicas. Ed. Paidotribo. Barcelona, 1996.

5.-López-Chicharro J, Legido JC. Umbral Anaeróbico. Ed. Interamericana, Madrid 1991.

6.-López-Chicharro J. Transición Aeróbica-Anaeróbica. Ed. Master Line & Prodigio SL, Madrid, 2004.

7.-Terreros JL., Navas F. Valoración Funcional, Aplicaciones al entrenamiento deportivo. Ed. Gymnos. Madrid, 2003.

8.- Córdova Martínez A. La Fatiga muscular en el rendimiento deportivo. Ed. Síntesis, Madrid 1997.

9.- Barbany JR. Fisiología del Ejercicio Físico y del Entrenamiento. Ed. Paidotribo, Barcelona 2002.

10.-Fernández-García B., Terrados N. La Fatiga del Deportista. Ed. Gymnos. Madrid, 2004.

11.-López Chicharro J, López-Mojares LM. Fisiología Clínica del Ejercicio. Ed. Panamericana. Madrid, 2008.

12.-Córdova A, Álvarez de Mon M. Inmunidad en el Deporte. Ed. Gymnos, Madrid, 2001.

13.- Bernadot D. Nutrición deportiva avanzada. Ed. Tutor: Madrid. 2007.

14.- Clark N. La guía de la nutrición deportiva. Ed. Paidotribo: Badalona. 2006.

15.- Burke L. Nutrición en el Deporte. Ed. Panamericana: Madrid. 2010.

16.-Cabañas MD, Esparza F. (Coords.) Compendio de Cineantropometría. CTO D.L.: Madrid. 2009.

Recomendaciones

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisiología: Fisiología humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia ergonómica**

Asignatura	Fisioterapia ergonómica			
Código	P05G170V01902			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	1c
Lengua	Impartición			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es			
Web				
Descrición	general			

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade

B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
6D Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesioloxía e a ergonomía, aplicables á Fisioterapia.	A2
9D Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos.	A5
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
22D Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles, formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención, seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7
5P Executar, dirixir e coordinar, o Plan de intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, minusvalías e minusvalías, preveñen as enfermidades e promoven a saúde das persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde.	A4 A8
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30

1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TSCreatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
Introdución á ergonomia.	Concepto de ergonomía e relación coa Fisioterapia. Sistema home-máquina.
Relacións dimensionais. Análise do posto de traballo.	Medidas básicas para o deseño do posto de traballo. Selección e deseño de asentos.
Carga física de traballo	Traballo e carga física. Trastornos musculoesqueléticos derivados da carga física. O papel da Fisioterapia nestes procesos. Manipulación manual de cargas.
Ambiente físico	Introdución. Visión e iluminación. Ambiente térmico e acústico.
Carga mental de traballo	Factores da carga mental. Características da carga mental.
Efectos de orixe psicosocial	Estrés, acoso, síndrome do queimado. Actuacións dende a Fisioterapia.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	41	70	111
Traballos tutelados	1	24	25
Presentacións/exposicións	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	9	10

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Traballos tutelados	O alumno realizará un traballo relacionado co temario da materia. Este poderá ser individual ou en grupo e debe ser pactado co profesor.
Presentacións/exposición	Exposición por parte do alumnado ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico. ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Sesión maxistral O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico. ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Presentacións/exposicións O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico. ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valoraranse a participación nas titorías do traballo, a formulación e a análise realizada, así como a redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	15
Sesión maxistral	Probas de resposta longa, de desenvolvemento.	80
	Consta de 4 preguntas, non podendo deixar ningunha sen resposta efectiva.	
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais e a súa exposición e defensa.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder superar a materia é obrigatorio realizar, asistir a titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

Mondelo, P., Ergonomía. Fundamentos., UPC. 1.994.,
 Desoille e col., Medicina del trabajo., Barcelona: Mason; 1.986,
 Enciclopedia de Seguridad y Salud Laboral., Ed. Lex Nova.,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia na discapacidade e dependencia**

Asignatura	Fisioterapia na discapacidade e dependencia			
Código	P05G170V01903			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa			
Profesorado	Iglesias Santos, Rosa			
Correo-e	rosai@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais

B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
3D Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida.	A1
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
9D Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos.	A5
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as especialidades de medicina e cirurxía, así como na promoción e conservación da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, osteopatía e quiropraxe); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
22D Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
2P3 Identificar os datos e describir as alteracións, limitacións funcionais e minusvalías encontradas, reais e potenciais.	A4 A5
2P4 Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta na Historia clínica da Fisioterapia.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico da Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan o proceso de recuperación.	A4 A6
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7
5P1 Establecer e aplicar os medios físicos terapéuticos nos tratamentos que se presten aos usuarios de todas as especialidades de medicina e cirurxía onde sexa necesaria a aplicación dos mencionados medios.	A4 A8
5P2 Diseñar e aplicar exercicios terapéuticos, con métodos especiais, para as enfermidades e lesións cardiorrespiratorias, ortopédicas, traumatolóxicas, pediátricas, reumatolóxicas, xeriátricas, neurolóxicas, neumolóxicas, deportivas, así como para as alteracións do raque, a incontinencia urinaria e fecal e os exercicios maternos pre e postparto.	A4 A8

5P3 Diseñar e aplicar os procedementos de cinesiterapia, mobilización, manipulación, masoterapia, terapia manual, osteopatía, quiropraxe e demais técnicas manuais.	A4 A8
5P4 Diseñar e aplicar as distintas modalidades de electroterapia, termoterapia e crioterapia, fototerapia, ultrasonoterapia, vibroterapia, magnetoterapia, ergoterapia e presoterapia.	A4 A8
5P10 Establecer o plan de pautas a seguir durante o tratamento.	A4 A8
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersonales.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
Minusvalía e dependencia.	A minusvalía e dependencia no contexto actual.
Recursos asistenciais	Os recursos asistenciais nestes procesos. Os recursos de fisioterapia.
A valoración integral da minusvalía e da dependencia	A valoración da fisioterapia.

Calidade de vida. Programas de abordaxe	Programas de revitalización. Programas de psicomotricidade.
Contido práctico	Prácticas de revitalización. Prácticas de psicomotricidade.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	22	52	74
Prácticas de laboratorio	14	36	50
Traballos tutelados	1	18	19
Actividades introductorias	1	0	1
Presentacións/exposicións	2	2	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixiados polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contra tomas realizadas, así como a execución da manobra e, por outra parte, a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballos tutelados	O alumno realizará un traballo en grupo relacionado co temario da materia e debe ser pactado co profesor.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia TUTORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
---------------------	---

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais, así como a súa exposición e defensa.	5
Sesión maxistral	Probas de resposta longa, de desenvolvemento. Consta de 5 preguntas e non se deberá deixar ningunha sen contestación efectiva.	50
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá executar dúas probas prácticas elixidas ao azar sobre os contidos desenvolvidos nas prácticas.	40
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, asistir a titorías, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Aos alumnos que non superen a materia gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

Timiras P., Bases fisiológicas del envejecimiento y geriatría, Barcelona: Masson;1997,
Mishara B L., El proceso de envejecimiento, Madrid: Morata;1986,
INSERSO, Atención a las personas en situación de dependencia en España. Libro blanco, 1ª ed. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid;2005,
Alcantud Marin J., Discapacidad, envejecimiento y dependencia: el papel de las tecnologías, Universitat de Valencia; 2009,
Sanchez Fierro J. et al, Libro Verde sobre la Dependencia en España, Madrid: Fundación AstraZeneca;2004,
Querejeta González M., Discapacidad/dependencia: unificación de criterios de valoración y clasificación., Madrid:Insero; 2004,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Inglés para ciencias da saúde**

Asignatura	Inglés para ciencias da saúde			
Código	P05G170V01904			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinador/a	García de la Puerta, Marta			
Profesorado	García de la Puerta, Marta			
Correo-e	mpuerta@uvigo.es			
Web	http://Faitic			

Descrición general 1. Desenvolvemento da comprensión e expresión orais en inglés para as Ciencias da saúde. Adquisición dos coñecementos e utilización práctica dos termos, expresións e estruturas gramaticais específicas, esenciais, para o/a futuro/a fisioterapeuta na súa relación co/a paciente de fala inglesa. Adquirir competencia en comunicación non verbal coa fin de saber interpretar mensaxes non verbais na comunicación cara a cara.

2. Adquisición de destreza oral para expresar en lingua inglesa, mediante a axuda de medios tecnolóxicos, traballos previamente elaborados.

Mediante a utilización completa e fluída dos recursos lingüísticos adquiridos, o/a futuro/a fisioterapeuta terá unha maior e mellor competencia lingüística oral en inglés para a súa utilización práctica en situacións directamente relacionadas coas prestación de cuidados fisioterapéuticos a pacientes estranxeiros. Deste modo, entenderaos cando necesite información sobre a súa saúde, minusvalía ou problema físico, informaraos concisa claramente acerca do tratamento e aplicación de medios físicos e técnicas manuais, e atenderaos, facendo uso, segundo cada caso, de ordes, instrucións, peticións amables e expresións de alento e ánimo.

3. Adquisición da destreza lectora que lle permita ampliar os seus coñecementos, coñecer os avances da investigación no estranxeiro, consultar bibliografía especializada no seu campo de estudo, acceder a documentación en xornais, artigos, revistas especializadas e libros de texto específicos, así como facilitar o manexo de equipos de alta tecnoloxía. Buscar e extraer información de textos en inglés para as ciencias da saúde.

4. Adquisición da destreza escrita de carácter científico, co obxecto de utilizala na elaboración de artigos e resumos destes («abstracts»), para a súa publicación en revistas especializadas.

5. Adquisición da destreza escrita de carácter epistolar, para a redacción de cartas formais, solicitudes de traballo, inscricións en cursos especializados, peticións de admisión de comunicacións ou conferencias en congresos, así como de cartas informais, coa fin de manter contacto con colegas ou profesionais foráneos.

6. Abordar aspectos interculturais relacionados coas Ciencias da saúde.

7. Formación e capacitación profesional para traballar en contextos, empresas e institucións estranxeiras relacionadas co ámbito das ciencias da saúde.

Estas destrezas adquiridas, xunto cunha revisión das estruturas esenciais da comunicación oral en inglés, permitiránlle, igualmente acceder a bolsas, ampliar estudos de posgrao, así como asistir a conferencias, cursos e congresos no estranxeiro.

Competencias de titulación

Código	
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información

B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
A19 Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
A19 Coñecer o vocabulario inglés imprescindible para poder entender e realizar textos no ámbito de Ciencias da saúde.	A19
A19 Comprender e redactar textos en inglés no ámbito de Ciencias da saúde.	A19
A17 Traballar con responsabilidade.	A17 B23
A17 Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
A13 Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
A18 Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
1. Introduction to communication	Recognising the different elements that make up communication. Understanding how good communication benefits the patient interview. Numerals.
2. Developing language and communications skills for the patient encounter	Receiving the patient. The presenting complaint. Past medical and family history. The social history and telephone consultations.
3. Taking past medical history, family history and carrying out the physical examination	Giving results. Planning treatment and closing the interview. Dealing with sensitive issues. Breaking bad news.
4. Interviewing different patient categories	Communicating with challenging patients. Communicating with the elderly. Communicating with children and adolescents
5. Introduction to communication skills	Presentation skills (conference presentations, case presentations, data presentation, job interviews). Reading skills (skimming, scanning, etc.). Writing skills ("abstracts").

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
--	----------------	----------------------	---------------

Actividades introductorias	1	0	1
Seminarios	22	47	69
Metodoloxías integradas	22	48	70
Probas de resposta curta	1	4	5
Traballos e proxectos	1	4	5

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Presentación da materia: obxectivos, contidos, metodoloxía, criterios de avaliación etc. Realización dunha enquisa de análise de necesidades para detectar os coñecementos previos de inglés e descubrir os intereses e motivacións do alumnado.
Seminarios	Fomentarase a competencia comunicativa do alumnado mediante a posta en práctica das catro destrezas lingüísticas. Formulación, análise, resolución e debate de exercicios relacionados coa materia. Exposición oral por parte do alumnado dun tema concreto ou dun traballo relacionado coa materia. Utilización de vídeos e gravacións relacionados cos temas tratados como recurso metodolóxico importante. Actividades a través das TIC na aula de informática: busca de información en Internet, enciclopedias informáticas etc.
Metodoloxías integradas	Polas características da materia, as clases teóricas e prácticas non se imparten por separado e van integradas no transcurso da clase. Por medio de textos relacionados coas súas materias curriculares e explicacións do profesor, o alumno adquire a terminoloxía específica e a base lingüística en lingua inglesa. A metodoloxía da materia consiste nun enfoque eminentemente comunicativo e interactivo, que permite manexar as destrezas lingüísticas básicas do inglés no futuro ámbito profesional do alumno.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	As titorías levaranse a cabo no lugar e horario indicados na guía. Tamén se poderán realizar por correo electrónico ao enderezo do profesor indicando en asunto: titorías Fisioterapia.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Seminarios	O/a alumno/a realizará a exposición oral en inglés dun traballo individual o en grupo. Así mesmo, recolleranse os resultados de traballos e actividades realizadas polo estudante ao longo do curso.	45
Probas de resposta curta	Un exame teórico.	45%
Traballos e proxectos	Un exame práctico.	10

Otros comentarios sobre la Evaluación

Asistencia a clase: obrigatoria nun 80% das sesións. Necesitarase un 50% de cada unha das partes para superar a materia. Valorarase a participación nas actividades de clase, realización de exercicios prácticos, preparación e entrega de traballos para completar a unidade didáctica abordada, exposicións orais e traballos extraordinarios.

En relación coa convocatoria de xullo, manteranse como superadas as partes da materia que fosen previamente aprobadas na convocatoria de maio

Bibliografía. Fontes de información

Manual de clase (texto obrigatorio):

McCULLAGH, M. *Good Practice. Communication Skills in English for the Medical Practitioner*. Student's Book. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Bibliografía complementaria:

BLACK, A. & C. *Check your English Vocabulary for Medicine*. London, 2006.

GLENDINNING, E.H. y B. A.S. HOLMSTÖM. *English in Medicine*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

GLENDINNING, E.H. *Professional English in Use. Medicine*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

GOODMAN, N.W. y M.B. EDWARDS. *Medical writing: A prescription for clarity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

HULL, M. *Basic English for Health Care Workers*. Canada: Clayton International Consulting and Educational, 2005.

HULL, M. *Dialogues and readings: an English language workbook for nurses and medical personnel*. Canada: Clayton International Consulting and Educational, 2003.

LONGMORE, Murray et al. *Oxford Handbook of Clinical Medicine*. Oxford: Oxford University Press, 2007.

MEIER PENN, E. *Anatomy and physiology for English Language Learners*. New York: Pearson Longman, 2006.

MILNER, M. *English for Health Sciences*. Thomson Paraninfo, S.A., 2007.

PARKINSON, J. *Manual of English for the Overseas Doctor*. Edinburgh: Churchill Livingstone, 1999.

POHL, A. *Test your professional English*. England: Penguin English, 2007.

RIBES, R. y P. Ros. *Medical English*. USA: Springer EDT, 2006.

VILLEMAIRE, D. y VILLEMAIRE, L. *Grammar and writing skills for the Health Professional*. New York: Delmar/Thomson Learning, 2005.

Gramáticas:

MURPHY, R. *English Grammar in Use*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

MURPHY, R. *Essential Grammar In Use: Spanish edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

SCHRAMPFER, A. *Understanding & Using English Grammar*. 3ª edición. New Jersey: Prentice Hall, 1999.

Diccionarios:

GARRIDO, J.A. *Diccionario de terminología médica inglés-español/español-inglés. Dictionary of medical terminology English-Spanish/Spanish-English*. 4ª edición. Barcelona: Espaxs, 2006.

McElroy, O.H. *Spanish-English-Spanish Medical Dictionary for PDA. Diccionario médico español-inglés-español para PDA (recurso electrónico)*. 3ª edición. Philadelphia: Lippincot Williams & Wilkins, 2006.

NOLTE-SCHLEGEL, I. *Medical Dictionary: English-Spanish-Portuguese. Diccionario de medicina: Inglés-Español-Portugués*. New York: Springer Verlag, 2004.

ROGERS, G.T. *English-Spanish, Spanish-English medical dictionary. Diccionario médico inglés-español, español-inglés*. 3ª edición. New York: McGraw-Hill, 2007.

Cambridge Advanced Learner's Dictionary (2nd edition). Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Gran Diccionario Oxford. Español-Inglés/Inglés-Español. (3ª edición). Oxford: Oxford University Press, 2007.

Recursos electrónicos:

<http://www.thefreedictionary.com>

<http://www.englishmed.com>

<http://www.englishclub.com/english-for-work/medical.htm>

Recomendacións

Otros comentarios

É conveniente que o alumno teña uns coñecementos previos de inglés equivalentes a A2/B1 dentro do Marco Europeo de Referencia para as Linguas.

Lémbrese que é obrigatorio o Manual de Texto que aparece no apartado de bibliografía básica.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Rehabilitación cardíaca**

Asignatura	Rehabilitación cardíaca			
Código	P05G170V01905			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	González Represas, Alicia			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descripción general				

Competencias de titulación

Código				
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.			
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.			
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.			
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.			
A6	Valoración diagnóstica de cuidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.			
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.			
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.			
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.			
A11	Proporcionarlle unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.			
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.			
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.			
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.			
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.			
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.			
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.			
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.			
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.			
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			
B2	Capacidade de análise e síntese.			
B3	Capacidade de organización e planificación.			
B4	Capacidade de xestión da información			
B5	Resolución de problemas			
B6	Toma de decisións			
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo			
B9	Compromiso ético			
B10	Traballo en equipo			
B11	Habilidades nas relacións interpersoais			
B12	Razoamento crítico			

B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía relacionada de maneira endóxena e esóxena coa fisioterapia de todos os aparellos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D1 Coñecer e comprender os procedementos de Cinesiterapia e Ergoterapia.	A3
19D Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as especialidades de medicina e cirurxía, así como na promoción e conservación da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, osteopatía e quiropraxe); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
22D Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
2P2 Aplicar os procedementos axeitados de valoración en Fisioterapia, o que inclúe executar as probas eléctricas e manuais destinadas a determinar o grao de afectación da inervación e da forza muscular, as probas para determinar as capacidades funcionais, a amplitude do movemento articular e as medidas da capacidade vital.	A4 A5
2P3 Identificar os datos e describir as alteracións, limitacións funcionais e minusvalías encontradas reais e potenciais.	A4 A5
2P4 Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta na Historia Clínica de Fisioterapia.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación.	A4 A6
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7
5P1 Establecer e aplicar os medios físicos terapéuticos nos tratamentos que se presten aos usuarios de todas as especialidades de medicina e cirurxía onde sexa necesaria a aplicación dos mencionados medios.	A4 A8
5P2 Diseñar e aplicar exercicios terapéuticos, con métodos especiais, para as enfermidades e lesións cardiorrespiratorias, ortopédicas, traumatolóxicas, pediátricas, reumatolóxicas, xeriátricas, neurolóxicas, neumolóxicas, deportivas, así como para as alteracións do raque, a incontinencia urinaria e fecal e os exercicios maternos pre e postparto.	A4 A8

5P3 Diseñar e aplicar os procedementos de cinesiterapia, mobilización, manipulación, masoterapia, terapia manual, osteopatía, quiropraxe e demais técnicas manuais.	A4 A8
5P10 Establecer o plan de pautas a seguir durante o tratamento.	A4 A8
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión de información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
Temario teórico	I.1. Concepto de rehabilitación cardíaca. Indicacións e aplicacións da rehabilitación cardíaca I.2. Anatomía, fisioloxía e patoloxía cardíaca.
I. Introducción á rehabilitación cardíaca.	I.2.1. Patoloxía cardíaca en diferentes grupos poboacionais (nenos, embarazadas, deportistas, etc).
II. Procedementos de exploración - valoración cardiovascular.	II.1. Obxectivo da exploración cardíaca e de grandes vasos II.2. Métodos e técnicas de exploración cardíaca e de grandes vasos.
III. Tratamentos en patoloxía cardíaca	III.1. Tratamentos médico - cirúrxicos. III.2. Tratamentos farmacolóxicos. III.3. Fisioterapia no preoperatorio e postoperatorio.

IV. Recoñecemento físico orientado aos programas de exercicio terapéutico para a súa prescrición e seguimento.	IV. Protocolos de exploración cardíaca e interpretación das probas para o deseño de programas de exercicio terapéutico.
V. Programas de rehabilitación en patoloxía cardíaca.	V.1. Programas de rehabilitación cardíaca en fase I. V.2. Programas de rehabilitación e prevención cardíacas en fase II. V.3. Programas de rehabilitación e prevención cardíacas en fase III. V.4. Programas de Rehabilitación cardíaca en diferentes grupos poboacionais (nenos, embarazadas, deportistas).
VI. Programas de prevención de patoloxía cardíaca	VI.1. Estratexias para prevención de patoloxías cardíacas.
Temario Práctico	I.1. Realización de diferentes probas de exploración cardíaca. I.2. Interpretación de probas de exploración cardíaca.
I. Protocolos de exploración.	
II. Programas de rehabilitación cardíaca	II.1. Deseño de programas de rehabilitación cardíaca axustados aos parámetros de avaliación ou exploración cardíaca.
III. Parada cardiorespiratoria e reanimación cardiopulmonar	III.1. Actuación en caso de parada cardiorespiratoria. Protocolo de reanimación cardiopulmonar.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	20	21
Presentacións/exposicións	2	0	2
Prácticas de laboratorio	14	34	48
Sesión maxistral	22	51	73
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Traballos e proxectos	0	3	3
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, exposición e defensa do traballo.
Presentacións/exposición	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materi. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame

Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materi. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materi. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS alicia@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	50
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorias, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5
Prácticas de laboratorio	No exame, o alumno deberá realizar un protocolo de valoración cardíaca, interpretar os datos e deseñar un programa de rehabilitación cardíaca.	40

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, asistir a titorias, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia

Para poder presentar ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Bibliografía. Fontes de información

Antoni Bayes de Luna, Cardiología Clínica, Masson,

Ricard Serra Grime, Prescripción de ejercicio físico para la salud, Paidotribo,

American College of Sports Medicine, Manual ACSM para valoración y prescripción del ejercicio, 2Ed. Ed.Paidotribo,

Sociedad Española de Cardiología, Revista Española de Cardiología online, <http://www.revespcardiol.org>,

Frank G. Yanowitz; Paul S. Fardy, Rehabilitación Cardíaca. La forma física del adulto y las pruebas de esfuerzo, Editorial Paidotribo,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia en especialidades clínicas I**

Asignatura	Fisioterapia en especialidades clínicas I			
Código	P05G170V01906			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	3	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Dopazo, Lois			
Profesorado	González Dopazo, Lois			
Correo-e	loisgd@uvigo.es			
Web				
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico

B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado

Competencias de materia

Resultados de aprendizaje	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións.	A2
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico, as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de Fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa Fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as especialidades de medicina e cirurxía, así como na promoción e conservación da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, osteopatía e quiropraxe); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
1P Elaborar e cumprir de forma sistemática a historia clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistren de forma axeitada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe de alta de Fisioterapia.	A4 A6
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan o proceso de recuperación.	A4 A6
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico en consonancia cos recursos dispoñibles, formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención. Seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada e atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7
5P Executar, dirixir e coordinar, o Plan de intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais e minusvalías preveñen as enfermidades e promoven a saúde das persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde.	A4 A8
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar na cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
13P Analizar criticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecúen á evolución do saber científico.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
17P Asumir riscos e vivir en ámbitos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final.	A4

18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13
5A Manifestar discreción.	A14
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema

Temario teórico. Sen subtemas

-Fisioterapia nas afeccións do sistema nervioso central.

-Métodos de Fisioterapia no tratamento das patoloxías pediátricas.

-Fisioterapia nas afeccións do sistema nervioso periférico.

-Fisioterapia nas lesións medulares.

-Fisioterapia nos procesos neuromusculares. -

Fisioterapia en oncoloxía. Fisioterapia nos procesos dexenerativos (parkinson, esclerose múltiple, ELA...)

Temario práctico. Sen subtemas

-Formularanse casos e simulacións relacionadas co temario teórico, os alumnos formularán e executarán o tratamento e corríxiranse os erros e as dúbidas.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	34	81	115
Prácticas de laboratorio	38	54	92
Presentacións/exposicións	2	4	6
Traballos tutelados	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	6	7

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a interrogación didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Demostración práctica de distintos supostos clínicos e repetición destes cos compañeiros.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado
Traballos tutelados	O alumno realizará en grupo un traballo relacionado co temario da materia e debe ser pactado co profesor.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	TUTORIAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a semana. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TUTORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame
Prácticas de laboratorio	TUTORIAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a semana. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TUTORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame
Traballos tutelados	TUTORIAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a semana. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TUTORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	avaliación mediante proba escrita dos contidos teóricos da materia.	45
Prácticas de laboratorio	O alumno debe resolver 4 supostos prácticos relacionados cos contidos da materia.	45
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías exposición e defensa do traballo é obrigatorio para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	5
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Bibliografía. Fontes de información

García Prieto A., Niños y niñas con Parálisis Cerebral, Ed Narcea,

Bobath, K., Bases neurofisiológicas para el tratamiento de la Parálisis Cerebral Infantil, 2ª Ed. Buenos Aires Panamericana 1982,

Paeth Rohlfs, Bettina, Mis Experiencias con el Concepto Bobath, Panamericana 2000,

Vaclav Vojta, El Principio Vojta, Ed. Springer-Verlag Iberica,

Downie P., Neurología para fisioterapeutas, Panamericana Buenos Aires,

Guyton, A. C., Anatomía y Fisiología del Sistema Nervioso, 2ª Ed Panamericana 1994,

Davies P.M, Starting Again, 2ª Ed Berlin Springer-Verlag 1998,

---

Recomendacións

Otros comentarios

É obrigatorio ter cursado esta materia para poder matricularse na materia de Estancias clínicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia en especialidades clínicas II**

Asignatura	Fisioterapia en especialidades clínicas II			
Código	P05G170V01907			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	3	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Pazos Rosales, José Manuel			
Profesorado	Pazos Rosales, José Manuel			
Correo-e	jmpazos@uvigo.es			
Web				
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico

B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións.	A2
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos.	A3
19D Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as especialidades de medicina e cirurxía, así como na promoción e conservación da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, osteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
1P Elaborar e cumprir de forma sistemática a historia clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistren de forma axeitada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe á alta de Fisioterapia.	A4 A6
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
3P Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación.	A4 A6
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7
5P Executar, dirixir e coordinar, o Plan de intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde.	A4 A8
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14

12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
13P Analizar criticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecúen á evolución do saber científico.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
17P Asumir riscos e vivir en ámbitos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer o 100% o resultado final.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecementos a diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema

Unidade 1: Fisioterapia nos procesos traumáticos e óseos.

Unidade 2: Fisioterapia nos procesos ortopédicos e en amputados.

Unidade 3: Fisioterapia en reumatoloxía.

Unidade 4: Fisioterapia en dermatoloxía.

Unidade 5: Fisioterapia nos procesos uro-xinecolóxicos e obstétricos.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	2	0	2
Traballos tutelados	1	20	21

Sesión maxistral	34	64	98
Prácticas de laboratorio	38	61	99
Presentacións/exposicións	2	1	3
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor
Sesión maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didáctica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Formularanse casos e simulacións relacionadas co temario teórico, os alumnos formularán e executarán o tratamento, corrixiranse os erros e as dúbidas.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumnado ante o docente e os estudantes do traballo titorizado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia. TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame .
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia. TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame .
Presentacións/exposicións	O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia. TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame .
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia. TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame .

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	Exame teórico: Tipo pregunta curta.	45

Prácticas de laboratorio	Dúas preguntas a sorteo. Para aprobar o exame práctico, as dúas preguntas deben ter unha cualificación de aprobado e despois farase a media entre as dúas. Se nunha pregunta o alumno non obtén esta cualificación farase media numérica entre as dúas, e a cualificación será de suspenso (nunca chegará a un valor numérico de 5). O exame práctico esixe non só a explicación do que se debería facer, senón tamén a execución das manobras oportunas, téndose en conta igualmente a postura na que se coloque tanto o alumno que simula ser paciente como do que asume o papel de fisioterapeuta. A realización dalgunha contraindicación tanto absoluta coma relativa suporá o suspenso directo deste exame, agás en casos puntuais segundo o feito no resto do exame	45
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	5
Traballos tutelados	A realización, asistencia titorias e exposición e defensa do traballo e obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorias do traballo, o plantexamento e análise realizado así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorias, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

De aprobar un dos exames gardarase a nota para as convocatorias do mesmo ano académico.

As cualificacións expoñeranse no taboleiro de anuncios logo do consentimento do alumno, e tamén na páxina web da Universidade. A data de revisión e o lugar desta expoñeranse no taboleiro de anuncios.

Datas de exame:

A que figure no calendario oficial de exames da escola.

Bibliografía. Fontes de información

Alegre, C., Fisioterapia en reumatología, Alcalá de Henares: Asetip, 2001

Goodyer, Paul, Compendio de técnicas en rehabilitación musculoesquelética, Madrid: McGraw-Hill. Interamericana, 2003

Haarer-Becker, R.; Schoer, Manual de técnicas de fisioterapia: (aplicación en traumatología y ortopedia)., Barcelona: Editorial Paidotribo, 2001

Miralles Marrero R, Miralles-Rull I., Biomecánica clínica de las patologías del aparato locomotor., Barcelona: Elsevier Masson, 2007

Walker, C., Fisioterapia en obstetricia y uroginecología., Barcelona: Masson, 2006

Sthephenson, R. G., Fisioterapia en obstetricia y ginecología., Madrid: Mc Graw Hill-Interamericana, 2003

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104

Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde/P05G170V01203

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401

Fisioterapia xeral/P05G170V01304

Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402

Radioloxía/P05G170V01403

Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

Otros comentarios

É obrigatorio terse avaliado desta materia para poder cursar a materia Estancias clínicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Farmacoloxía**

Asignatura	Farmacoloxía			
Código	P05G170V01908			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	2c
Lengua	Impartición			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/mpsp			
Descrición	general			

Competencias de titulación

Código

A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado

Competencias de materia	
Resultados de aprendizaje	Competencias
3D Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida.	A1
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa Fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
22D Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
27D Coñecer e comprender o impacto das políticas sociosanitarias na práctica profesional.	A14
31D Coñecer e comprender as normas legais de ámbito profesional.	A14
2P Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta.	A4 A5
5P Previr e evitar os riscos na aplicación do tratamento.	A4 A8
9P Identificar riscos e factores de risco.	A4 A11 A12 A16
6P Proporcionar educación sanitaria á poboación.	A4 A9
13P Analizar criticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecúen á evolución do saber científico.	A4 A15
1A Traballar con responsabilidade.	A17
5A Manifestar discreción.	A14
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traxo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Contidos	
Tema	
Tema 1: Principios Xerais	Principios xerais de farmacocinética e farmacodinamia. Vías de administración de medicamentos, vía transdérmica. Reaccións adversas e interaccións. Factores fisiolóxicos e patolóxicos que modifican a acción dos fármacos.
Tema 2: Farmacoloxía do sistema nervioso autónomo	Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos. Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Fármacos anestésicos locais.
Tema 3: Farmacoloxía da dor e inflamación	Fármacos analxésicos-antitérmicos e antiinflamatorios non esteroideos (AINE). Fármacos antirreumáticos. Fármacos hipouricemiantes e antigotosos. Analxésicos opioides. Agonistas e antagonistas opioides.
Tema 4: Farmacoloxía do Sistema Nervioso Central	Fármacos antiepilépticos. Fármacos antiparkinsoniano. Fármacos ansiolíticos. Fármacos hipnóticos e sedantes. Fármacos antidepressivos. Anestésicos xerais.

Tema 5: Farmacología do Sistema Cardiovascular	Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca e das arritmias. Fármacos utilizados no tratamento da hipertensión arterial. Fármacos utilizados na profilaxe e tratamento da arteriosclerose.
Tema 6: Farmacología do Sistema Hematopoiético	Fármacos utilizados no tratamento das anemias. Fármacos utilizados nos trastornos da coagulación sanguínea.
Tema 7: Farmacología do Aparello Respiratorio	Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes. Terapéutica antiasmática.
Tema 8: Farmacología do Aparello Dixestivo	Fármacos utilizados para inhibir ou neutralizar a secreción ácida gástrica. Fármacos laxantes, antidiarreicos e antieméticos.
Tema 9: Farmacología do Sistema Endocrino	Insulina e hipoglicemiantes orais. Fármacos glucocorticoides
Tema 10: Quimioterapia antiinfecciosa	Principios xerais da utilización de antiinfecciosos. Antisépticos xerais e locais. Antibióticos. Farmacología das infeccións por micobacterias. Fármacos antivíricos. Fármacos antifúnxicos e antiparasitarios.
Tema 11: Quimioterapia Antineoplástica e inmunosupresora	Fármacos antineoplásicos. Terapia inmunomoduladora
Tema 12: Exercicio físico e deporte	Fármacos e deporte. Drogodependencias, sustancias que modifican o rendemento deportivo.
Tema 13: Farmacología en masoterapia	Facilitación. Modificación.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	42	106	148
Actividades introductorias	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodología docente

	Descripción
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Pruebas	Descripción
Probas de tipo test	1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia. 2.- Tutorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TUTORÍAS, ou a través da FaiTIC.

Avaliación

	Descripción	Calificación
Probas de tipo test	A cualificación final da materia realizarase tendo en conta a asistencia e participación no desenvolvemento das clases. Haberá un exame final da materia con preguntas de tipo test de 5 opcións de respostas, das que só unha será válida; cada pregunta ben respondida contará un punto, e cada cinco preguntas mal respondidas restarán un punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación.	100

Otros comentarios sobre la Evaluación

Bibliografía. Fontes de información

Azanza JR., Farmacología Clínica para profesionales de la salud., 2ª ed. Pamplona: Eunate;, 2004.

Betés M, Durán M, Mestres C, Nogues MR., Farmacología para Fisioterapeutas., Madrid: Panamericana;, 2008.

Brunton LL, Lazo JS, Parker KL. Goodman & Gilman., Las Bases Farmacológicas de la Terapéutica., 11ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2006.

Castell S, Hernández M., Farmacología en enfermería., 2ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2007.

De Ahumada JI, Santana ML, Serrano JS., Farmacología práctica. Para las diplomaturas en Ciencias de la Salud., Madrid: Díaz de Santos;, 2002.

Florez J, Armijo JA, Mediavilla A., Farmacología humana., 5ªed. Barcelona: Elsevier/Masson;, 2008.

Lüllmann H, Mohr K, Ziegler A., Atlas de Farmacología., Barcelona: Masson / Salvat;, 1992.

Rang HP, Dale MM, et al., Farmacología., 7ª ed. Barcelona: Elsevier / Churchill Livingstone;, 2012.

Yassin, G., Lo esencial en Farmacología., 3ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2011.

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda cursar simultaneamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia**

Asignatura	Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia			
Código	P05G170V01909			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	2c
Lengua	Impartición			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Soto González, María Mercedes			
Profesorado	Soto González, María Mercedes			
Correo-e	m.soto@uvigo.es			
Web				
Descrición	general			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais

B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións.	A2
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia.	A6
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A3
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
18D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as especialidades de medicina e cirurxía, así como na promoción e conservación da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, osteopatía e quiropraxe); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A5 A6 A7 A9
1P Elaborar e cumprir de forma sistemática a historia clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistren de forma axeitada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe á alta de Fisioterapia.	A1 A6
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación.	A4 A6
12P. Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A7
13P. Analizar criticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecúen á evolución do saber científico.	A4 A8
15P. Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A8
16P. Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4 A8
17P. Asumir riscos e vivir en ámbitos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer o 100% do resultado final.	A4 A8
18P. Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A8

19P. Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A4 A11 A12 A16
1A. Traballar con responsabilidade.	A4 A14
2A. Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A4 A15
3A. Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A4 A15 A18
5A. Manifestar discreción.	A4
6A. Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A4 A13 A18
7A. Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A2 A4
8A. Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A17 B23
1TI. Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	A17 B24
2TI. Capacidade de análise e síntese.	A13 B25
3TI. Capacidade de organización e planificación.	A14 B27
4TI. Capacidade de xestión da información.	A14 A19 B28
5TI. Resolución de problemas.	A14 B29
6TI. Toma de decisións.	A18 B30
7T.I Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B1
1TP Compromiso ético.	B2
3TP. Habilidades en las relaciones interpersoais.	B3
4TP. Razoamento crítico.	B4
5TP. Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B5
1TS. Aprendizaxe autónoma.	B6
2TS. Motivación por a calidade.	B7
3TS. Adaptación a novas situacións.	B9
5TS. Iniciativa e espírito emprendedor.	B10
6TS. Liderado.	B11
4P. Diseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	B12
5P. Executar, dirixir e coordinar, o Plan de intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, minusvalías e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

TEMA 1 - BASES DA FISIOTERAPIA EN XINECOLOXÍA E OBSTETRICIA

DESENVOLVEMENTO TEMARIO TEÓRICO

Fundamentos de Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia. Papel da Fisioterapia. Consideracións anatómicas e fisiolóxicas.

TEMA 2 - FISIOTERAPIA E EMBARAZO	Fisioterapia preparto. Cuidados de Fisioterapia durante o parto. Fisioterapia postparto.
TEMA 3 - DISFUNCIÓNS DO CHAN PÉLVICO	Incontinencia urinaria. Disfunções sexuais.
TEMA 4 - FISIOTERAPIA E MENOPAUSA	Deseño de programas de fisioterapia na menopausa.
TEMARIO PRÁCTICO	DESENVOLVEMENTO TEMARIO PRÁCTICO
TEMA 1 - BASES ANATÓMICAS	Recoñecemento de estruturas.
TEMA 2 - FISIOTERAPIA E EMBARAZO	Programas de Fisioterapia preparto e postparto.
TEMA 3 - DISFUNCIÓNS DO CHAN PÉLVICO	Valoración e tratamento das disfuncións.
TEMA 4 - FISIOTERAPIA E MENOPAUSA	Programas de Fisioterapia na menopausa.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	20	21
Prácticas de laboratorio	14	36	50
Presentacións/exposicións	1	4	5
Sesión maxistral	23	48	71
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e redacción.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental e a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e o adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán a práctica entre eles, corrixindo o profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Presentacións/exposición	Exposición e defensa do traballo con apoio audiovisual.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Actividades introductorias	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TUTORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
---------------------	--

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá executar dúas probas prácticas elixidas ao azar sobre os contidos desenvolvidos nas prácticas.	40
Presentacións/exposicións	Terase en conta o contido, presentación, claridade de contidos e a exposición	5
Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	50
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas	5

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Bibliografía. Fontes de información

http://www.icsoffice.org/ASPNET_Membership/Membership/Documents/Documents.aspx,

Walker, C., Fisioterapia en obstetricia y uroginecología.,

Stephenson, R. ; O`Connor L., Fisioterapia en obstetricia y ginecología., segunda,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Cinesiterapia/P05G170V01303

Fisioterapia xeral/P05G170V01304

Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia en deporte e en actividade física**

Asignatura	Fisioterapia en deporte e en actividade física			
Código	P05G170V01910			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	2c
Lengua Impartición				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa			
Profesorado	Iglesias Santos, Rosa Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	rosai@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código				
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.			
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.			
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.			
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.			
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.			
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.			
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.			
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.			
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.			
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.			
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.			
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.			
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.			
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.			
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.			
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.			
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.			
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			
B2	Capacidade de análise e síntese.			
B3	Capacidade de organización e planificación.			
B4	Capacidade de xestión da información			
B5	Resolución de problemas			
B6	Toma de decisións			
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo			
B9	Compromiso ético			
B10	Traballo en equipo			

B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
6D Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesioloxía e a ergonómia, aplicables á Fisioterapia.	A2
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico, as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de Fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa Fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos.	A3
22D Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
2P Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación.	A4 A6
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles, formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu.	A4 A7
5P Executar, dirixir e coordinar, o Plan de intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais e minusvalías, preveñen as enfermidades e promoven a saúde das persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde.	A4 A8
9P Intervenir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
13P Analizar criticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecúen á evolución do saber científico.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13

5A Manifestar discreción.	A14
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14
	A19
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema	
Xeneralidades.	Papel do fisioterapeuta no ámbito deportivo. Psicoloxía do deportista.
Avaliación de Fisioterapia previa á práctica deportiva. Actuación a pé de campo.	Valoración das lesións deportivas
Condições do equipamento deportivo.	Material de protección.
Causas da patoloxía deportiva.	Patomecánica e xesto deportivo nas lesións deportivas.
Xeneralidades da prevención de lesións deportivas.	Tratamento das lesións deportivas. Papel da Fisioterapia na reincorporación á práctica deportiva.
Estiradas musculares. Xeneralidades.	Tipos de estiradas.
Profundización nos tipos de vendaxes funcionais no deporte.	Técnicas de aplicación. Ortese no deporte.
Criomasaxe.	Indicacións e contraindicacións. Método cricer.
Masoterapia no deporte.	Masaxe pre e post competición. Técnicas especiais

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	30	31
Presentacións/exposicións	1	2	3
Sesión maxistral	42	71	113
Probas de resposta curta	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado
Sesión maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didáctica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Sesión maxistral	TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electronico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame
Traballos tutelados	TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electronico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame
Presentacións/exposicións	TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electronico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	Constará de 5 a 7 preguntas nas que o alumno demostrará os seus coñecementos teóricos razoados sobre aspectos fundamentais da materia.	80
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorias exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	10
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	10

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse a examen teórico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorias, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Ballesteros Massó R., Traumatología y medicina deportiva, Ed. Paraninfo. Madrid 2002.,
 Baker Champ L., Manual de campo de Medicina del Deporte de la Hughston Clinic, Panameriaca. Madrid 1998.,
 Arnheim D., Fisioterapia y entrenamiento atlético, Mosby/Doyma. Madrid 1994.,
 Boyer Th., Patología del aparato locomotor en el deporte, Ed. Masson. Barcelona 1991.,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioterapia no linfedema**

Asignatura	Fisioterapia no linfedema			
Código	P05G170V01911			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	2c
Lengua				
Impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición general				

Competencias de titulación

Código				
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.			
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.			
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.			
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.			
A6	Valoración diagnóstica de cuidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.			
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.			
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.			
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.			
A11	Proporcionarlle unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.			
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.			
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.			
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.			
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.			
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.			
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.			
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.			
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.			
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			
B2	Capacidade de análise e síntese.			
B3	Capacidade de organización e planificación.			
B4	Capacidade de xestión da información			
B5	Resolución de problemas			
B6	Toma de decisións			
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo			
B9	Compromiso ético			
B10	Traballo en equipo			
B11	Habilidades nas relacións interpersoais			
B12	Razoamento crítico			

B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e prognóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de Fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa Fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D1 Coñecer e comprender os procedementos de Cinesiterapia e Ergoterapia.	A3
18D2 Coñecer e comprender os procedementos de masaxe e Masoterapia.	A3
18D9 Coñecer e comprender os procedementos de Presoterapia.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as especialidades de medicina e cirurxía, así como na promoción e conservación da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, osteopatía e quiropraxe); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
22D Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
2P3 Identificar os datos e describir as alteracións, limitacións funcionais e minusvalías encontradas reais e potenciais.	A4 A5
2P4 Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta na historia clínica de Fisioterapia.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación.	A4 A6
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7
5P1 Establecer e aplicar os medios físicos terapéuticos nos tratamentos que se presten aos usuarios de todas as especialidades de medicina e cirurxía onde sexa necesaria a aplicación dos mencionados medios.	A4 A8
5P3 Diseñar e aplicar os procedementos de cinesiterapia, mobilización, manipulación, masoterapia, terapia manual, osteopatía, quiropraxe e demais técnicas manuais.	A4 A8
5P4 Diseñar e aplicar as distintas modalidades de electroterapia, termoterapia e crioterapia, fototerapia, ultrasonoterapia, vibroterapia, magnetoterapia, ergoterapia e presoterapia.	A4 A8
5P10 Establecer o plan de pautas a seguir durante o tratamento.	A4 A8

9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14 B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18 B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Traballo en equipo.	B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	B11
4TP Razoamento crítico.	B12
5TP Recoñecemento da diversidade e la multiculturalidade.	B13
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19
6TS Liderado.	B20

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

Fisioterapia do linfedema en cirurxía plástica, reparadora e estética.	Introdución ao sistema linfático. Fisioloxía linfática. Fisiopatoloxía linfática. Bases da drenaxe linfática manual. Anatomía do sistema linfático. Valoración e tipos de edemas. Profilaxis do edema. Indicacións e contraindicacións do DLM.
--	--

Fisioterapia do linfedema en Oncoloxía.	Fisioterapia desconxectiva complexa. Drenaxe linfática manual en pacientes oncolóxicos. Vendaxe multicapas.
---	---

TEMARIO PRÁCTICO

Drenaxe linfática manual.

Práctica de manobras de chamada en coxa. Prácticas de manobras de chamada en perna e pé. Práctica de manobras de chamada en brazo. Práctica de manobras de chamada en antebrazo e man. Protocolo de tratamento en membros inferiores sen afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores sen afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros inferiores con afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores con afectación inguinal. Protocolo de tratamento en edemas en abdome e mama. Protocolo de tratamento en edema de cara.

Vendaxe multicapa.

Práctica de vendaxe multicapa para edemas linfáticos.

Presoterapia.

Práctica de presoterapia.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Prácticas de laboratorio	23	30	53
Traballos tutelados	1	15	16
Actividades introductorias	1	0	1
Presentacións/exposicións	2	0	2
Sesión maxistral	13	30	43
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	15	16
Probas de resposta curta	1	18	19

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorías, expoñer e defender un traballo. Utilizarase a Plataforma Tem@.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentacións/exposición	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tem@ apuntamentos que lle servirán de guía.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Traballos tutelados	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Presentacións/exposicións	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Sesión maxistral	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Pruebas	Descripción
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Avaliación

	Descripción	Calificación
Prácticas de laboratorio	Exame práctico: realizar un suposto práctico.	50
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5
Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	40

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia, o alumno debeu superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Bibliografía. Fontes de información

* Leduc, A. Leduc, O., Drenaje Linfático Teoría y Práctica., Masson. Barcelona 2003,

* Ferrandez Jean-Claude., El Sistema linfático, Panamericana. Madrid 2006.,

* Leduc, A. Leduc, O., <http://www.lympho.net>,

Millán Casas, LAura, Linfedema: estudio y tratamiento, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Pilates aplicado en fisioterapia**

Asignatura	Pilates aplicado en fisioterapia			
Código	P05G170V01912			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuatrimestre
	6	OP	3	2c
Lengua	Castelán			
Impartición	Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/gfuentes/			
Descripción general	<p>Esta materia é unha materia optativa do 3º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 2º cuatrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico en Fisioterapia do método Pilates. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía do aparato musculoesquelético, biomecánica e física aplicada, localización de estruturas anatómicas e patoloxía medicocirúrxica.</p> <p>Por outra parte, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para incrementar no alumnado o arsenal terapéutico do que pode dispor para tratar aos doentes, actividade que vai a desenvolver na materia "Estancias Clínicas", de cuarto curso.</p>			

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo

B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
6D Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesioloxía e a ergonómia, aplicables á Fisioterapia.	A2
9D Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos.	A5
11D Coñecer e comprender as teorías da comunicación e das habilidades interpersoais.	A19
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
2P1 Recibir ao paciente, recoller e valorar os datos subxectivos manifestados polo usuario e/ou as persoas significativas do seu ámbito.	A4 A5
2P3 Identificar os datos e describir as alteracións, limitacións funcionais e minusvalías encontradas, reais e potenciais.	A4 A5
2P4 Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta na historia clínica de Fisioterapia.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan o proceso de recuperación.	A4 A6
4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico en consonancia cos recursos dispoñibles, formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención, seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7
5P2 Diseñar e aplicar exercicios terapéuticos, con métodos especiais, para las enfermedades y lesiones cardiorrespiratorias, ortopédicas, traumatológicas, pediátricas, reumatológicas, geriátricas, neurológicas, neumológicas, deportivas, así como para las alteraciones del raquis, la incontinencia urinaria y fecal y los ejercicios maternos pre y postparto.	A4 A8
5P7 Establecer y aplicar el tratamiento en grupos a usuarios con problemas similares.	A4 A8
5P9 Prevenir y evitar los riesgos en la aplicación del tratamiento.	A4 A8
5P10 Establecer el plan de pautas a seguir durante el tratamiento.	A4 A8
9P2 Diseñar y realizar actividades de prevención de la enfermedad y promoción de la salud.	A4 A11 A12 A16
9P7 Planificar, establecer y aplicar ejercicios posturas y actividades en programas de prevención de la salud.	A4 A11 A12 A16
11P Incorporar a la cultura profesional los principios éticos y legales de la profesión.	A4 A14
12P Incorporar la investigación científica y la práctica basada en la evidencia como cultura profesional.	A4 A15
15P Aplicar los mecanismos de garantía de calidad en la práctica de la Fisioterapia, ajustándose a los criterios, indicadores y estándares de calidad reconocidos y validados para la buena práctica profesional.	A4 A15 A18

16P Afrontar el estrés, lo que supone tener capacidad para controlarse a sí mismo y controlar el entorno en situaciones de tensión.	A4
18P Motivar a otros. Lo que supone tener la capacidad de generar en los demás el deseo de participar activamente y con ilusión en cualquier proyecto o tarea.	A4 A13 A18
19P Aplicar los principios ergonómicos o de higiene postural en el desarrollo de su actividad.	A2 A4
1A Trabajar con responsabilidad.	A17 B23
2A Mantener una actitud de aprendizaje y mejora.	A17 B24
3A Manifestar respeto, valoración y sensibilidad ante el trabajo de los demás.	A13 B25
5A Manifestar discreción.	A14 B27
6A Mostrar su orientación al paciente/usuario.	A14 A19 B28
7A Ajustarse a los límites de su competencia profesional.	A14 B29
8A Desarrollar la capacidad para organizar y dirigir.	A18 B30
1TI Comunicación oral y escrita en las lenguas cooficiales de la Comunidad Autónoma.	B1
2TI Capacidad de análisis y síntesis.	B2
3TI Capacidad de organización y planificación.	B3
4TI Capacidad de gestión de la información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisiones.	B6
7TI Conocimientos de informática relativos al ámbito de estudio.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
2TP Trabajo en equipo.	B10
3TP Habilidades en las relaciones interpersonales.	B11
4TP Razonamiento crítico.	B12
5TP Reconocimiento a la diversidad y la multiculturalidad.	B13
1TS Aprendizaje autónomo.	B15
2TS Motivación por la calidad.	B16
3TS Adaptación a nuevas situaciones.	B17
4TS Creatividad.	B18
5TS Iniciativa y espíritu emprendedor.	B19
6TS Liderazgo.	B20

Contidos

Tema	
PROGRAMA TEÓRICO	
1. Historia do método Pilates.	
2. Principios básicos de Pilates.	
3. Anatomía e biomecánica aplicada ao método Pilates.	
4. Ferramentas que facilitan o movemento.	
5. Máquinas e accesorios empregados no método (*) (*) Pilates	
6. Valoración: análise da postura e do movemento (*) (*)	
7. Principios para a progresión nos exercicios.	
8. Principios para programar unha clase e dirixila.	
9. Indicacións, precaucións e contraindicacións do método Pilates.	
10. Consideracións en relación ás medidas de seguridade ao observar ao manexar o material empregado no método Pilates e ao executar os exercicios que o compoñen. (*) (*)	
PROGRAMA PRÁCTICO	
1. Análise da postura e dos movementos funcionais.	
2. Exercicios pre-Pilates en mat (chan).	

3. Exercicios de Pilates de nivel básico e intermedio en mat (chan).

4. Apoio e/ou progresión con pequenos implementos (balóns, rulos, bandas elásticas, círculos,□).

5. Clase básica de Pilates para traballar de forma individual ou en pequeno grupo con persoas sen problemas de saúde e en pacientes cunha patoloxía específica.

6. Consideracións básicas na montaxe das máquinas de Pilates (cadillac, reformer, cadeira e barril).

7. Introducción aos exercicios básicos de Pilates con máquinas.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	20	30	50
Prácticas de laboratorio	20	33	53
Traballos tutelados	1	31	32
Probos de resposta curta	1	0	1
Probos prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	3	9	12

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	A primeira hora do curso académico nesta materia dedicarase a transmitir os obxectivos desta, detallar os contidos sobre os que se traballará e como se fará. Aclararanse os criterios de avaliación a seguir.
Sesión maxistral	Nas clases teóricas combinarase a lección maxistral con clases teórico-participativas onde se fomenta e se motiva a participación activa do alumnado, xunto co estudio de casos (con documentación escrita e/ou audiovisual que o alumnado deberá ler previamente). Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente computador persoal e proxector de vídeo, así como doutros medios materiais dispoñibles habitualmente para desenvolver a materia nas aulas, como o encerado e as xices. Entregaránselle ao alumnado, a través da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/) ou da páxina web do profesor (http://webs.uvigo.es/gfuentes), as presentacións en powerpoint que se empregarán nas clases, así coma outro tipo de documentación, ben de cara a preparar as clases, ben para ampliar información. A teoría impartirase na aula correspondente ao 3º curso da Facultade de Fisioterapia de Pontevedra.
Prácticas de laboratorio	Nas prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada dos exercicios que compoñen o método Pilates. O profesor explicará e demostrará cómo se realizan os distintos exercicios, polo que serán prácticas guiadas onde se busque a integración, non só dos coñecementos teóricos da materia, senón tamén dos coñecementos anatómicos, biomecánicos, de localización anatómica e de patoloxía que xa posúan. Tódolos exercicios presentaranse nunhas fichas de prácticas, onde parte da información xa a vai a subministrar o profesor da materia, tendo o alumnado que completala segundo se vaian realizando. Ditas fichas poderanse atopar na plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Estas recollerán esquematicamente os seguintes apartados: nome en español e en inglés do exercicio; cómo realizalo na súa forma estándar; consideracións específicas para realizalo en canto a material; principios de Pilates que se traballan fundamentalmente nel; obxectivos do exercicio; apoios táctiles, verbais e de imaxes que se poden empregar para facilitalo; variantes (tanto para indicar cómo facilitar a súa realización ou qué exercicios previos empregar, como para dificultar a súa realización ou qué exercicios serían unha evolución do mesmo); indicacións; precaucións e contraindicacións máis relevantes; e outras observacións. O conxunto de ditas fichas de prácticas pódelle axudar ao alumnado a superar a parte práctica da materia, pois conformarán os exercicios que comporán o exame práctico. As prácticas de laboratorio faranse por grupo no laboratorio pertinente da Facultade de Fisioterapia de Pontevedra.

Traballos tutelados	<p>Os traballos implicarán un papel completamente activo por parte do alumnado e serán elaborados en grupo (conformaranse 9 grupos de traballo). Os traballos terán unha dobre oportunidade:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ben facer un traballo sobre o uso do método Pilates nunha patoloxía prevalente na nosa sociedade (por exemplo, en persoas con osteoporose; en caso de lumbalxias;[]). - Ou ben facer un traballo sobre o uso do método Pilates nunha poboación cunhas condicións físicas determinadas (por exemplo, en bailaríns; en deportistas de Alto Nivel; en persoas maiores;[]). <p>O traballo constará, basicamente, de dous apartados: por unha parte, un desenvolvemento teórico das características do grupo de persoas ou a patoloxía sobre as que se vai a actuar e, por outra, unha sesión tipo para este grupo diana xustificando o porqué dos exercicios que a compoñen.</p> <p>A mediados do mes de febreiro, os grupos estarán conformados e cada grupo saberá o seu tema de traballo. A mediados do mes de marzo indicarase o día da súa exposición. O profesor exercerá un papel de orientador e apoio no proceso de elaboración do traballo en cada grupo.</p>
---------------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" que haberá na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>
Actividades introductorias	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" que haberá na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>
Prácticas de laboratorio	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" que haberá na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>
Traballos tutelados	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - http://webs.uvigo.es/gfuentes - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - http://faitic.uvigo.es/ -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" que haberá na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>

Avaliación

Descrición	Calificación
------------	--------------

<p>Traballos e proxectos</p>	<p>A realización, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Ao mesmo tempo, para a superación do traballo, será imprescindible asistir ás titorías, así como presentar e defender o traballo nas datas establecidas ao inicio do cuadrimestre.</p> <p>O traballo terá que ser entregado en soporte informático ao profesor. Tamén pode empregarse a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo que o grupo terá na mesma dentro da materia. A metade da puntuación do traballo corresponderá á presentación feita, distribuíndose a mesma do seguinte xeito: 1 punto á exposición feita aos compañeiros mediante rúbrica (15% tempo de exposición; 5% esquema das diapositivas; 15% texto das diapositivas; 20% estilo das diapositivas; 5% imaxes; 15% vídeos; 25% claridade da exposición), 0,25 puntos á actuación persoal de cada membro do grupo e 0,25 puntos á valoración do resto dos alumnos.</p> <p>A outra metade da valoración deste apartado, dependerá do traballo presentado ao profesor. A distribución desta puntuación será a seguinte (rúbrica): 20% os contidos teóricos; 25% clase de Pilates programada; 5% conclusións sinaladas; 5% bibliografía; 5% estilo; 15% imaxes; 5% resume-esquema entregado; 10% prazos de entrega; 10% valoracións feitas.</p> <p>O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 1,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 1,2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p> <p>Previamente ao día da presentación, que se fará no grupo de laboratorio que lle corresponda, entregarse ao profesor da materia o traballo en soporte informático (incluírá tanto o traballo, como o resume, os vídeos feitos para a presentación práctica,...). Ademais, o día da presentación entregarase tamén un esquema-resumo (de non máis de dúas follas) das principais ideas do traballo e dos exercicios propostos ao resto dos compañeiros. A presentación dos traballos constará de dúas partes diferenciadas. A primeira, exposición do mesmo a cargo dos seus autores. Para isto, disporán dun máximo de 20 minutos. A segunda, contestar a todas aquelas preguntas que os compañeiros e/ou profesor lles fagan aos autores. Á hora de realizar a presentación, o alumnado poderá consultar na plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/) ou na páxina web do profesor (http://webs.uvigo.es/gfuentes) unha serie de consellos para facela, así como unhas normas para a súa elaboración.</p>	<p>O valor do traballo corresponderá ao 30 da cualificación final da materia (máxima cualificación: 3 puntos, que representaría un 10 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>
<p>Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.</p>	<p>Exame onde o alumno fará 4 exercicios dun xeito práctico (5 minutos por exercicio como fisioterapeuta e outros tantos como paciente para o compañeiro). Os exercicios serán elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de exercicios que se fixeron ao longo do curso, correspondendo 1 ao apartado de exercicios en máquinas e 3 a exercicios en mat. Se así o desexa a maioría do alumnado, ao rematar as clases de Pilates en máquinas farase o exame práctico desa parte (e suprímese esa pregunta da data que lle corresponda na convocatoria de maio-xuño). Todas as preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos e despois farase unha media para achar a cualificación do exame práctico. En cada pregunta, cada erro (colocación do paciente, non dar as indicacións precisas,...) descontaralle ao alumno 1 punto nunha escala de 0 a 10. Tamén descontará 1 punto nunha escala de 0 a 10 cada franxa de 2 minutos que se exceda do tempo de exame. Por outra parte, descontará 3,5 puntos cometer un erro grave (non corrixir no paciente un movemento articular inadecuado, non ter en conta unha compensación do paciente,...) e 7 puntos se se fai unha aplicación sen ter en conta unha contraindicación. Finalmente, deixar un dos supostos sen contestar descontará os 10 puntos de dita pregunta.</p> <p>Para poder presentarse ao exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico e ter feito e exposto o traballo. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos.</p> <p>Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico.</p> <p>Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico e co traballo, non se pode acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>	<p>O valor deste exame: 35 da cualificación final da materia (máxima cualificación: 3,5 puntos, que representaría un 10 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>

<p>Probas de resposta curta</p>	<p>Exame teórico de 8 preguntas cortas (duración máxima de 1 hora). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). No caso de optar por esta forma de exame da parte teórica da materia, non se fará a opción de proba tipo test. Ao inicio do semestre, notificarase o día en que se seleccione a modalidade de exame teórico, data na que o conxunto do alumnado presente da materia seleccionará o tipo de proba que prefire, ben de resposta curta, ben de tipo test. Será elixida como modalidade de avaliación da parte teórica a opción que maiores apoios acade.</p>	<p>O valor deste exame: 35 da cualificación final da materia (máxima cualificación: 3,5 puntos, que representaría un 10 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>
---------------------------------	--	---

Otros comentarios sobre la Evaluación

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Lembrar que para superar a materia, hai que asistir ás titorías, presentar e defender o traballo dentro das datas establecidas na programación da materia.

O alumno poderá elixir entre dous tipos de probas para os contidos teóricos: exame de resposta curta ou exame tipo test.

Ao inicio do semestre, notificarase o día en que se seleccione a modalidade de exame teórico, data na que o conxunto do alumnado presente da materia seleccionará o tipo de proba que prefire, ben de resposta curta, ben de tipo test. Será elixida como modalidade de avaliación da parte teórica a opción que maiores apoios acade.

O exame tipo test constará dun máximo de 50 preguntas de resposta única (duración máxima de 1 hora). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico e co traballo, non se poderá acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Por outra parte, sinalar que as deixadas en branco non descontarán, pero si o farán as contestacións erradas seguindo a seguinte formulación:

Cualificación = $[\text{acertos} - (\text{erros}/n^{\circ} \text{opcións} - 1) / n^{\circ} \text{preguntas}] \cdot 10$

No caso de optar por esta forma de exame da parte teórica da materia, non se fará a opción de proba de resposta curta.

Bibliografía. Fontes de información

BÁSICA:

- * Bosco Calvo J. Pilates terapéutico. Para la rehabilitación del aparato locomotor. Madrid: Médica Panamericana; 2012.
- * Isacowitz R. Pilates. Manual completo del método Pilates. Badalona: Paidotribo; 2009.
- * Aronovitch J, Taylor M, Craig C. Súbete en el Bosu® Balance Trainer. Ejercicios para desarrollar la fuerza del segmento central (core) y conseguir un cuerpo tonificado. Madrid: Tutor; 2009.
- Austin D. Pilates para todos. Un programa paso a paso de puesta en forma para reforzar, estirar y tonificar todo su cuerpo en tres semanas. 3ª ed. Madrid: Tutor; 2005.
- * Baessler K, Schüssler B, Burgio KL, Moore KH, Norton PA, Stanton SL (Editors). Pelvic floor re-education. Principles and practice. 2ª ed. London: Springer-Verlag; 2008.
- * Betz SR. Prenatal Pilates [dvd]. California: TheraPilates; 2002.
- * Betz SR. The Osteoporosis Exercise Book: Building Better Bones. California: Osteo Physical Therapy; 1999.
- * Bosco Calvo J, Cabral L. Fundamentos del método Pilates. Guía para una prescripción de ejercicios basada en Pilates. Madrid: Corpora Pilates; 2008.
- * Bosco Calvo J, Cabral L. Los fundamentos del método Pilates : bases para la prescripción de ejercicio con el método Pilates. Madrid: Corpora Pilates; 2008.
- * Brignell R. Pilates : guía para principiantes. Barcelona: Robin Book; 2005.
- * Brotzman SB, Manske RC. Rehabilitación ortopédica clínica. Un enfoque basado en la evidencia. 3ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2012

- * Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo I. Introducción al análisis de las técnicas corporales. Barcelona: La Liebre de Marzo; 1994.
  - * Calais-Germain B, Lamotte A. Anatomía para el movimiento. Tomo II. Bases de ejercicios. Barcelona: La Liebre de Marzo; 1991.
  - * Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo III. El periné femenino y el parto. Elementos de anatomía y bases de ejercicios. Barcelona: Los Libros de la Liebre de Marzo; 1998.
  - * Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo IV. El gesto respiratorio. Barcelona: La Liebre de Marzo; 2006.
  - * Calais-Germain B, Raison B. Pilates sin riesgo. 8 riesgos del Pilates y cómo evitarlos. Barcelona: La Liebre de Marzo; 2011.
  - * Cárceles Moreno R, Cos Morera F. Pilates: manual completo de pilates en suelo. Badalona: Paidotribo; 2009.
  - * Carral Hernández M, Sánchez Garrido J. Método Pilates. Manual del suelo. Madrid: AEFEP; 2011
  - * Hernando Castañeda G. Nuevas tendencias en entrenamiento personal. Badalona: Paidotribo; 2009. p. 259-272.
  - * Chéron G. Neurofisiología del movimiento. Aprendizaje motor. Encycl Med-Chir. 2011;26-007-B-60.
- Ejercicios paso a paso para afianzar su juego. Madrid: Tutor; 2008.
- * Hernando Castañeda G. Nuevas tendencias en entrenamiento personal. Badalona: Paidotribo; 2009.
  - * Hessel J. Cadillac Techniques. Learn the in's and out's of this essential piece of advanced Pilates equipment [dvd]. Beverly Hills: The Well-Tempered Workout; 1997.
  - * Hessel J. Cadillac Techniques with Jillian Hessel: Handbook. Beverly Hills: The Well-Tempered Workout; 1998.
  - * Höfler H. Gimnasia para la zona pélvica. Barcelona: Hispano Europea; 2001.
  - * Isacowitz R, Clippinger K. Anatomía del Pilates: guía ilustrada para trabajar la estabilidad del segmento somático central y mejorar el equilibrio. Madrid: Tutor; 2011.
  - * Kaplanek BA, Levine B, Jaffe WL. Pilates for Hip and Knee Syndromes and Arthroplasties. Leed: Human Kinetics; 2011
  - * King M, Green Y. El método Pilates para el embarazo. Barcelona: Oniro; 2004.
  - * Lyon D. Pilates completo para hombres. Badalona: Paidotribo; 2008.
  - * Martin S. The Scoliosis Series: Part 1. Management & Improvement featuring wall springs [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
  - * Martin S. The Scoliosis Series: Part 2. Breathing exercises as part of Scoliosis management [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
  - * Martin S. The Upper Core: Living a pain-free life [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
  - * Marras WS. The working back. A Systems view. New Jersey: John Wiley & Sons; 2008.
  - * la espalda. Un enfoque diferente para prevenir y tratar el dolor de espalda. Barcelona: Hispano Europea; 2007.
  - * Nyman B, Paarup L. Pilates. Todos los ejercicios de suelo para practicar en casa. Barcelona: Scyla Editores; 2006.
  - * Otero Gargamala MD, Rodríguez Fuentes G. Pilates initial exercises protocol for a better control of the method principles in new patients. En: Vleeming A, Mooney V, Cusi M, editors. Actas del 6th Interdisciplinary World Congress on Low Back & Pelvis Pain. Diagnosis and Treatment; the Balance between Research and Clinic. Barcelona (España), 7-10 de noviembre, 2007. pp. 501-4.
  - * Paredes Ortiz P. Manual de Pilates. Suelo básico [libro+dvd]. Badalona: Paidotribo; 2008.
  - * Richardson C, Hodges P, Hides J. Therapeutic exercise for lumbopelvic stabilization. A motor control approach for the treatment and prevention of low back pain (2ª ed.). Edinburgh: Churchill Livingstone; 2004.
  - * Richardson C, Jull G, Hodges P, Hides J. Therapeutic exercise for spinal segmental stabilization in low back pain (1ª ed.). London: Churchill Livingstone; 1999.
  - * Rodríguez Fuentes G, Otero Gargamala MD. Autopercepción de la mejoría experimentada en su dolor de espalda por parte de pacientes que practican el método Pilates (comunicación). EGREPA XIth International Conference Physical Activity, Health

Promotion and Aging. Pontevedra (España), 18-20 de octubre, 2007.

- * Rodríguez Fuentes G, Otero Gargamala MD. Pilates method as treatment and prevention of lower back pain and health promotion. En: Vleeming A, Mooney V, Cusi M, editors. Actas del 6th Interdisciplinary World Congress on Low Back & Pelvis Pain. Diagnosis and Treatment; the Balance between Research and Clinic. Barcelona (España), 7-10 de noviembre, 2007. pp. 505-8.
- * Romani-Ruby C, Clark M. Pre/Post Natal Personal Training Video. The fitness approach to Pilates Exercise [VHS]. Pennsylvania: PowerHouse Pilates; 2002.
- * Royo-Villanova C. Pilates en casa. Madrid: Temas de Hoy; 2007.
- * Savall P. Pilates Reformer, manual de ejercicios. Barcelona: Tecno Sport Condition; 2007.
- * Sichel H (dir.). Power Pilates Post-Pregnancy Workout 3 [dvd]. New York: Power Pilates; 2004.
- * Stanmore T. Pilates para una espalda sana. Barcelona: RBA; 2006.
- * Stott Pilates. Essential Reformer. Toronto: Merrithew Corporation; 2003.
- * Thek Lineback K. Osteopilates para aumentar la densidad ósea, reducir los riesgos de fracturas, mejorar la apariencia física y sentirse maravillosamente! Buenos Aires: Kier; 2006.
- * Timón V. Enciclopedia de ejercicios de Pilates. Madrid: Pila Teleña; 2012.
- * Ungaro A. La promesa de Pilates. Madrid: Blume; 2004.
- * Vleeming A, Mooney V, Stoeckart R (Dir.). Movimiento, estabilidad y dolor lumbopélvico. Integración de la investigación con el tratamiento. Barcelona: Elsevier España; 2008.
- * Westlake L. Entrenamiento con balón de ejercicios. Badalona: Paidotribo; 2008.
- * Winsor M. Pilates: el centro de energía : sin necesidad de aparatos. 3ª ed. Barcelona: Paidotribo; 2005.

<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de enlaces ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

Otros comentarios

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo de Fin de Grao**

Asignatura	Traballo de Fin de Grao		
Código	P05G170V01991		
Titulación	Grao en Fisioterapia		
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso
	9	OB	4
			Cuatrimestre
			2c
Lengua			
Impartición			
Departamento			
Coordinador/a			
Profesorado			
Correo-e			
Web			
Descrición general			

Competencias de titulación

Código	
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B12	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora

Competencias de materia

Resultados de aprendizaxe	Competencias
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
22D Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15
1A Traballar con responsabilidade.	A17 B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17 B24

1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	B1
2TI Capacidade de análise e síntese.	B2
3TI Capacidade de organización e planificación.	B3
4TI Capacidade de xestión da información.	B4
5TI Resolución de problemas.	B5
6TI Toma de decisións.	B6
7TI Coñecementos de informática relativa ao ámbito de estudo.	B7
1TP Compromiso ético.	B9
4TP Razoamento crítico.	B12
1TS Aprendizaxe autónoma.	B15
2TS Motivación por a calidade.	B16
3TS Adaptación a novas situacións.	B17
4TS Creatividade.	B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	B19

Contidos

Tema

Co fin de acadar unha carga de traballo semellante nos Traballos de Fin de Grao (TFG) que deben facer o alumnado ao ser estes tutorizados por diversos profesores e a que haberá varios tribunais xulgadores é conveniente establecer unhas pautas para a elaboración de dito traballo e para a valoración dos mesmos. O TFG será unha Revisión bibliográfica sobre calquera tema do ámbito de ciencias da saúde.

Debe constar de :

- Introducción/obxectivo
- Material e Método
- Resultados
- Discusión
- Conclusións

Poderán agruparse os apartados en Resultados/Discusión ou ben en Discusión/Conclusións.

Indicarase as palabras clave utilizadas según os termos do Medical Subject Headings (MeSH) do Index Medicus.

Extensión mínima de 15 e máxima de 20 páxinas de texto sen incluír o título, resume, bibliografía e anexos e seguindo as normas de maquetación.

Formato:

Para os apartados utilizaranse maiúsculas e negrita e os subapartados en minúsculas e negrita, letra Arial tamaño 12.

Párrafo, alineación xustificada, sangría en primeira línea de 1.25, interlineado 1.5, espaciado anterior 6 puntos. Fuente, letra Arial tamaño 11.

As páxinas nunha soa cara cos marxes superior, inferior e lateral dereita de 2,5 e lateral esquerdo de 3. Na marxe superior o título do traballo e na marxe inferior o nome e apelidos do alumno e numeradas na parte inferior dereita, letra Arial tamaño 8.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

Será referenciada segundo as normas de Vancouver, enumerarase de forma correlativa con superíndice segundo orde de aparición no texto por primeira vez, utilizando un xestor bibliográfico.

Os artigos utilizados para a súa análise serán como mínimo de 12 dos últimos 5 anos, debendo utilizar como mínimo 15 referencias bibliográficas entre artigos de revistas e de libros os cales estarán limitados a 2 ou 3 como máximo. O tutor poderá modificar este apartado sempre que se xustifique.

Planificación docente

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Presentacións/exposicións	1	15	16
Traballos tutelados	8	192	200
Traballos e proxectos	0	8	8

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	O alumno deberá expor en 7/10 minutos o traballo realizado utilizando medios audiovisuais e proceder á súa defensa ante as preguntas do tribunal.

Traballos tutelados Para a confección do traballo seguirase a normativa aprobada na Xunta de Centro, a cal lle será entregada polo titor aos alumnos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Ao alumno asignaráselle un titor para a realización e exposición do traballo.
Presentacións/exposicións	Ao alumno asignaráselle un titor para a realización e exposición do traballo.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Traballos tutelados	O traballo valorarase tendo en conta por unha parte a relevancia do traballo, e por outra que este se adapte ás normas.	50
Presentacións/exposicións	Valorarase tendo en conta: - A presentación con medios audiovisuais - A claridade na exposición por parte dos alumno, cinguíndose ao tempo marcado de entre 7-10 minutos. - A defensa ante as preguntas do tribunal.	50

Otros comentarios sobre la Evaluación

Tal e como se indica na Memoria de Verificación, para poder realizar a presentación e defensa do TFG o alumno/a deberá ter superados tódalos créditos da formación curricular, aínda que non estén xeradas as actas.

Bibliografía. Fontes de información

Renart Pita M A., Escribir en Ciencias Biomédicas, Madrid: Aran Ediciones;2004,
Day RA., Como escribir y publicar trabajos científicos, Washington DC: DPS. Publicacion Cientifica 526,1990,
Martin Vivaldi G., Curso de redacción. Del pensamiento a la palabra. Teoría y Práctica de la composición y del estilo, 19ª ed. Madrid: Paraninfo;1982,
Vallejo Nájera J.A., Aprender a hablar en público hoy, Barcelona: Planeta;1990,

Recomendacións

Otros comentarios

Só se poderá expor o Traballo de fin de grao unha vez que se superen o resto das materias para obter o título de Grao, aínda que non estean xeradas as actas.